

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

**Makroekonomické ukazatele ČR v období
finanční krize**

Autor: Monika Zemanová

Vedoucí práce: Ing. Pavel Hrdlička, Ph.D.

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomických teorií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Zemanová Monika

Podnikání a administrativa

Název práce

Makroekonomické ukazatele ČR v období finanční krize

Anglický název

Macroeconomic indicators of CR during the economic crisis

Cíle práce

Cílem předkládané diplomové práce je zhodnotit základní makroekonomické ukazatele ČR a jejich vývoj v době finanční krize. Práce se zaměří na horizont let 2006 až 2011. Výše uvedené období je zvoleno aby bylo možno postihnout vliv světové krize. Prostřednictvím vybraných ukazatelů, jimiž jsou inflace, hrubý domácí produkt, nezaměstnanost a obchodní bilance bude zpracována práce, která podává obraz o vývoji našeho hospodářství v letech krize.

Metodika

Metodika práce bude zvolena na základě vymezeného cíle. Prvním krokem je získání zdrojů informací z odborných publikací a internetových pramenů. Informace budou prostudovány, komparovány a následně analyzovány. Jednotlivé části budou rozděleny na několik tématických okruhů, zpracovány a získané poznatky syntetizovány v jeden celek.

Dalším krokem bude zjištění dat pro zpracování praktické části. Informační zdroje budou tvořeny dostupnou, ke kontextu relevantní, literaturou, z dat českých a mezinárodních institucí (ČSÚ, MFČR, ČNB, Eurostat, OECD, MPO apod.) a dalších pramenů dostupných z periodik, výročních zpráv a internetu. Vývoj těchto ukazatelů bude porovnán pomocí meziročních hodnot. Pro lepší orientaci budou použity časové řady a následně grafy, které zachycují celou vývojovou tendenci.

Harmonogram zpracování

6/2013 - Studium literatury, zpracování 1. části literární rešerše

12/2013- Dokončení a předložení zpracované literární rešerše, rozpracování praktické části práce

3/2014 - Dokončení praktické části, předložení zpracované DP k závěrečnému posouzení

Rozsah textové části

60-80 str.

Klíčová slova

makroekonomie, hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost, obchodní bilance, finanční krize

Doporučené zdroje informací

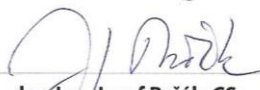
1. DVORÁK, Pavel. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-075-1.
2. HELÍSEK, Mojmír. Měnová krize (empirie a teorie). Praha: Professional Publishing, 2004. ISBN 80-86419-82-7.
3. HOLMAN, Robert. Ekonomie. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-006-5.
4. KLÍMA, Jan. Makroekonomie. Praha: Alfa Publishing, 2006. ISBN 80-86575-29-2.
5. KOHOUT, Pavel. Finance po krizi Evropa na cestě do neznáma. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4019-5.
6. KONEČNÝ, Bronislav; SOJKA, Milan. Malá encyklopedie moderní ekonomie. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-85983-78-8.
7. MANKIW, Gregory N. Zásady ekonomie. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-891-1.
8. PAVELKA, Tomáš. Makroekonomie základní kurz. Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-52-2.
9. SAMUELSON, Paul A. Ekonomie. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3.
10. SOUKUP, Jindřich a kolektiv. Makroekonomie- Moderní přístup. Praha: Management Press, 2007. ISBN 978-80-7261-174-4.
11. TOMŠÍK, Vladimír, Ekonomie a zdravý rozum. Praha: Fragment, 2011. ISBN 978-80-253-1393-0.
12. ŽÍDEK, Libor. Transformace české ekonomiky 1989 – 2004. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-922-X.

Vedoucí práce

Hrdlička Pavel, Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2014

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.
Děkan fakulty

V Praze dne 1.11.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Makroekonomické ukazatele ČR v období finanční krize“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. března 2015

.....

Monika Zemanová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce Ing. Pavlu Hrdličkovi PhD.

Dále bych chtěla poděkovat svým nejbližším za poskytnuté zázemí, trpělivost, toleranci a podporu, kterou vůči mně měli po dobu mého studia a při zpracování diplomové práce.

Makroekonomické ukazatele ČR v období finanční krize

Macroeconomic indicators of CR during the economic crisis

Tato práce se věnuje základním makroekonomickým ukazatelům České republiky v období finanční krize. První část práce je zaměřena na hlavní makroekonomické pojmy. Za nejdůležitější byly vybrány hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost a platební bilance. V části teoretických východisek jsou charakterizovány jednotlivé ukazatele, členění a jejich výpočet či měření. Objasněna je i finanční krize, její typologie a dopady na makroekonomiku.

Další část práce představuje vývoj vybraných ukazatelů v letech 2006 až 2013, tedy postihuje období před a v průběhu finanční krize. Výkonnost české ekonomiky je komparována s Evropskou unií. V závěru práce je provedena predikce budoucího vývoje hrubého domácího produktu, míry inflace a míry nezaměstnanosti a jsou zde shrnuty veškeré zjištěné skutečnosti o vývoji ekonomiky České republiky a Evropské unie. Pro lepší přehlednost vývoje ekonomiky jsou použity tabulky a grafy znázorňující vývojové tendence makroekonomických ukazatelů.

Summary

This work deals with a summary of basic macroeconomic indicators of the Czech Republic during the financial crisis. The first part explains the main macroeconomic concepts. Like the most important were chosen gross domestic product, inflation, unemployment and balance of payments. In the part of theoretical possibilities is description of each indicator, their calculation or measurement and structure. Described is also financial crisis and its impact on the typology of macroeconomics.

Another part of the work introduces the development of individual indicators between 2006 and 2013, affects the period before and during the financial crisis. The productivity of the Czech economy compares with the European Union. At the end of the work is made predictions of gross domestic product, inflation rate and unemployment rate and there are summarizing all the fact of the development of the economy of the Czech

Republic and the European Union. For better orientation in the development of the economy are used in tables and graphs showing trends in macroeconomic indicators.

Klíčová slova: makroekonomie, hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost, obchodní bilance, finanční krize

Keywords: macroeconomics, gross domestic product, inflation, unemployment, balance of trade, financial crisis

Obsah

1	Úvod	10
2	Cíl práce a metodika	12
3	Literární rešerše	15
3.1	Makroekonomie	15
3.1.1	Agregátní poptávka	15
3.1.2	Agregátní nabídka	16
3.1.3	Makroekonomická rovnováha	17
3.1.4	Nástroje hospodářské politiky	19
3.1.5	Makroekonomický koloběh	21
3.2	Hrubý domácí produkt	22
3.2.1	Výpočet hrubého domácího produktu	22
3.2.2	Nominální a reálný hrubý domácí produkt	23
3.2.3	Čistý ekonomický blahobyt NEW	24
3.2.4	Hospodářský cyklus	24
3.3	Inflace	25
3.3.1	Příčiny inflace	26
3.3.2	Formy inflace	26
3.3.3	Dopady inflace a protiinflační politika	27
3.4	Nezaměstnanost	27
3.4.1	Míra nezaměstnanosti	28
3.4.2	Typy nezaměstnanosti	31
3.4.3	Okunův zákon	32
3.5	Platební bilance	33
3.5.1	Struktura platební bilance	33
3.6	Finanční krize	36
3.6.1	Typologie finančních krizí	36
4	Makroekonomický vývoj České republiky v období 2006 až 2013	38
4.1	Rok 2006	38
4.2	Rok 2007	39
4.3	Rok 2008	40
4.4	Rok 2009	42
4.5	Rok 2010	43

4.6	Rok 2011	44
4.7	Rok 2012	46
4.8	Rok 2013	47
4.9	Shrnutí období 2006 až 2013	48
	4.9.1 Hrubý domácí produkt	48
	4.9.2 Inflace.....	51
	4.9.3 Nezaměstnanost	53
	4.9.4 Platební bilance	56
	4.9.5 Zhodnocení cílů hospodářské politiky	62
5	Komparace vývoje EU a ČR	65
	5.1 Česká republika v Evropské unii.....	65
	5.2 Hrubý domácí produkt	65
	5.3 Inflace.....	68
	5.4 Nezaměstnanost.....	70
	5.5 Obchodní bilance	74
	5.6 Zhodnocení výsledků	76
6	Predikce budoucího vývoje	80
	6.1 Jednorovnicový ekonometrický model	80
	6.1.1 Odhad modelu BMNČ.....	82
	6.2 Prognóza budoucího vývoje HDP	85
	6.3 Prognóza podílu nezaměstnaných osob	88
	6.4 Prognóza inflace.....	89
	6.5 Predikce dle ČNB.....	90
7	Závěr.....	91
8	Seznam použitých zdrojů	95
9	Seznam grafů, obrázků a tabulek.....	103

1 Úvod

Krize je spojená s proměnlivou definicí obsahu a souvislostí. V současné terminologii se vyskytují pojmy jako recese či deprese označující klesající stádium ekonomického cyklu. Krize nastává, pokud ekonomický pokles trvá po dobu nejméně čtyř čtvrtletí, pokud trvá kratší dobu, nejméně však dvě čtvrtletí, mluví se o recesi. Krize je nedílnou součástí hospodářského cyklu, který se neustále opakuje. Po období ekonomického růstu nastává období pádu, to se liší pouze délkou a amplitudou. Krize tak vždy byla součástí ekonomiky. Jediné co se mění je síla a její dopady v čase, které se stupňují, na čemž má hlavní podíl mezinárodní provázanost ekonomik, která se postupně rozvíjí.

Zatím největší krize byla Velká hospodářská krize na konci 20. let 20. století, kdy ceny akcií dosáhly svého maxima, což zneklidnilo investory a v roce 1929 začaly ceny akcií klesat. Vzhledem k tomu, že byl pokles trvalého rázu, investoři ve velkém prodávali akcie, což způsobilo jejich ještě rychlejší propad. Snaha prodat stůj co stůj, vedla k nadhodnocení akcií, což mělo za následek krach Newyorské burzy. Tento den je nazýván tzv. Černým pátkem. Banky poskytovaly půjčky bez ručení, začaly krachovat společnosti, ve velkém docházelo k propouštění zaměstnanců a k následnému vybírání naspořených peněz a ke krachu dalších bankovních institucí. V USA došlo ke snížení platební schopnosti a ke snížení výroby. Situace se promítla v ekonomikách, které byly založeny na exportu, a postupem času zasáhla celý svět.

Finanční krize je celosvětově, v posledních sedmi letech, velmi diskutované téma. V době krize se výkonnost ekonomiky výrazně snižuje a makroekonomické ukazatele se vychylují od cílů hospodářské politiky. V důsledku krize se snižuje hrubý domácí produkt, zvyšuje se míra inflace i míra nezaměstnanosti a obchodní bilance je nevyrovnaná.

Za jeden z hlavních ukazatelů výkonnosti hospodářství se považuje hrubý domácí produkt. HDP představuje úhrn veškeré finální produkce vyrobené v dané zemi, za určité období, všemi výrobními faktory na daném území. Vzhledem k tomu, že neposkytuje zcela přesné hodnoty, měla by se výkonnost ekonomiky posuzovat v závislosti i s ostatními makroekonomickými veličinami. Inflace je všeobecný růst cenové hladiny zboží a služeb v ekonomice v určitém časovém období. Nezaměstnanost vyjadřuje, kolik procent lidí z ekonomicky aktivního obyvatelstva je nezaměstnaných. Posledním důležitým ukazatelem

je výsledek platební bilance. Nejdůležitější součástí platební bilance je běžný účet a v něm obsažená obchodní bilance. Obchodní bilance zobrazuje čistý vývoz země, tedy rozdíl mezi hodnotou vývozu a dovozu dané země.

2 Cíl práce a metodika

Primárním cílem předkládané diplomové práce je analýza základních makroekonomických ukazatelů České republiky v období finanční krize v návaznosti na nejdůležitější faktory, které vývoj české ekonomiky ovlivňovaly.

Za účelem naplnění hlavního cíle je vytvořeno několik cílů dílčích, mezi které patří vytvoření teoretického zázemí sloužícího pro tvorbu praktické části, vymezení základních makroekonomických ukazatelů, seskupení a jejich popis vývoje v čase. Jednotlivé ukazatele jsou zkoumány v období 2006 až 2013, časová řada tedy postihuje rok před počátkem krize v USA v roce 2007, tak i následující roky po této události. Je tedy přesně vidět, jak a kdy finanční krize zasáhla českou ekonomiku. Dalším dílčím cílem je provedení analýzy vývoje v Evropské unii s následnou komparací s Českou republikou a Německem. Posledním dílčím cílem je makroekonomická predikce budoucího vývoje hrubého domácího produktu, míry inflace a míry nezaměstnanosti.

Diplomová práce by měla odpovědět na několik otázek. Jaké hlavní makroekonomické ukazatele jsou v České republice sledovány? Jaký byl vývoj jednotlivých ukazatelů ve sledovaném období? Kdy a v jakém rozsahu zasáhla finanční krize ČR? Dosahovali ukazatelé Česká republika, v rámci EU, průměrných hodnot? Který stát z Evropské unie má pro českou ekonomiku klíčový význam? Jaká je predikce budoucího vývoje HDP, inflace a míry nezaměstnanosti? Prostřednictvím vybraných ukazatelů, jimiž jsou míra inflace, hrubý domácí produkt, míra nezaměstnanosti a platební bilance bude zpracována práce, která vypovídá o vývoji domácího hospodářství v období světové krize.

Metodika práce bude zvolená na základě vymezeného cíle. Prvním krokem bude získání zdrojů informací a dat z odborných publikací a internetových zdrojů. Pro zpracování a utřídění získaných informací bude využito analyticko-syntetického přístupu. Informace budou prostudovány, komparovány a následně analyzovány. Jednotlivé části budou rozděleny na několik tematických oblastí, zpracovány a následně získané poznatky syntetizovány v jeden celek. Díky takto prostudovaným informacím vznikne teoretická část, která objasňuje makroekonomické pojmy a finanční krizi.

Na část s literární rešerší navazují kapitoly, které jsou zaměřeny na makroekonomický vývoj České republiky v letech 2006 až 2013. Zvolená časová řada postihuje vývoj české ekonomiky v období před finanční krizí, která svět udeřila v roce

2007 a v průběhu krize. Celá praktická část práce bude vytvořena na základě sběru a komparace ekonomických dat ve formě statistických časových řad. Klíčovým krokem bude provedení deskriptivního výzkumu, za účelem sběru externích sekundárních dat. Informační zdroje budou tvořeny dostupnou, ke kontextu relevantní, literaturou, z dat českých a mezinárodních institucí (Český statistický úřad, Ministerstvo financí České republiky, Česká národní banka, Eurostat, OECD, Ministerstvo průmyslu a obchodu apod.) a dalších pramenů dostupných z periodik, výročních zpráv a internetu. Vývoj makroekonomických ukazatelů bude porovnán pomocí meziročních hodnot a využito bude také elementárních charakteristik časových řad. Zjištěná data budou zpracována a pro lepší orientaci budou použity tabulky a grafy, které zachycují celou vývojovou tendenci jednotlivých ukazatelů. V práci bude také rozbor vývoje jednotlivých makroekonomických ukazatelů Evropské unie s následnou komparací s Českou republikou a Německem. Závěr práce bude tvořen predikcí budoucího vývoje. Predikce bude vytvořena na základě jednorovnicového ekonometrického modelu, rovnicí lineárního trendu a kompilací ekonomických dat. Syntézou zjištěných poznatků budou formulována závěrečná tvrzení.

V práci bude pro vyjádření hrubého domácího produktu použita výdajová metoda vyjádřená v běžných cenách. Výdajovou metodou je HDP vymezen jako součet konečné spotřeby, tvorby hrubého fixního kapitálu, změny zásob, čistých pořízení cenností a saldem vývozu a dovozu. Pro mezinárodní srovnání bude produkt vyjádřen na obyvatele v paritě kupní síly k průměru EU 27, který je roven 100. Míra inflace bude uváděna pomocí indexu spotřebitelských cen, v meziročním porovnání cenové hladiny za poslední rok oproti předcházejícímu roku. Pro komparaci v rámci EU je míra inflace vyjádřena pomocí harmonizovaného indexu cen (HICP). Míra nezaměstnanosti bude udávána buď, jako podíl nezaměstnaných osob, což vyjadřuje poměr počtu nezaměstnaných a obyvatel ve věku od 15 do 64 let, nebo druhým ukazatelem - obecnou mírou nezaměstnanosti. Obecná míra nezaměstnanosti bude vyjadřovat podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle. Vývoz bude vyjadřován hodnotou zboží exportovaného do zahraničí za účelem jeho trvalého nebo dočasného ponechání v zahraniční zemi. Dovoz bude dán cenou zboží, které bylo přijato ze zahraničí a přestoupilo státní hranici za účelem trvalého nebo dočasného ponechání v tuzemsku.

Odhad budoucího vývoje bude konstruován pro tyto makroekonomické ukazatele – HDP, míru inflace a míru nezaměstnanost. Nápomocny tomuto odhadu budou znalosti ze

statistiky, ekonometrie a ekonomiky s podporou programů Microsoft Excel a Gretl. Podkladová data budou čerpána z Českého statistického úřadu. Pro lepší odhad vývoje bude zvolena delší časová řada a to od roku 2003 do roku 2013.

Metodika postupu sestavení ekonometrického modelu:

1. Sestavení ekonomického a ekonometrického modelu
2. Sběr podkladových dat
3. Výpočet korelační matice
4. Odhad modelu BMNČ
5. Ekonomická verifikace
6. Statistická verifikace – shoda odhadnutého modelu s daty, t- test
7. Ekonometrická verifikace - Durbin-Watsonův test

Na základě hodnotných informací vznikne práce, která podává obraz o vývoji české ekonomiky a to prostřednictvím uznávaných ukazatelů, jimiž jsou míra inflace, hrubý domácí produkt, míra nezaměstnanosti a obchodní bilance.

3 Literární rešerše

V této části diplomové práce jsou blíže objasněny základní makroekonomické ukazatele, objasněny pojmy makroekonomie a finanční krize.

3.1 Makroekonomie

Obor ekonomie je tradičně rozdělen do dvou podoborů. Mikroekonomie studuje způsob, jakým se domácnosti a firmy rozhodují. Makroekonomie zkoumá ekonomiku jako celek. Mikroekonomie a makroekonomie jsou spolu úzce provázané. Mezi základní makroekonomické ukazatele patří hrubý domácí produkt, míra inflace, obchodní bilance a míra nezaměstnanosti (18, s. 13).

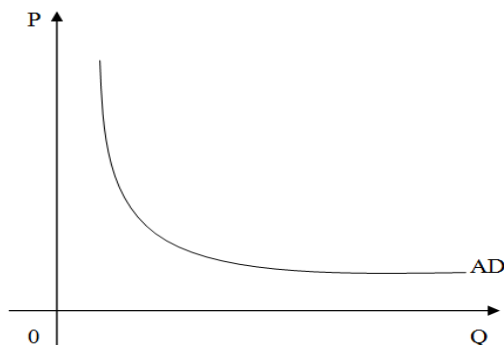
3.1.1 Agregátní poptávka

Agregátní poptávka (aggregatedemand, AD) vyjadřuje celkové plánované nebo zamýšlené výdaje v ekonomice jako celku během daného období. Jedná se o výdaje všech ekonomických subjekt, tedy výdaje domácností na spotřebu (C), výdaje firem na hrubé soukromé investice (I_g), výdaje státu na nákup výrobků a služeb (G) a čistý export (NX), jako rozdíl mezi exportem a importem. Matematicky lze poptávku zapsat jako:

$$AD = C + I_g + G + NX$$

Křivka agregátní poptávky znázorňuje vztah mezi množstvím reálného produktu, které si chtějí spotřebitelé, firmy, vláda a zahraniční zákazníci a cenovou hladinou. Křivka je konvexní a má klesající průběh, tedy při zvyšující se cenové hladině klesá celkový objem poptávaného produktu (8, s. 12).

Graf č. 1: Agregátní poptávka

P = cenová hladina, Q = objem produktu, AD = křivka agregátní poptávky

Zdroj: Vlastní zpracování, KLÍMA, Jan. *Makroekonomie*. 1. vydání. Praha: Alfa Publishing, 2006. ISBN 80-86851-27-3., s. 13

3.1.2 Agregátní nabídka

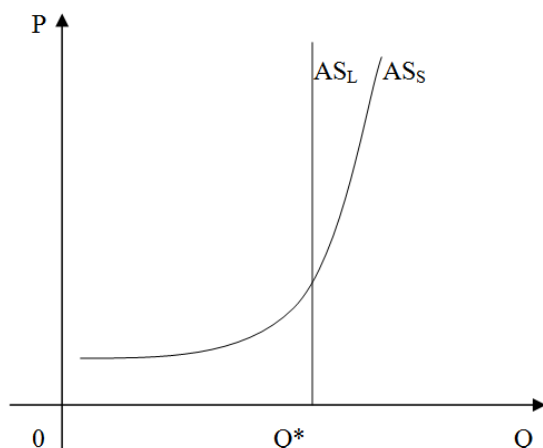
Agregátní nabídka (aggregatesupply, AS) vyjadřuje množství reálného produktu, které chtějí firmy vyrobit při různých cenových hladinách. Jedná se o souhrn peněžní hodnoty všech výrobků a služeb, které ekonomika produkuje. Agregátní nabídku lze zapsat jako:

$$AS = \sum_{i=1}^n p_i Q_i,$$

kde p je cena a Q je množství výrobků a služeb.

Přímo úměrný vztah mezi cenovou hladinou a celkovým objemem produktu vyjadřuje křivka agregátní nabídky. Křivka má jinou pružnost (tvar) v krátkém a dlouhém období. V krátkém období (ASs) reaguje nabídka na vzestup cenové hladiny pozitivně, to je dáno fixními náklady. Křivka je pozvolna rostoucí. V dlouhém období (ASL) nereaguje na cenovou hladinu. Křivka agregátní nabídky se stává vertikální. Tvar křivky je z dlouhodobého hlediska ovlivňován potencionálním produktem (Q^*), který vyjadřuje úroveň domácího nebo národního produktu při plném využití výrobních faktorů, které má ekonomika k dispozici (8, s. 10).

Graf č. 2: Agregátní nabídka

P = cenová hladina, Q = objem produktu, Q^* = potencialní produkt,

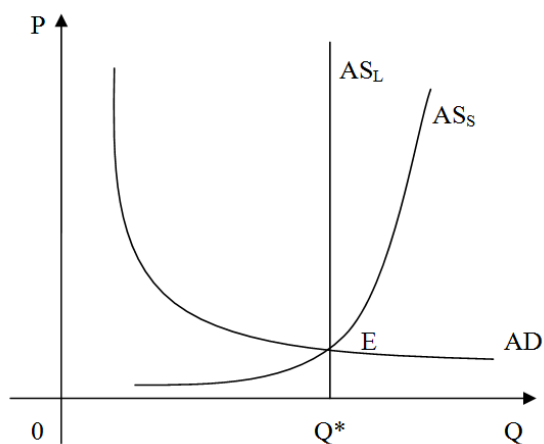
AS_L = křivka agregátní nabídky v dlouhém období, AS_S = křivka agregátní nabídky v krátkém období,

Zdroj: Vlastní zpracování, KLÍMA, Jan. *Makroekonomie*. 1. vydání. Praha: Alfa Publishing, 2006. ISBN 80-86851-27-3., s. 10

3.1.3 Makroekonomická rovnováha

Makroekonomická rovnováha (macroeconomic equilibrium, E) je dána bodem, kde se protínají agregátní nabídky s agregátní poptávkou. Makroekonomická rovnováha vyjadřuje skutečný celkový objem produktu, který byl v ekonomice vytvořen.

Graf č. 3: Makroekonomická rovnováha

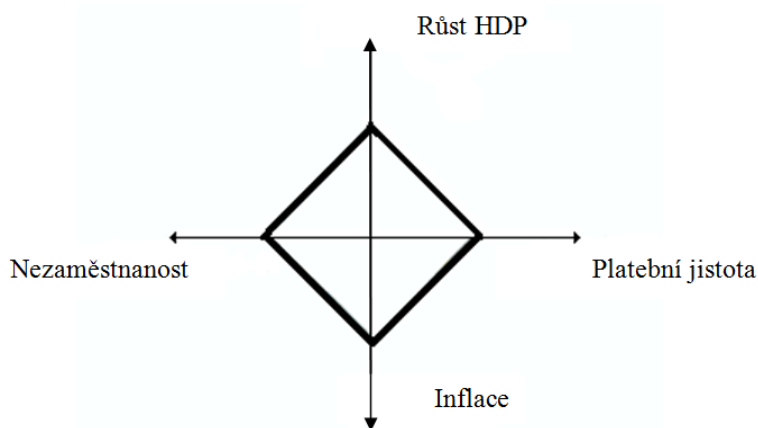
Zdroj: Vlastní zpracování, KLÍMA, Jan. *Makroekonomie*. 1. vydání. Praha: Alfa Publishing, 2006. ISBN 80-86851-27-3., s. 14

Celková makroekonomická rovnováha je dosažena v místě protnutí agregátní nabídky s agregátní poptávkou. V bodě E leží rovnováha, tedy firmy vyrábějí a prodávají a kupující je při dané ceně nakupují (8, s. 14).

Nejvýznamnějším rozmach makroekonomie byl ve třicátých letech dvacátého století, kdy John Maynard Keynes uvedl svou revoluční teorii, ve které vysvětloval podstatu procesů, které způsobují kolísání ve vývoji hospodářství, a navrhl způsoby vládní kontroly nejméně příznivých fází hospodářského cyklu. V této době se také ekonomové začali více zajímat o pochopení mechanismů, které vedou k dlouhodobému hospodářskému růstu (16, s. 405).

Základními cíli makroekonomie jsou růst HDP, stabilní cenová hladina (pokles míry inflace), platební jistota a pokles míry nezaměstnanosti. Tyto úkoly se snaží zajistit nástroje vládní kontroly - fiskální a monetární politika (1, s. 38).

Graf č. 4: Magický čtyřúhelník - znázornění cílů hospodářské politiky

Zdroj: Vlastní zpracování, JUREČKA, Václav a kolektiv. *Makroekonomie*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3258-9., s. 294

Konfliktnost hlavních cílů hospodářské politiky je vyjadřována magickým čtyřúhelníkem, který znázorňuje úspěšnost stabilizační hospodářské politiky při plnění jednotlivých cílů. Cíle jsou růst hrubého domácího produktu – rozvoj výroby, spotřeby a podnikání, nízká nezaměstnanost, stabilní cenová hladina a vyrovnaná platební bilance zahraničního obchodu. Čím leží vrcholy čtyřúhelníků dále od průsečíku os, tím lépe splnila vláda vytyčený cíl. Čím je jeho plocha větší, tím je hospodářská politika účinnější (7, s. 293).

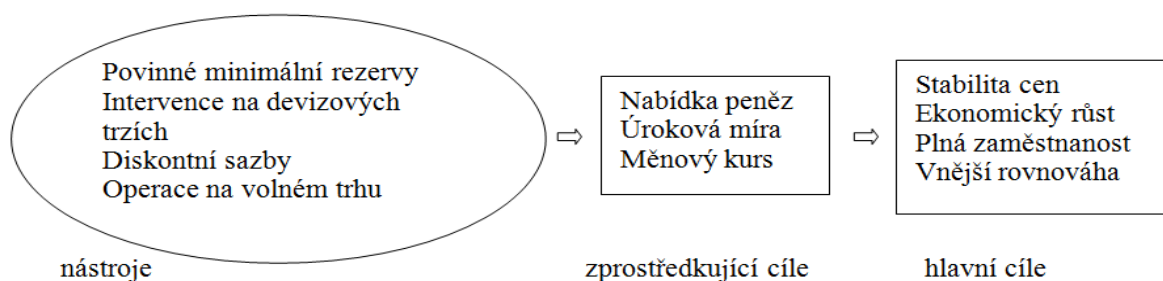
3.1.4 Nástroje hospodářské politiky

Stát má dvě centra hospodářské politiky. Jedním je centrální banka, jako tvůrce a garant monetární politiky a druhým centrem je vláda, jež je dominantním subjektem ve fiskální politice (7, s. 139).

Monetární (peněžní) politika

Monetární politika je představována opatřeními, kterými je ovlivňován vývoj peněžního trhu, nejčastěji peněžní zásoby a to nabídkou peněz a výší úrokové míry. O těchto opatřeních rozhoduje a uskutečňuje je zpravidla centrální banka (14, s. 27).

Obrázek č. 1: Nástroje a cíle monetární politiky

Zdroj: JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie: základní kurs*. 1. vydání. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2009. ISBN 978-80-248-2065-1., s. 139

Nástroje monetární politiky bývají často členěny na přímé a nepřímé. Mezi přímé nástroje patří stanovení hranic úrokových sazeb nebo úvěrových stropů. Úvěrovými stropy se rozumí stanovení maximálního objemu úvěrů, které mohou banky poskytnout klientům. Přímé nástroje narušují vztahy, které jsou vytvářené spontánními tržními silami, a proto jsou používány minimálně.

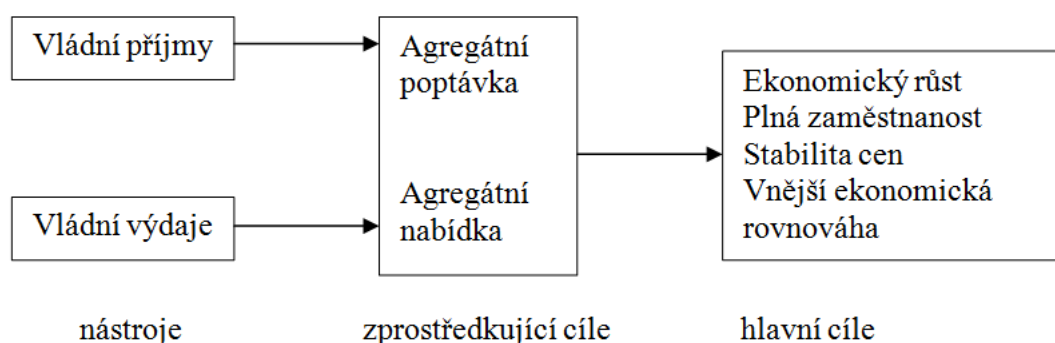
Častěji používané jsou nástroje nepřímé, které jsou také zásahem do spontánních procesů, ale mnohem méně než nástroje přímé. Patří mezi ně diskontní politika, změny míry povinných rezerv, operace na volném trhu a intervence na devizových trzích. Působí na všechny subjekty peněžního trhu. Svobodu rozhodování jednotlivých subjektů omezují mnohem méně, než administrativní nástroje. Tyto nástroje může centrální banka používat samostatně nebo v kombinaci (7, s. 140).

Měnová politika může být expanzivní, neutrální nebo restriktivní. Expanzivní politika usiluje o zvýšení peněz v oběhu a to prostřednictvím snížení míry povinné rezervy, snížení diskontní sazby a v případě nákupu cenných papírů centrální bankou. Snížení peněz v oběhu zajistí restriktivní politika a to především zvýšením povinné míry rezerv, zvýšením diskontní sazby a prodejem cenných papírů centrální bankou. Výhodou monetární politiky je rychlost, působí téměř okamžitě. Nevýhodou je narůst cenové hladiny (19, s. 195).

Fiskální (rozpočtová) politika

Fiskální politikou se rozumí využívání takových nástrojů k ovlivňování ekonomických procesů, jako jsou výdaje ze státního rozpočtu, daně, cla, pravidla amortizace apod. Jedná se o záměrné změny ve výdajích ze státního rozpočtu a v daních s cílem uvést ekonomiku do rovnováhy a podpořit její růst. Hlavním nástrojem fiskální politiky je státní rozpočet, jehož příjmová a výdajová strana se používá pro dosažení hospodářských cílů. Na příjmové straně mají nejvyšší zastoupení daně, ať už daně přímé či nepřímé. Výdajové stránce státního rozpočtu převládají položky transferů a investičních výdajů (19, s. 195).

Obrázek č. 2: Nástroje a cíle fiskální politiky

Zdroj: JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie: základní kurs*. 1. vydání. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2009. ISBN 978-80-248-2065-1., s. 159

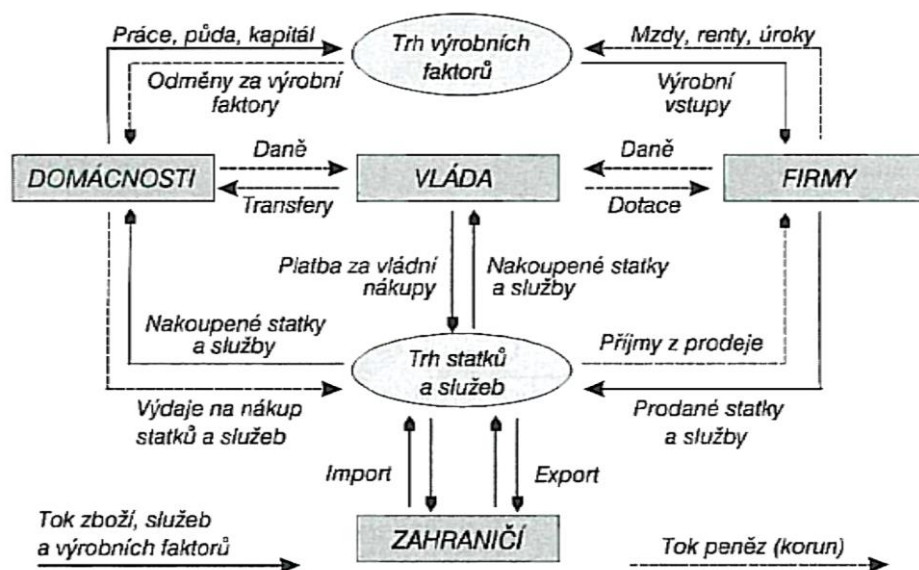
Rozpočtová politika se projevuje nárůstem výdajů státního rozpočtu (vládních nákupů či transferů) nebo poklesem příjmů státního rozpočtu. Může mít expanzivní nebo restriktivní charakter. Cílem expanzivní politiky je růst hospodářství. Naopak snahou

restriktivní politiky je omezit nebo snížit růst hospodářství a utlumit cenovou hladinu. Na rozdíl od expanzivní politiky, politika restriktivní omezuje státní výdaje a zvyšuje příjmy (zvýšení daní). Fiskální politika je relativně úspěšná, vzhledem ke schopnosti se cíleně zaměřit na určitou oblast. Na druhé straně fiskální politika je velmi pomalá, zdlouhavá a je ovládána vládou a parlamentem, a proto může být využita k politickým bojům či předvolebním slibům (3, s. 139).

3.1.5 Makroekonomický koloběh

Ekonomika je systém, který se skládá z milionů lidí, mezi kterými probíhají milióny transakcí. Úplné zachycení ekonomiky je nemožné. Obecné vysvětlení toho, jak je ekonomika organizována se nazývá makroekonomický koloběh. Makroekonomického koloběhu se účastní čtyři základní typy subjektů: domácnosti, firmy, vláda a zahraničí. Mezi nimi probíhají reálné toky (toky zboží a služeb, výrobních faktorů) a peněžní toky (toky důchodů a plateb) (12, s. 48).

Obrázek č. 3: Makroekonomický koloběh

Zdroj: PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie základní kurz*. 1. vydání. Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-52-2., str. 10

Ve vrchní části makroekonomického koloběhu je znázorněn trh výrobních faktorů, na kterém je nabídka práce, půdy a kapitálu tvořena domácnostmi. Na straně poptávky jsou firmy, které si vyrábějí svou produkci sami, ale výrobní faktory si pronajímají.

Domácnosti, jsou poskytovatelé výrobních faktorů a dostávají od firem důchody ve formě mzdy za výrobní faktor práce, renty za výrobní faktor půdu a úrok za výrobní faktor kapitál.

Dolní část koloběhu znázorňuje trh statků a služeb. Stranu nabídky tvoří firmy, které vytvořily určitou produkci za pomoci pronajatých výrobních faktorů. Na trhu statků a služeb stojí na straně poptávky domácnosti, které obdržely důchody za své výrobní faktory. Zahraničí je subjektem, který je jak na straně poptávky ve formě exportu, zároveň je i na straně nabídky ve formě importu. Posledním subjektem, který v koloběhu figuruje jako poptávající, je vláda, která na trhu statků a služeb vytváří stranu poptávající.

Možnosti získání prostředků na nákup statků a služeb je znázorněno v prostřední části koloběhu. Příjmy jsou získávány od domácností a firem ve formě daní. Část těchto příjmů je znovu přerozdělena mezi domácnosti v podobě transferů a firmám prostřednictvím dotací a zbytek použije vláda na nákup statků a služeb (13, s. 10-11).

3.2 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt je součtem peněžních hodnot finálních výrobků a služeb vyrobených během jednoho roku výrobními faktory umístěnými v dané zemi, bez ohledu na to, kdo faktory vlastní. Zahrnuje nejen statky okamžité spotřeby, ale také statky dlouhodobé spotřeby. Do domácího produktu se zahrnují pouze nově vyrobené statky (6, s. 426).

3.2.1 Výpočet hrubého domácího produktu

Do výpočtu HDP se zahrnuje pouze finální produkce, z výpočtu se vylučuje meziproduct (polotovary), jelikož by docházelo k jeho několikanásobnému započtení a hrubý domácí produkt by tak nepodal pravdivý obraz o stavu ekonomiky. K výpočtu se používají výdajová, příjmová a výrobní metoda (11, s. 17 - 18).

Výdajová metoda

Výdajová metoda sleduje výdaje všech subjektů v hospodářství. HDP se zjistí součtem výdajů na nákup finálních statků. Sečtením výdajů domácností, podniků, vlády a zahraničních subjektů na nákup výrobku a služeb vyprodukovaných v dané zemi v daném roce je získán údaj o hodnotě celkového produktu ekonomiky.

$$\text{HDP} = \text{C} + \text{I} + \text{G} + \text{NX}$$

- * Spotřební výdaje (C) jsou výdaje domácností nakupujících předměty dlouhodobé, krátkodobé spotřeby a služby.
- * Hrubé soukromé investiční výdaje (I) jsou zastupovány zejména výdaji soukromých firem.
- * Vládní nákupy statků a služeb (G) jsou výdaje do všech resortů za něž získá protihodnotu. Do vládních výdajů se nezahrnují transferové platby. Tím, že se výše transferových plateb nezahrne do vládních výdajů, jejich hodnota z výpočtu HDP nevypadává, neboť se projeví ve složce spotřebních výdajů případně investičních výdajů.
- * Čistý export (NX) je rozdíl mezi exportem (X) a importem (M)

Příjmová (důchodová) metoda

Příjmová metoda je součet všech prvotních důchodů ekonomických subjektů plynoucích z vlastnictví výrobních faktorů, jež byly na tvorbu HDP použity.

$$\text{HDP} = \text{mzdy (a další náklady na zaměstnance)} + \text{čisté úroky} + \text{renta} + \text{zisky firem} + \text{amortizace} + \text{nepřímé daně}$$

Výrobní (odvětvová) metoda

Výrobní metoda je součet přidaných hodnot. Přidaná hodnota je hodnota, kterou jednotliví výrobci postupně v průběhu výrobního procesu přidávají svým úsilím k hodnotě nakupovaných surovin, polotovarů a služeb. Představuje tedy rozdíl mezi cenou výrobku a cenou předchozího meziprojektu (7, s. 15).

3.2.2 Nominální a reálný hrubý domácí produkt

HDP je hodnotová veličina, oceňuje finální zboží a služby jejich cenami. K ocenění produktu však můžeme použít ceny z různých období, tedy ceny běžné nebo ceny stálé.

Nominální produkt je měřen jako celková hodnota výrobků a služeb vyjádřená v běžných cenách, tedy v tržních cenách aktuálního, právě probíhaného období. Nominální produkt ovlivňují změny cen a fyzického množství statků a služeb (8, s. 23).

Reálný produkt je měřen jako celková peněžní hodnota výrobků a služeb vyjádřená ve stálých cenách, to je v tržních cenách zvoleného roku. Vyjádření ve stálých cenách odstraní zkreslení vyvolané pohyby cenových hladin. Stálé ceny jsou vyhlášené

Českým statistickým úřadem skokově (například 1 x za 7 let). ČSÚ tak chce vyloučit inflaci a ukázat to, co se skutečně vyrobí (3, s. 66).

3.2.3 Čistý ekonomický blahobyť NEW

Nespočet ekonomických aktivit neprochází oficiálním trhem, a tudíž nejsou zahrnuty do HDP, i když je ekonomika vyprodukovala. Některé z těchto nezapočítaných položek zvyšují blahobyť, jiné naopak působí negativně. Snaha vytvořit veličinu, která by brala v úvahu i tyto položky, vedla ke konstrukci veličiny, nazvané čistý ekonomický blahobyť (NEW).

$$\text{NEW} = \text{HDP} + \text{hodnota volného času} + \text{netržní statky} + \text{stínová ekonomika} -$$

– negativní dopady na kvalitu našeho života

- * Hodnota volného času - tato hodnota přispívá ke kvalitě života, nemá tržní vyjádření, proto není zahrnuta do HDP
- * Netržní statky - aktivity, které se uskutečňují mimo oficiální trh (to co si lidé sami vyrobí, vypěstují, domácí práce,...)
- * Stínová ekonomika - jedná se o produkci, která se prodává nelegálně (drogy), či je v pozadí snaha o daňový únik
- * Negativní dopady na kvalitu našeho života jsou například znečištění životního prostředí a dodatečné výdaje na zdravotní péči, vznikající jako důsledek zhoršeného životního prostředí.

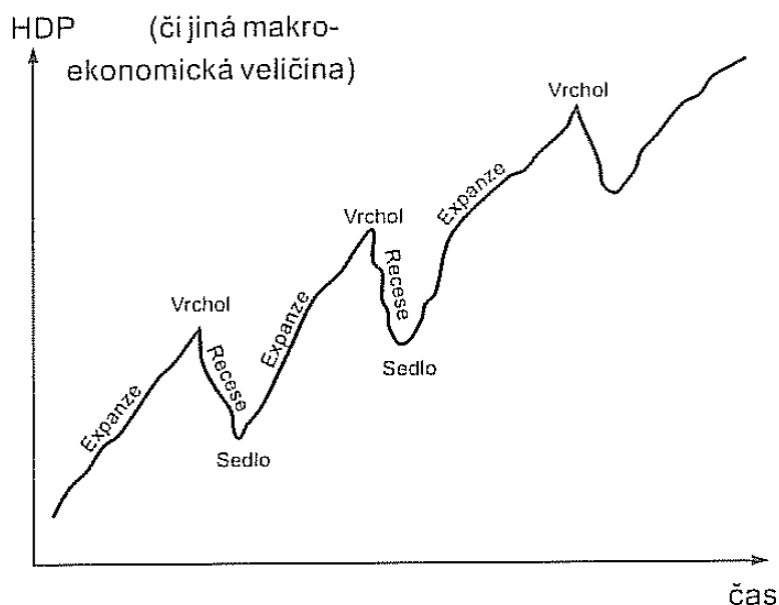
Platí rovnice, že čím je vyspělejší hospodářství, tím je větší oficiální HDP a čím méně vyspělé hospodářství tím větší produkce pro vlastní spotřeby (13, s. 30).

3.2.4 Hospodářský cyklus

Hospodářský cyklus je opakující se nesoulad mezi potenciálním produktem a skutečným produktem národního hospodářství. Je-li skutečný reálný produkt nižší než potenciální, národní hospodářství nevyužívá plně ekonomické zdroje a vykazuje tak míru nedobrovolné nezaměstnanosti. V situaci, kdy je reálný produkt vyšší než potenciální, jsou zdroje přetěžovány a ekonomika hledá rovnováhu ve zvýšení míry inflace.

Výkonnost tržního hospodářství se v čase vyvíjí nerovnoměrně. Střídají se fáze rychlejšího tempa růstu s fázemi poklesu. Vývoj má cyklickou povahu a vytváří hospodářský cyklus, při kterém se střídají fáze expanze, recese, vrcholu a sedla (10, s. 74).

Graf č. 5: Průběh hospodářského cyklu v čase

Zdroj: SOJKA, Milan a KONEČNÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 3. vydání. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-85983-78-8., s. 75

Vrchol je bod, ve kterém dosahuje produkt maxima. Recese je charakteristická poklesem aktuálního produktu. Pokud produkt klesá po dobu dvou čtvrtletí, jedná se o recesi, dlouhodobý pokles je deprese. Sedlo je jakýmsi oživením ekonomiky. Trh se „vyčistil“ od méně úspěšných firem. Vytváří se prostor pro rozvoj nového podnikání, který by měl vyprovokovat růst. Expanze je vzestupná fáze, převyšuje vrchol předchozího cyklu a později dosahuje svého vrcholu. Při expanzi roste spotřeba, investice i produkce firem, tedy roste HDP země, ale roste i inflace. Celou ekonomiku táhne spotřeba (8, s. 62,63).

3.3 Inflace

Inflace znamená růst všeobecné cenové hladiny. Při inflaci klesá kupní síla peněz, rostou-li ceny, pak za stejnou hodnotu peněz je nakoupeno méně. Inflace se měří cenovými indexy, z nichž nejznámější jsou: index spotřebitelských cen (CPI), index cen výrobců (PPI) a deflátor HDP (9, s. 103).

3.3.1 Příčiny inflace

Z hlediska příčiny se rozeznávají tři základní typy inflace: poptávkovou, nákladovou a setrvačnou inflaci.

Poptávková inflace je způsobena pozitivním poptávkovým šokem. Je to stav, kdy domácnosti, vláda, firmy a zahraniční subjekty chtějí spotřebovat víc, než co ekonomika vytváří. Díky tomuto nesouladu vzniká inflační mezera, která může být uzavřena zvýšením nabídky nebo růstem cen. Cenový růst se v praxi používá mnohem častěji, jelikož ceny reagují na poptávku mnohem pružněji než nabídka (7, s. 97).

Nákladová inflace, někdy též označovaná jako nabídková inflace, je vyvolána negativním nabídkovým šokem. Příčinou vzniku je zvyšování cen vstupů do výroby, tzn. růst nominální mzdy, kapitálu nebo růst světových cen surovin. Kvůli růstu nákladů klesá agregátní nabídka a firmy jsou ochotny nabízet stejné množství produkce pouze za vyšší ceny (5, s. 208).

Setrvačná inflace je spojena s inflačním očekáváním. Vznik setrvačné inflace plyne z tendence pokračovat nezměněným tempem i v situaci, kdy původní příčiny inflace pominuly. Ekonomické subjekty si zvykají na přetrvávající inflaci, přizpůsobují se jí a inflační očekávání zahrnují do svých kalkulací (7, s. 104).

3.3.2 Formy inflace

Z kvantitativního hlediska se rozlišuje na mírnou, pádivou a hyperinflaci.

Mírná inflace je považována za normální jev každé vyspělé ekonomiky. Tempo růstu cenové hladiny nepřekračuje tempo růstu výkonu.

Pádivá inflace se vyznačuje rychlejším růstem cenové hladiny oproti růstu výkonu ekonomiky.

Hyperinflace je extrémní případ, kdy se cenová spirála rozvíjí nezávisle na tempu růstu výroby (3, s. 143).

Opakem inflace je deflace. *"Deflaci lze označit za dlouhodobější nepřetržitý pokles agregátní cenové hladiny, který je spojen s nedostatečnou emisí peněz a který vede k růstu kupní síly peněz"* (14, s. 158).

3.3.3 Dopady inflace a protiinflační politika

Inflace negativně působí na příjemce stálých nominálních příjmů. To jsou osoby pobírající sociální dávky a důchodci. Dále se negativně projeví u úspor v bance, v příjmech většiny lidí, především z důvodu placení vyšších daní. Velmi negativně působí inflace při rozhodování firem. Při plánování investic firmy porovnávají reálné výnosy s reálnými náklady, jestliže se mezitím změní míra inflace, očekávání nebude odpovídat realitě, a tedy může odradit firmy od investování. Naopak pozitivně působí neočekávaná míra inflace na dlužníky. Kvůli inflaci vzrostou mzdy a dlužníci vrací méně hodnotné peníze (13, s. 148).

Boj s inflací sebou přináší i náklady, a to zejména pokles produkce a růst nezaměstnanosti. Mezi základní opatření boje s inflací patří monetární a fiskální restrikce, odstranění očekávání a cenová a mzdová regulace.

Monetární restrikci provádí centrální banka například snížením množství peněz v oběhu, či zvýšením úrokové míry. Dojde k poklesu agregátní poptávky, produkce, zaměstnanosti a klesne i cenová hladina. Fiskální restrikcí omezí vláda své výdaje nebo naopak zvýší daně. Cenová hladina klesá, ale zároveň pochází k poklesu produkce a zaměstnanosti. Setrvačná inflace je spojena s inflačním očekáváním, které je nutné odstranit a to prostřednictvím důvěryhodné politiky centrální banky a vlády. Cenová a mzdová regulace spočívá ve zmrazení růstu mezd a cen. Jelikož dochází k potlačení informační funkce peněz, tento typ opatření se v tržní ekonomice moc často nepoužívá (13, s. 149).

3.4 Nezaměstnanost

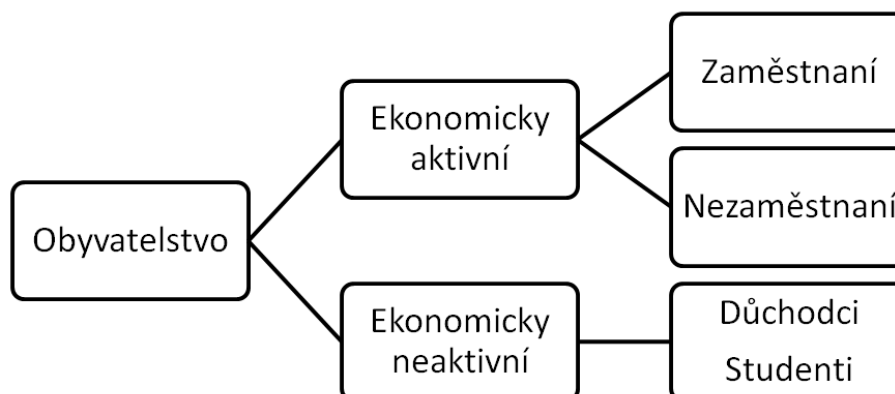
Dalším makroekonomickým ukazatelem je míra nezaměstnanosti. Ta představuje v mnoha zemích závažný problém a má dalekosáhlé makroekonomické i mikroekonomické důsledky. V zemi nevyužívající své pracovní zdroje v optimální míře dochází ke ztrátám v hrubém produktu, k poklesu ekonomické efektivnosti a k růstu sociálního napětí (15, s. 456).

Podle definice Eurostatu se za nezaměstnané považují všechny osoby ve věkové kategorii patnáct let a výše, které ve sledovaném období splňovaly současně 3 základní podmínky:

- byly bez práce, tzn., že nebyly v placeném zaměstnání
- aktivně hledaly práci
- k nástupu do práce byly připraveny okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů.

Osoby nevyhovující kritériu zaměstnaných nebo nezaměstnaných, tvoří skupinu ekonomicky neaktivních obyvatel (zejména se jedná o osoby mladší než patnáct let, studenty, důchodce, osoby na rodičovské dovolené) (17, s. 286).

Obrázek č. 4: Struktura obyvatelstva

Zdroj: Vlastní zpracování, PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie základní kurz*. 1. vydání. Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-52-2., s. 116

3.4.1 Míra nezaměstnanosti

Vývoj na trhu práce je měřen ukazatelem nezaměstnanosti, který se obecně vyjadřuje jako poměr počtu nezaměstnaných obyvatel a celkového počtu práceschopného obyvatelstva. V ČR existují dva ukazatele nezaměstnanosti. První ukazatel je vydáván Ministerstvem práce a sociálních věcí a druhý Českým statistickým úřadem.

Metodický přístup MPSV

Ministerstvo práce a sociálních věcí nově od ledna 2013 zjišťuje a zveřejňuje nový ukazatel registrované nezaměstnanosti s názvem Podíl nezaměstnaných osob. Nový ukazatel vyjadřuje poměr počtu nezaměstnaných a všech obyvatel ve věku 15 – 64 let. V čitateli je uveden pouze počet tzv. dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 -64 let. Jsou to všichni uchazeči o zaměstnání podle zákona o zaměstnanosti

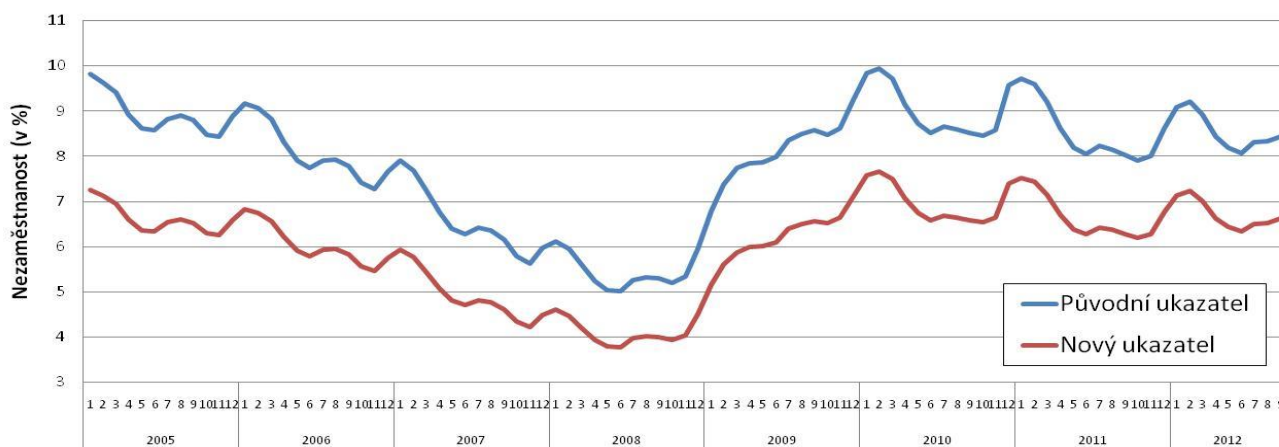
č. 435/2004 §24, kteří mohou ihned nastoupit do zaměstnání. Ve jmenovateli je celkový počet všech obyvatel ve věku 15 - 64 let. Ukazatel od ledna 2013 nahrazuje doposud používanou míru registrované nezaměstnanosti, která vyjadřovala podíl počtu uchazečů o zaměstnání k ekonomicky aktivním osobám (61).

Důvody pro změnu ukazatele registrované nezaměstnanosti:

- ukazatel míry registrované nezaměstnanosti porovnává nezaměstnané osoby s pracovní silou, která je tvořena uchazeči o zaměstnání z evidence úřadu práce a zaměstnanými osobami z dat Výběrových šetření ČSÚ
- na úrovni okresů nejsou údaje o zaměstnanosti z VŠPS dostatečně reprezentativní, detailní výsledky jsou postiženy vyšší chybivostí a údaje pro nižší územní celky zcela chybí,
- neopomenutelným důvodem je také časté porovnávání nebo zaměnění míry nezaměstnanosti MPSV a VŠPS ČSÚ a jejich nesprávná interpretace (61).

Nový ukazatel má odlišnou definici, kvůli které je s původním ukazatelem nesrovnatelný, a proto jsou v práci údaje počínaje rokem 2005 přepočteny podle nové metodiky.

Obrázek č. 5: Původní míra registrované nezaměstnanosti ve srovnání s novým ukazatelem – podílem nezaměstnaných osob

Zdroj: (62)

Obrázek znázorňuje vývoj původní registrované míry nezaměstnanosti a nového ukazatele podílu nezaměstnaných osob. Registrovaná míra nezaměstnanosti vyjadřovala

podíl počtu uchazečů o zaměstnání k ekonomicky aktivním osobám. Aktivní osoby v sobě pouze zahrnovaly zaměstnané a nezaměstnané osoby, nikoli ekonomicky neaktivní občany. Nový ukazatel podíl nezaměstnaných osob vyjadřuje podíl nezaměstnaných občanů ze všech obyvatel ve věku od 15 do 64 let. Nově jsou ve jmenovateli zahrnuti i nepracující, kteří nejsou registrováni na úřadu práce. Tím dochází k tomu, že se počet registrovaných uchazečů o práci dělí větším počtem osob, tudíž dosahuje nový ukazatel nižší hodnoty než dosavadní míra nezaměstnanosti (62).

Metodický přístup ČSÚ

Obecná míra nezaměstnanosti, podle metodického přístupu Českého statistického úřadu, se stanovuje na základě speciálního šetření nazvaného Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS). Toto šetření se provádí každé čtvrtletí.

$$\text{obecná míra nezaměstnanosti} = \frac{\text{nezaměstnaní podle VŠPS}}{\text{součet nezaměstnaných a zaměstnaných podle VŠPS}}$$

Šetření se provádí na náhodně vybraném vzorku domácností se zaměřením na zjišťování ekonomického postavení obyvatelstva na území celé republiky. Šetření se provádí na základě definic Mezinárodní organizace práce (ILO) a v souladu s metodickým doporučením Eurostatu. Podle definice Mezinárodní organizace práce jsou za nezaměstnané pokládány osoby, které v referenčním období neměly žádné zaměstnání, neodpracovaly ani jednu hodinu za mzdu nebo odměnu a aktivně hledaly práci, do které by byly schopny nastoupit do dvou týdnů. Vzhledem k tomu, že je tato metodika jednotná pro všechny členské země EU, poskytuje mezinárodně srovnatelné údaje (62).

Rozdíly v metodice ČSÚ a MPSV

Zásadní rozdíly v metodickém přístupu Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí jsou pro přehlednost shrnuty v následující tabulce.

Tabulka č. 1: Rozdíly v metodice zjišťování míry nezaměstnanosti mezi MPSV a ČSÚ

Ministerstvo práce a sociálních věcí	Český statistický úřad
Úplná evidence registrovaných uchazečů na úřadech práce	Výběrový soubor
Podmínky zjišťování údajů stanoveny zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti	Dobrovolné anonymní zjišťování

Zdroj: (62), vlastní zpracování

3.4.2 Typy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost se rozlišuje podle příčiny na frikční, strukturální a cyklickou nezaměstnanost.

Frikční nezaměstnanost vzniká z důvodu neustálého pohybu trhu práce. Lidé opouštějí práci a hledají si novou. Je krátkodobého charakteru a pohybuje se v rozpětí několika dní maximálně měsíců. Jedná se o složku přirozené míry nezaměstnanosti. Do frikční nezaměstnanosti se zahrnuje i sezónní nezaměstnanost. Ta je důsledkem sezónní fluktuace poptávky po práci.

Strukturální nezaměstnanost vzniká z důvodu strukturálních změn v ekonomice. Především pak, jestliže v daném období a oblasti existuje nesoulad mezi kvalifikačními požadavky na různé druhy prací a volnými pracovními místy v daném místě. Je důsledkem rozvoje a úpadku některých odvětví a pro ekonomiku představuje největší problém.

Cyklická nezaměstnanost je spojena s cyklickým vývojem ekonomiky. Při recesi roste počet nezaměstnaných. Naopak při expanzi roste počet zaměstnaných (1, s. 190).

Ekonomové dále rozlišují přirozenou míru nezaměstnanosti a dobrovolnou a nedobrovolnou nezaměstnanost.

Dobrovolná nezaměstnanost nastává v okamžiku, kdy je počet nezaměstnaných nižší nebo roven počtu volných míst. Lidé dávají přednost volnému času, studiu nebo jiným činnostem před prací.

Nedobrovolná nezaměstnanost nastává v okamžiku, kdy je počet uchazečů o práci větší, než je počet volných pracovních míst, tedy poptávka po práci je nižší než nabídka práce.

Přirozená míra nezaměstnanosti je takový stav, kdy je trh práce v rovnováze a dochází k vyrovnání tlaků na mzdové a cenové hladiny. Tato míra odpovídá potenciálnímu produktu země a vyjadřuje nejvyšší udržitelnou úroveň zaměstnanosti (8, s. 75).

3.4.3 Okunův zákon

Vysoká nezaměstnanost ovlivňuje výši produktu. Ekonomika nedostatečným využitím jednoho z výrobních zdrojů a to práce, vyrábí neefektivně, tedy pod úrovní svých možností. Spojitost mezi změnami ekonomiky a nezaměstnaností popisuje Okunův zákon. Autorem je Arthur Okun, který se zabýval studiem vzájemné vazby mezi výkyvy reálného produktu a výkyvy v míře nezaměstnanosti v podmínkách americké ekonomiky.

Okunův zákon je empirický vztah vyjadřující závislost rozdílu mezi skutečným a potenciálním produktem na rozdílu skutečné míry nezaměstnanosti a přirozené míry nezaměstnanosti. Okunův zákon říká, že je-li skutečná míra nezaměstnanosti o 1 procentní bod nad úrovní přirozené míry nezaměstnanosti, skutečný produkt bude o 2 procentní body pod svou potenciální úrovní.

Míra nezaměstnanosti závisí nepřímo úměrně na tempu růstu domácího produktu. Když domácí produkt roste rychleji, míra nezaměstnanosti klesá, a když domácí produkt roste pomalu nebo klesá, míra nezaměstnanosti se zvyšuje.

Existuje několik verzí matematické reprezentace Okunova zákona. Podle Abela a Bernankeho lze tento empirický vztah vyjádřit následovně:

$$\frac{Y^* - Y}{Y^*} = c(u^* - u), \text{ kde}$$

Y^* ... potenciální produkt,

Y ... skutečný produkt,

u^* ... přirozená míra nezaměstnanosti,

u ... skutečná míra nezaměstnanosti,

c ... koeficient lineární závislosti.

Ačkoliv je vzorec jednoduchý, v praktických výpočtech je obtížně použitelný kvůli nepozorovatelnosti potenciálního produktu ani přirozené míry nezaměstnanosti. Často se preferuje odhad v diferencích: $\Delta Y = k - c\Delta u$, kde

ΔY je změna produktu, Δu představuje změnu míry nezaměstnanosti a k , c jsou koeficienty závislosti. Existují i jiné varianty formalizace Okunova zákona, například ty,

kteřé přidávají další vysvětlující proměnné (produktivitu práce, investice atd.), nebo pravou stranu rovnice rozšiřují o zpožděné hodnoty vysvětlované proměnné (63).

3.5 Platební bilance

Platební bilance zachycuje ekonomické transakce subjektů dané země se zahraničím během určitého období. Základní struktura platební bilance vychází z metodiky Mezinárodního měnového fondu a obsahuje běžný, kapitálový a finanční účet a devizové rezervy. Platební bilance je rozlišována na tržní a účetní. Tržní platební bilance představuje běžný a nepřerušovaný vztah dvou platebních trhů, která zahrnuje teoretickou analýzu skrze její účinky, tedy kurzy. Účetní platební bilance představuje statistický výkaz obsahující veškeré zahraniční transakce dané země během určitého období. Tyto transakce jsou vykazovány podvojným účetním záznamem.

Platební bilance slouží k posouzení vnější ekonomické rovnováhy, resp. nerovnováhy. Je významnou ekonomickou kategorií, která ve svém celku, výsledku a struktuře podává specifický obraz o stavu ekonomiky, vnější výkonnosti, charakteru rozvoje a o úspěšnosti prováděné hospodářské politiky v dané zemi (1, s. 233).

3.5.1 Struktura platební bilance

Z hlediska skladby jsou rozlišovány dva pohledy na platební bilanci, a to horizontální a vertikální. Pojetí struktury je v různých zemích odlišné, ovšem nejpoužívanější je přístup podle Mezinárodního měnového fondu, ve kterém je bilance rozdělena na běžný, kapitálový a finanční účet, saldo chyb a opomenutí a poslední částí je změna devizových rezerv. Tyto části odpovídají horizontální struktuře platební bilance (4, s. 241).

Horizontální struktura

Běžný účet zahrnuje následující podúčty:

Obchodní bilance je nejdůležitější složkou běžného účtu platební bilance. Je spojena s exportem a importem statků, dále zde rozlišujeme platby za dovoz a vývoz služeb a ostatní platby, jako jsou mezinárodní toky zisků, úroků, mezd, odměn, poplatků a dědictví. Obchodní bilance je nejčastěji měřena metodou FOB (free on board), tzn., hodnota zboží se vyjádří bez nákladů na transport a pojištění na hranice vyvázející

země. Další metodou je vyjádření v CIF cenách (coast insurance freight transport) zahrnující náklady až na hranice příjímající země (1, s. 159).

Bilance služeb představuje "neviditelný" export a import země, do kterého jsou zahrnuty veškeré dovozy a vývozy služeb, jako jsou turistika, doprava, bankovní a pojišťovací služby aj.

Bilance výnosů obsahuje výnosy z kapitálu a převody pracovních příjmů. Výnosy z kapitálu jsou úroky, dividendy a reinvestované zisky.

Běžné převody jsou všechny pohyby zboží a peněz bez protihodnoty, tzv. bezúplatné převody či dary. Formou přesunu příjmů do zahraničí a tím snížení domácí spotřeby, mají přímý vliv na výdajovou stránku státního rozpočtu (1, s. 234).

Kapitálový účet sleduje převody kapitálového charakteru související s migrací obyvatel, promíjením dluhů, vlastnickými právy k fixním aktivům, dále sem patří převody nevyroběných, nefinančních hmotných aktiv a nehmotných práv (22, s. 148).

Finanční účet obsahuje transakce, které mění stavy prostředků domácích subjektů vzhledem k zahraničním subjektům a zpravidla bývá členěn na tyto podúčty.

Přímé zahraniční investice vznikají jako podíl na řízení společnosti činící alespoň 10% podíl na základním jmění společnosti.

Portfoliové investice jsou nízké kapitálové účasti, tedy menší než 10% podíl a obligace.

Do *ostatních investic* spadají bankovní vklady a úvěry bankovní a obchodní (13, s. 183).

Saldo chyb a opomenutí vzniká z důvodu metodických a statistických nedokonalostí. Tento účet může kompenzovat i problém nemožnosti zachycení veškerých toků zboží a plateb, jako například v případech nelegálních obchodů či drobných finančních výdajů. Z těchto důvodů se k určení některých položek využívá odhadů (4, s. 239).

Změna devizových rezerv slouží k vyrovnání platební bilance prostřednictvím užití nebo zvýšení devizových rezerv centrální bankou, ministerstvem financí či stabilizačním fondem. Devizová aktiva jsou tvořena cizí volně směnitelnou měnou v hotovosti u zahraničních bank, zlatem či státními cennými papíry cizích vlád. Pohyby devizových rezerv většinou souvisí s intervencemi centrální banky na devizovém trhu. Centrální banka nakupuje nebo prodává devizy s cílem stabilizovat devizovou nabídku

a poptávku nebo devizový kurs. Dále může změnou devizového kursu podpořit nebo omezit přechod výrobků a služeb přes hranice či může změnou devizových rezerv vyvolat tlak na zhodnocení či znehodnocení kursu domácí měny. Zhodnocení kursu domácí měny je způsobeno na základě snížení devizových rezerv, které vyvolá zvýšení nabídky deviz. Naopak zvýšení rezerv, vyvolá zvýšení devizové poptávky a následně dojde k tlaku na znehodnocení kursu domácí měny (8, s. 91).

Tabulka č. 2: Horizontální struktura platební bilance

Účet	Bilance
A. Běžný účet	Obchodní bilance
	Bilance služeb
	Bilance výnosů
	Bilance běžných převodů
B. Kapitálový účet	X
C. Finanční účet	Přímé investice
	Portfoliové investic
	Ostatní investice
D. Saldo chyby a opomenutí, kurzové rozdíly	X
E. Změna devizových rezerv (měnový účet)	X

Zdroj: BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-7380-245-5., str. 234 - 235, vlastní zpracování

V tabulce číslo 2 je vyobrazena horizontální struktura platební bilance v nejjednodušší podobě.

Vertikální struktura

Základem vertikální struktury je rozdělení všech operací do dvou skupin, na kreditní, kde přírůstek položek zlepšuje platební bilanci, a debetní, kde naopak přírůstek položek zhoršuje platební bilanci. Kreditní položky znázorňují vývoz, který zahraniční měnu přináší a zaznamenávají se v kladné hodnotě, zatímco debetní položky souvisejí s odlivem zahraniční měny ve formě dovozu a mají tak hodnotu zápornou. Transakce jsou

zachyceny tzv. dvojitým zápisem podle zásad podvojného účetnictví. Kreditní a debetní položky jsou vyrovnané a tedy i celá platební bilance je účetně vyrovnaná (17, s. 127).

Tabulka č. 3: Vertikální struktura platební bilance

Položka	Kredit (+)	Debet (-)
Pohyb zboží	export zboží	import zboží
Pohyb služeb	export služeb	import služeb
Pohyb důchodů	import důchodů	export důchodů
Pohyb transferů	import transferů	export transferů
Pohyb kapitálu	import kapitálu	export kapitálu
Devizové rezervy	snížení devizových rezerv	zvýšení devizových rezerv

Zdroj: SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. 1. vydání. Praha: Profess Consulting, 2006. ISBN 80-7259-050-2., str. 127

Výše uvedená tabulka dokládá transakce zachycené na kreditní a debetní straně. Pravidlem pro určení a rozdělení položek k příslušné straně platební bilance je vztah transakce k devizové nabídce či poptávce na devizovém trhu. Jednoduchou pomůckou pro rozhodnutí o zařazení je to, zda položka přináší devizu či položka způsobuje odliv zahraniční měny ze země.

3.6 Finanční krize

V této části bude charakterizována finanční krize a její typologie.

Při vymezení pojmu "finanční krize" je podstatný fakt, že příčiny ekonomických problémů se nenacházejí v reálné ekonomice, ale vznikají ve finančním systému. Podle poruch finančního systému se rozlišují krize měnové, bankovní, dluhové a systemické finanční krize (2, s. 169).

3.6.1 Typologie finančních krizí

Tradiční typologie zahrnuje shora uvedené typy finančních krizí. V praxi se málokterý z uvedených typu vyskytuje v čisté podobě, proto se navzájem doprovází a doplňují.

Měnová krize je označení stavu, kdy dochází k "útoků" domácích i zahraničních finančních investorů na určitou měnu ve smyslu převodu aktiv v postižené měně do aktiv

v zahraničních měnách. Výsledkem je silné znehodnocení kurzu postižené měny. K měnové krizi dochází v případech, kdy daná měna udržuje režim fixního měnového kurzu. Podle MMF může mít fixní měnový kurz několik forem: fixní kurz bez oscilace, kurz s pásmem oscilace, fixní kurz s pravidelným posunem, atd. V případě těchto kurzových systémů dochází nejprve k obraně fixního kurzu intervencemi centrální banky a k odčerpání devizových rezerv. Následuje znehodnocení kurzu v podobě devalvace, v mnoha případech dojde přímo ke změně z fixního na flexibilní kurz. Pokud se obrana proti silnému znehodnocení podaří, projeví se krize "pouze" odlivem rezerv a výrazným zvýšením úrokových sazeb (5, s. 11).

Bankovní krize je spojena s nedostatečnou likviditou a insolvenčí některých komerčních bank. Příčinou je vždy nadměrná úvěrová tvorba po dobu několika let. V určitém období se ukáže, že banky mají velký podíl "špatných" úvěrů a utlumí další poskytování. Nastává tak období hospodářské recese, které trvá většinou několik měsíců (9, s. 125).

Dluhová krize se projevuje neschopností země splácet zahraniční dluh. Existuje vnější a vnitřní dluhová krize. Jako vnější dluhová krize jsou označovány i případy, kdy své zahraniční dluhy nesplácí soukromé firmy a banky. Interní dluhová krize se projevuje vnitřní předlužeností ekonomik, platební neschopností podniků a nárůstem objemu úvěrů.

Systemická krize představuje komplexní finanční poruchu s provázanými měnovými, dluhovými i bankovními projevy. Příčinou vzniku systemické krize je nadměrná úvěrová expanze, která vede k nezdravému zadlužení a nesplácení úvěrů. Nesplacené dluhy způsobují přesun dluhového břemene od investorů na banky a odtud do veřejného dluhu. Tento přesun se označuje jako fiskalizace finanční krize. Fiskalizace probíhá mnoho let a je velmi často neprůhledná a zdlouhavá (2, s. 282).

4 Makroekonomický vývoj České republiky v období 2006 až 2013

V následující kapitole je přiblížen vývoj hlavních makroekonomických ukazatelů v období před krizí a v průběhu finanční krize.

4.1 Rok 2006

Po tříletém zrychlování ekonomického růstu v letech 2003 až 2005 dosáhla česká ekonomika rekordního tempa růstu hrubého domácího produktu, když stejně jako v roce 2005, zvýšila svůj ekonomický výkon o 6,1%. Oproti roku 2005, kdy byl hlavním faktorem hospodářského růstu zahraniční obchod, v roce 2006 se hlavním zdrojem hospodářského růstu nově stala domácí poptávka a silnější spotřeba domácností. Příspěvek zahraničního obchodu se snížil a byl nahrazen rostoucím vlivem výdajů na konečnou spotřebu domácností a tvorbu kapitálu. Spotřeba domácností se zrychlila oproti předchozímu roku o 1,8 p. b. K tomuto vývoji přispěl růst objemu reálných mezd a především pak zvýšení zaměstnanosti a pokles nezaměstnanosti. S růstem ekonomické a životní úrovně se měnila i struktura spotřeby. Ve spotřebním koši poklesly výdaje domácností na potraviny, na straně druhé vzrostly výdaje na bydlení, vodu, elektřinu a plyn. Míra inflace dosáhla hodnoty 2,5 % a navázala tak na stejně úspěšný předchozí rok. Hlavním záměrem České národní banky bylo udržet nízkoinflační prostředí jako trvalou charakteristiku české ekonomiky. S ohledem na zachování cenové stability, i v budoucnu, došlo v průběhu roku ke zvýšení úrokových sazeb. Mírné zvýšení sazeb reagovalo na vývoj hospodářského cyklu, jak v domácí, tak v zahraniční ekonomice. Ve srovnání s ostatními středoevropskými zeměmi a eurozónou se domácí úrokové sazby nacházely na velmi nízké úrovni (24).

Pro pracovní trh v České republice byl v roce 2006 charakteristický velmi pozitivní vývoj. Mezi čísly z úřadů práce a vykázanou obecnou mírou nezaměstnanosti existují rozdíly, ale trend je v obou případech klesající. Obecná míra nezaměstnanosti v České republice činila 7,1 % a ukazatel podíl nezaměstnaných osob, který je zjišťovaný Ministerstvem práce a sociálních věcí dosáhl hodnoty 6,1%. Obecná míra nezaměstnanosti v České republice je dlouhodobě nižší než průměr zemí EU 25 a klesla i pod průměr EU 15 (25).

V roce 2006 byla oslabena vnější pozice české ekonomiky. Přebytek na finančním účtu platební bilance se meziročně snížil o 43,2 mld. Kč, na hodnotu 111,6 miliard korun, a nestačil na financování deficitu běžného účtu ve výši 133,8 mld. Kč. Deficit na běžném účtu představoval 4,2 % nominálního HDP. Zahraniční obchod skončil již druhým rokem v kladných číslech s přebytkem 39,8 mld. korun. Celkový vývoz se meziročně zvýšil o 257 mld. Kč na 2144,6 mld. korun. Na celkovém přírůstku se z 88 % podílely vyspělé tržní ekonomiky. Dovoz činil 2104 mld. korun a na jeho přírůstku, který dosáhl hodnoty 269,6 mld. Kč, se ze dvou třetin podílely vyspělé tržní ekonomiky a z jedné čtvrtiny mimoevropské země (26).

4.2 Rok 2007

K hlavním charakteristikám vývoje světové ekonomiky v roce 2007 patřilo zpomalení hospodářského růstu, vzestup cenových hladin a prohlubování makroekonomické nerovnováhy mezi světovými regiony. Světová ekonomika zpomalila tempo růstu z 5,2 % v roce 2006 na 4,9 %. Nadále pokračoval trend, kdy méně vyspělé země, jako Čína a Indie, vykazovaly dvojciferné tempo ekonomického růstu. Hlavní hnací síla světového růstu, americká ekonomika, zpomalila meziročně o 0,7 %. Mezi hlavní důvody patřilo snížení investičních aktivit v důsledku poklesu míry úspor, jak u obyvatelstva, tak i u firemního sektoru. Dále pak výrazný růst cen energetických zdrojů a poměrně vysoké úrokové sazby úvěrů. Rok 2007 se nese ve znamení prohlubující se finanční nestability, která byla ovlivněná hypoteční krizí v USA. Ztráty nesplacených úvěrů dosáhly rekordních hodnot, snížily kapacitu pro poskytování úvěrů a vedly k propadům akciových trhů o více než pětinu (31).

I přes negativně působící změny vnějšího prostředí vývoj české ekonomiky v roce 2007 pokračoval v trendu silné ekonomické aktivity a navázal tak na příznivý vývoj v předešlém roce. Růst hrubého domácího produktu převýšil šestiprocentní hranici a ekonomika tak zaznamenala nejvyšší růst ve své moderní historii. Růst HDP byl tažen spotřebou domácností a tvorbou hrubého kapitálu. S růstem ekonomiky rostla zaměstnanost a snižovala se nezaměstnanost. Obecná míra nezaměstnanosti klesla na 5,3 %, což bylo nejméně od roku 1998. Podíl nezaměstnaných osob taktéž klesl na hodnotu 5 %. Nerovnováha mezi vyšší nabídkou a nižší poptávkou na trhu práce se opět zmenšila. Ke zrychlení došlo i ve mzdovém vývoji, kdy průměrná mzda vzrostla o 7,1 %.

Díky klesající nezaměstnanosti a rostoucí průměrné mzdě, to byla opět spotřeba domácností, která nejvyšší měrou přispívala k růstu ekonomiky (28, 30).

V tomto roce vyústila převaha vývozu nad dovozem v rekordní přebytek obchodní bilance (85 mld. Kč), ten se zdvojnásobil oproti předešlému roku. ČR se tak stala jedinou zemí z nových členských států Evropské unie, která vykázala kladné saldo zahraničního obchodu. Přebytek na finančním účtu přesáhl stomiliardovou hranici. Tato úroveň byla dostačující k pokrytí deficitu na běžném účtu v hodnotě 89 mld. korun. Deficit běžného účtu platební bilance se zredukoval na 2,5 % HDP. Na tento vývoj působilo zlepšení nominální výše salda běžného účtu, tak i silný růst české ekonomiky (32).

Česká národní banka se obávala, zda ekonomický růst nepřinese nebezpečí z hlediska jejího hlavního cíle, kterým je udržení cenové stability. Nebezpečí by nastalo v okamžiku, kdy sílí očekávání, že růst poptávky by mohl začít tlačit na růst cen. V tomto okamžiku ČNB zpřísňuje nastavení měnové politiky, prostřednictvím úrokových sazeb, aby utlumila sílící domácí poptávku. Celá situace byla navíc ovlivňována třemi faktory. Jednalo se o celosvětový, pravděpodobně však dočasný, nárůst cen potravin. Dalším faktorem byla vládní opatření pro stabilizaci veřejných rozpočtů, která dopadla na cenovou hladinu a posledním činitelem byla nejistota z dopadů krize amerického trhu hypoték na ekonomický vývoj našich hlavních obchodních partnerů (29).

4.3 Rok 2008

Po roku 2007, kdy se dostal hospodářský růst světové ekonomiky na vrchol, nastal v roce 2008 prudký pokles, s kterým došlo ke zpomalení světového obchodu. Tento nepříznivý vývoj byl ovlivněn ekonomickou situací a finanční krizí v USA. Díky negativním zprávám se zhoršovala důvěra ekonomických subjektů, což vedlo k poklesu cen nemovitostí, ke krizi likvidity a k poklesu spotřeby domácností. Hospodářství USA meziročně zpomalilo o 0,9 p. b. na 1,1 % růst. Americká ekonomika zaznamenala několik zásadních momentů i pro ostatní vyspělé země. Několik významných amerických finančních institucí bylo po potížích s likviditou převzato jinou finanční skupinou či státem. Po pádu jedné z nejvýznamnějších bankovních skupin v září 2008, hypoteční krize přešla v krizi finančních trhů a reálné ekonomiky. Negativní dopady se v různých zemích lišily svou intenzitou. Krize prohlubující se ve vyspělých zemích postupně zasáhla reálnou ekonomickou aktivitu a tvrdě dopadla na exportně orientované státy. Dopad

na českou ekonomiku byl ovlivněn skutečností, že se Evropská unie, tedy nejvýznamnější odbytiště tuzemské produkce, nacházela v recesi (36).

Hrubý domácí produkt vzrostl meziročně o 3,1 %, což bylo v porovnání s průměrem meziročních temp růstu z let 2001 až 2007 o 1,3 p. b. méně. Česká ekonomika se po většinu roku nacházela v dobré kondici, i když dynamika růstu postupně oslabovala. Negativní dopad na růst mělo nižší tempo spotřeby domácností, růst cen surovin a rychlé posilování kurzu koruny. Vláda nepatrně zvýšila své výdaje, ale zároveň se výrazně utlumila investiční aktivita firem na území ČR. Tvorba hrubého kapitálu se meziročně snížila, a to nejen v důsledku negativního očekávání investorů, ale také kvůli nedostatku finančních prostředků vzhledem ke zvýšené obezřetnosti bank. Zahraniční obchod byl hlavním zdrojem hospodářského růstu v prvních třech čtvrtletích roku a přispěl tak k celkovému růstu ekonomiky. Obchodní bilance skončila, oproti roku 2007, s nižším přebytkem. Bilance se za tři čtvrtletí roku vyvíjela lépe než v předchozím roce, ale v posledním čtvrtletí se naplno projevil důsledek světové krize. Pokles ekonomické aktivity v západní Evropě se nemohl nepromítnout do domácí ekonomiky, která je charakteristická vysokou otevřeností, zpracovatelskou orientací a s největším podílem průmyslu na HDP ze všech států EU. Nejsilněji se pokles poptávky dotkl odbytu automobilů, na kterém je export silně závislý. Vnější pozice české ekonomiky nebyla oslabena. Vnější nerovnováha měřená deficitem běžného účtu platební bilance k nominálnímu HDP činila 3,1 %. Přebytek finančního účtu byl 1,1 krát vyšší než schodek běžného účtu platební bilance, což v nominálním vyjádření představovalo krytí 37,3 mld. Kč (33, 37).

Inflace se v tomto roce dále zvyšovala, a navázala tak na prudký růst započatý v závěru roku 2007. Vývoj inflace byl do značné míry ovlivněn regulovanými cenami a změnami nepřímých daní. K růstu regulovaných cen přispělo zvyšování nájemného, růst cen plynu, elektrické energie a tepla. U nepřímých daní došlo ke zvýšení snížené sazby DPH z 5 % na 9 % a další změna nastala u spotřební daně na tabákové výrobky. Inflaci dále zvyšovaly i vyšší ceny potravin a pohonných hmot, a to kvůli prudkému nárůstu světových cen zemědělských a energetických surovin. Ceny těchto komodit ke konci roku 2008 opět poklesly a přispěly tak k sestupu inflace směrem k cíli (34).

Pokračující růst ekonomiky napomohl dalšímu zvýšení zaměstnanosti a snížení nezaměstnanosti. Obecná míra nezaměstnanosti byla výrazně nižší než v roce 2007,

dosahovala hodnoty 4,4 % a podíl nezaměstnaných osob 4,1 %. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání byl 324,6 tisíc, což bylo téměř o 70 tisíc méně než v předchozím roce. Zvýšil se počet pracovních míst na 141,8 tisíc. Ke snížení došlo i u ukazatele počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo, který se snížil z hodnoty 3,2 na 2,3 (35).

I když v první polovině roku nebylo jasné, do jaké míry se promítne finanční krize do vývoje reálné ekonomiky, tak krize zasáhla Českou republiku v roce 2008 pouze zprostředkovaně.

4.4 Rok 2009

Světové hospodářství zaznamenalo v roce 2009 pokles, kdy se problémy v peněžní ekonomice zcela přenesly do reálné ekonomiky. Ve většině vyspělých států došlo k hospodářskému poklesu, který byl, ale v celkovém měřítku, mírněn kladným vývojem v rozvíjejících se zemích, především v Číně a Indii. Následkem útlumu světového hospodářství byla nižší obchodní aktivita na mezinárodních trzích a docházelo tak ke snížení světových cen různých komodit a k nižší míře inflace ve spotřebitelských cenách. Ekonomika EU 12 se meziročně propadla v průměru o 4,1 % a to i přes různé měnové a fiskální stimuly, jakými byly například nízké úrokové sazby. Evropské hospodářství bylo nejvíce postiženo klesajícími vývozy, tvrdšími podmínkami na bankovním trhu, nejistotou a rostoucí nezaměstnaností, která dále redukovala spotřebu domácností (41).

V roce 2009 nebyla krize ušetřena ani česká ekonomika. Hrubý domácí produkt klesl o 4,1 %, což byl největší meziroční propad v historii České republiky. Výdaje domácností na konečnou spotřebu se meziročně snížily i přes rychlejší růst reálných mezd než v roce 2008. Vláda se snažila tlumit hospodářským pokles zvýšením výdajů ze 1,0 % v roce 2008 na 4,4 %. Zpřísnování podmínek poskytování spotřebitelských a hypotéčních úvěrů znesnadňovalo možnosti financování výdajů domácností z cizích zdrojů a spolu s rizikem ztráty zaměstnání to vedlo k útlumu spotřeby domácností (38).

V návaznosti na prudký pokles ekonomické aktivity klesala v průběhu roku rychle i inflace. Meziroční míra inflace se ve druhé polovině roku pohybovala blízko nuly, což bylo pod spodní hranicí cíleného koridoru. Vývoj ekonomiky měl negativní vliv na úroveň celkové zaměstnanosti. Počet zaměstnaných osob se v meziročním srovnání s rokem 2008 snížil o 68,2 tisíce, to je téměř o 1,4 %. Obecná míra nezaměstnanosti

dosáhla 6,7 % a podíl nezaměstnaných osob se zvýšil na 6,1 %. Strmý růst nezaměstnanosti, vyvolaný dopady hospodářské krize, byl až do konce 2. čtvrtletí nesrovnatelný s předchozími lety. Vývoj ve 3. čtvrtletí naznačoval, že by se tento nepoměr mohl začít mírnit. Růst v červenci a srpnu byl ovlivňován, stejně jako v předchozích letech, nástupem absolventů škol na trh práce. Ve čtvrtém čtvrtletí roku se tempo růstu nezaměstnanosti významně snížilo. Počet pracovních míst byl výrazně nižší než v roce 2008. Počet míst se snížil z 141,8 tisíc na 48,6 tisíc. Nízký počet volných míst a nárůst uchazečů o zaměstnání ovlivnil ukazatele počtu uchazečů na 1 volné pracovní místo, ten se zvýšil z hodnoty 2,3 v roce 2008 na 9,6 (39).

Přes nepříznivou hospodářskou situaci se vnější vztahy se zahraničím zlepšily. Přebytek na finančním účtu opět pokryl deficit běžného účtu platební bilance, který zaznamenal jeden z nejlepších výsledků z posledních deseti let. Deficit běžného účtu činil 37 ml. korun, což představovalo 1 % nominálního HDP. Česká republika, jako malá otevřená ekonomika, je závislá na hospodářském vývoji v zahraničí. Nejvýznamnějším obchodním partnerem byla Evropská unie, která měla na českém vývozu podíl přesahující 86 %, konkrétně Německo s více jak 32% podílem na českém vývozu, dále pak Slovensko, Polsko, Francie a Velká Británie. Tendence meziročního poklesu výkonu trvala celý rok, ovšem od poloviny roku lze pozorovat určitou stabilizaci vývoje. Docházelo k postupnému obnovení mírného růstu zahraničního obchodu a průmyslu. Exportní odvětví těžila ze zlepšení situace v Německu, především se zvýšení poptávky po dopravních prostředcích po zavedení šrotovného. I díky tomu, byl dosažen rekordní přebytek obchodní bilance (42).

Vladimír Tomšík ve své knize *Ekonomie a zdravý rozum* uvádí, že různé spotřební pobídky, tedy i šrotovné, vynikají absurdností. Vedou ke zvýšení prodejů podporovaných statků, ale jedná se pouze o tzv. mezičasovou substituci. Lidé přesunou nákup statku z budoucího období do současnosti, což se v budoucnu projeví v poklesu poptávaného množství. Opatření tak sice tlumí současné snížení poptávky, ale za cenu budoucího snížení. Navíc je toto opatření diskriminační, protože podporuje spotřebu jednoho statku (20, s. 89).

4.5 Rok 2010

V roce 2010 se projeví známky zotavení hospodářství. Světová ekonomika se vrátila k růstu, o který se v první fázi oživení postaralo obnovení mezinárodního

obchodu. Česká republika těžila zejména z obnovení růstu v EU. Hlavní obchodní partner Německo, patřilo mezi nejrychleji rostoucí země EU, a to se stalo pro domácí ekonomiku klíčové. Zahraniční obchod ovlivnil růst v prvním pololetí, kdy vývoz zboží a služeb rostl rychleji než dovoz. Ve druhé polovině roku převzala úlohu hlavního zdroje růstu tvorba hrubého kapitálu, který generoval doplňování zásob po poklesu během krize (46).

Hrubý domácí produkt očištěný o sezónní a kalendářní vlivy se meziročně zvýšil o 2,5 % oproti poklesu o 4,5 % v krizovém roce 2009. Spotřebitelská inflace i růst cen výrobců byly nižší než v EU 27. Průměrná míra inflace ve výši 1,5 % byla jednou z nejnižších za poslední dvě desetiletí. Zaměstnanost v roce 2010 spíše stagnovala. Ve srovnání s předchozím rokem se snížila v průměru o 0,7 %. Nezaměstnanost v roce 2010 stále stoupala. V průběhu roku docházelo k postupnému snižování meziročního poklesu. Obecná míra nezaměstnanosti byla 7,3 % a podíl nezaměstnaných osob 7 %. Výrazně se zvýšil ukazatel počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo, z průměrné hodnoty 9,6 v roce 2009 na 16,0.

Deficit běžného účtu platební bilance se výrazně prohloubil na 139,2 mld. korun. Došlo tím k narušení vnější nerovnováhy a ke zhoršení salda běžného účtu k nominálnímu HDP na 3,9 %. Vysoký schodek běžného účtu byl zcela pokryt přebytky na kapitálovém a finančním účtu. Na přebytek finančního účtu působil především zájem investorů o Českou republiku, kdy se přímé investice ze zahraničí zvýšily o 132 % a do ČR tak přiteklo téměř 130 mld. Kč (43, 45, 47).

4.6 Rok 2011

Dluhová krize, přinesla nutnost omezit výdaje v soukromém i veřejném sektoru. Vytváření úspor mělo za následek zpomalení hospodářského růstu, které přešlo zpět do recese. Politika v USA, i v době krize, kladla větší důraz na podporu ekonomického růstu než na úspory, díky čemuž se vyvíjela pozitivněji než Evropa. Krize nezasáhla státy jihovýchodní Asie, Latinské Ameriky a do značné míry byla ušetřena i ruská ekonomika. Nově přistoupené země do Evropské unie byly zasaženy relativně méně než země EU 15 a to díky přijatým rozsáhlým fiskálním a hospodářským reformám v zájmu dodržení maastrichtských kritérií (50).

Nejdůležitějším faktorem vývoje české ekonomiky v roce 2011 bylo stupňování evropské dluhové krize a zpomalování zahraničního růstu. Kvůli těmto činitelům

docházelo ke zpomalování domácího růstu a k odstranění poptávkových inflačních tlaků. V první polovině roku docházelo k posilování základů hospodářského růstu, ovšem v průběhu léta a podzimu se situace začala zhoršovat. Příčinami tohoto zhoršení byla narůstající nejistota spojená se zadlužením Řecka a nepříznivé hospodářské vyhlídky ostatních zemí Evropy. Na nepříznivý vývoj české ekonomiky působila vnější poptávka jen dílčím způsobem, hlavní příčina spočívala ve vnitřním prostředí, neboť sedm desetin českého HDP tvoří výdaje na konečnou spotřebu domácností a vládního sektoru, které v každém čtvrtletí klesaly a to nejhluběji v Evropské unii. Po většinu roku se snižovaly také investice, a tak zahraniční obchod byl jediným růstovým faktorem v roce 2011 (51).

Domácí produkt dosahoval růstu 1,8 %. Vývoj nezaměstnanosti v průběhu roku 2011 byl příznivější než v předchozím roce, kdy docházelo k postupné stabilizaci situace na trhu práce a odeznívání dopadů krize, která ovlivňovala ekonomický stav v ČR od podzimu 2008. Nezaměstnanost dosáhla hodnoty 6,7 %, a to u obou ukazatelů, které jsou v České republice zjišťovány. Z hlediska plnění inflačního cíle na úrovni 2 %, byl rok 2011 nejúspěšnějším od začátku cílování inflace. Inflace se pohybovala v blízkosti inflačního cíle. Teprve v posledních dvou měsících roku se zvýšila nad cíl o zhruba půl procentní bod a to v důsledku zvyšující se sazby DPH u potravin, kterou obchodníci promítli do cen potravin s předstihem. O meziroční zvýšení reálného HDP očištěného o sezónní vlivy a nestejný počet pracovních dní o 1,7 % přispěl pouze zahraniční obchod.

Přebytek v obchodu se zbožím a službami přispěl meziročnímu růstu 2,6 p. b. I když zahraniční obchod pomohl k růstu HDP, tak oproti předešlému roku, jeho tempo růstu oslabilo, a to zejména u dovozu. Import se zvýšil reálně o 11 %, ovšem oproti roku 2010, kdy import rostl o 15,7 %, došlo k poklesu tempa. Export se v roce 2011 zvýšil o 11 % (49). Platební bilance se oproti roku 2010 zhoršila. V české ekonomice ubylo přímých zahraničních investic. Z celkových 41 mld. Kč připadalo na reinvestované zisky a investice do základního kapitálu 18,8 mld. korun. České firmy naopak investovaly v zahraničí, nejvíce od roku 2009, přes 26 mld. Kč. K výraznému poklesu, proti roku 2010, došlo u portfoliových investic a nižší byl i přebytek kapitálového účtu. Významného zlepšení dosáhl schodek běžného účtu platební bilance, který dosáhl hodnoty 109,1 mld. korun, což bylo o čtvrtinu méně než v roce předešlém. Vnější nerovnováha měřená pomocí deficitu běžného účtu platební bilance k nominálnímu HDP dosáhla hodnoty 2,7 %. Česká ekonomika je velmi vysoce koncentrována na trhy Evropské unie. V tomto roce klesl podíl

EU 27 na celkových exportech z ČR o 1 % na 83 % a nepatrně se tak snížilo riziko, které je spojeno s touto koncentrací na evropské trhy (66).

4.7 Rok 2012

Rok 2012 byl ve znamení pokračujícího složitého vývoje globální ekonomiky. Snaha o zmírnění dopadů krize výrazně poznamenala ekonomickou aktivitu zemí, především v oblasti domácích výdajů, ale také ve sféře mezinárodní obchodní výměny. Kondice české ekonomiky v roce 2012 dále ochabovala. Tento sestupný trend započal v roce 2011 a následně, v roce 2012, pokračoval přechodem do poklesu. Ve 4. čtvrtletí se hrubý domácí produkt snížil meziročně o 1,7 %, což byl nejhorší výsledek od roku 2009. Vývoj roku naplnil technické hledisko recese. Největší měrou vývoj ekonomiky ovlivnily výdaje domácnosti na konečnou spotřebu, které se reálně snížily o 3,5 %, což byl jeden z nejhlubších poklesů v Evropě. Pozitivní vliv na hospodářství měl zahraniční obchod, který pokles zmírňoval o +1,5 procentního bodu. Míra inflace za celý rok 2012 dosáhla 3,3 %, což byla nejvyšší hodnota za poslední čtyři roky, a to především vlivem růstu cen potravin a nákladů na bydlení. Ceny potravin vzrostly o 6,6 %, v oblasti bydlení se zvyšovaly ceny energií o 8,6 % a ostatní služby související s bydlením o 8 %. Zmíněný cenový vývoj spolu s nízkou valorizací důchodů a minimálním růstem mezd působily společně na útlum spotřebního chování obyvatelstva (55, 53).

Ochabující ekonomika si vybírala daň také na trhu práce. Trh práce zaznamenal růst zaměstnanosti i nezaměstnanosti. Tento protichůdný jev souvisel mimo jiné i s využíváním jiných typů pracovních příležitostí (výpomoci rodinných příslušníků a tzv. "švaresystém"). Vývoj nezaměstnanosti nebyl tak příznivý jako v roce 2011, kdy v důsledku mírného oživení ekonomiky, míra nezaměstnanosti mírně klesala. První polovina roku byla ve znamení meziročního poklesu, ovšem od 2. pololetí byla již patrná změna trendu ovlivněná pokračující hospodářskou recesí a nezaměstnanost začala meziročně narůstat. Celková zaměstnanost vzrostla o 0,4 % a obecná míra nezaměstnanosti činila 7,0 %. Ukazatel podíl nezaměstnaných osob vzrostl o 0,1 % na 6,8 %. Meziroční nárůst nezaměstnanosti byl registrován ve všech 77 okresech - největší nárůst byl zaznamenán v okresech Pelhřimov (o 22,9 %), Jindřichův Hradec (o 19,4 %), Chrudim (o 19,0 %) a Písek (17,7 %). Podle stupně dosaženého vzdělání mají nízkou míru nezaměstnanosti stabilně lidé s vysokoškolským vzděláním (2,9 %) a osoby s úplným

středním vzděláním s maturitou (5,0 %). Nadprůměrnou míru nezaměstnanosti má skupina osob se středním vzděláním bez maturity včetně vyučených (8,6 %) a také v této skupině lidé nejvíce ztráceli práci. Tradičně vysokou míru nezaměstnanosti, která i nadále mírně zesiluje, vykazuje skupina osob se základním vzděláním (29,0 %). Tito lidé mají problémy s uplatněním na trhu práce a často tedy spadají do kategorie dlouhodobě nezaměstnaných. Zvýšila se i průměrná měsíční nominální mzda, oproti roku 2011, o 665 Kč na 25 101 korun (54).

Zahraněční obchod dosáhl navzdory nepříznivé ekonomické situaci v eurozóně dobrých výsledků. Saldo obchodní bilance skončilo rekordním přebytkem ve výši 305,7 mld. Kč. V roce 2012 celkově posílil export o 6,4 % a import 2,4 % a tím se opět potvrdila silná závislost české ekonomiky na státech Evropské unie. Hlavním tahounem exportu byly nadále dopravní prostředky a stroje s podílem na celkovém vývozu 54,2 %. Deficit běžného účtu platební bilance skončil pod hranicí sto miliard, a to díky vysoce kladné obchodní bilanci. Poměrový ukazatel běžného účtu a nominálního HDP byl 1,3 %. Finanční účet skončil přebytkem 121,7 mld. korun a stačil tak pokrýt deficitní běžný účet platební bilance. Příliv přímých zahraničních investic byl nejvyšší za posledních pět let, a to 181,8 mld. Kč (56).

4.8 Rok 2013

Rok 2013 se vyznačoval pokračující recesí. Meziroční pokles HDP byl 0,9 %, což byl srovnatelný pokles s předchozím rokem. Poklesnutí bylo ovlivněno především vývojem v 1. čtvrtletí, kdy recese poznamenala nejvýrazněji hospodářskou aktivitu a propadem o 2,3 % si ekonomika sáhla na dno. V dalších dvou čtvrtletích následovalo postupné zmírňování propadu, které v závěru roku vyústilo v obnovu hospodářského růstu o 1,2 %. V roce 2012 se na poklesu HDP podílely výdaje na konečnou spotřebu a také investice. V roce 2013 nastalo zlepšení a tyto výdaje se meziročně nepatrně zvýšily. V předchozím roce, působil výsledek zahraničního obchodu na vývoj ekonomiky pozitivně, v roce 2013 naopak přispěl k jeho poklesu, což byla skutečnost, ke které došlo naposledy v roce 2007. Jedinou složkou, která bránila hlubšímu poklesu HDP, byly výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí a to díky nepokračující fiskální restrikcí omezující spotřebu vládních institucí. Inflační vývoj byl podobný jako v předchozích dvou letech. Přestože se prudké oslabení koruny vůči euru, způsobené intervencemi ČNB, koncem roku

projevilo rychlým zdražením elektroniky, pohonných hmot, i některých potravin, dosáhla průměrná inflace hodnotu 1,4 %, nejnižšího výsledku za poslední čtyři roky. Na trhu práce pokračoval růst zaměstnanosti na 0,9 %, tento vývoj v sobě však skrýval vliv zvýšeného počtu částečných pracovních úvazků, tak trend rostoucího podílu počtu zaměstnanců na dobu určitou (52, 54).

Schodek platební bilance byl ve výši 56 mld. korun, což představovalo 1,4 % nominálního HDP. To zařadilo ČR mezi deset zemí s vykázaným záporným saldem běžného účtu platební bilance. Finanční účet skončil přebytkem ve výši 187,9 mld. korun a saldo kapitálového účtu dosáhlo hodnoty 74,6 mld. korun. Tyto ostatní složky platební bilance tak pohodlně kryly deficit běžného účtu. Zahraniční obchod dosáhl rekordního přebytku obchodní bilance ve výši 351,2 mld. Kč. Na tomto výsledku se zasloužil rychlejší růst vývozu než dovozu. Vývoz rostl o 3 % a dovoz o 1,8 % (56).

4.9 Shrnutí období 2006 až 2013

4.9.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt patří mezi základní ukazatele hodnotící výkonnost hospodářství. Z níže uvedené tabulky a grafu je patrné, že v letech 2006 a 2007 dosahoval produkt vysokého tempa růstu. Finanční krize, která začala ve světě v druhé polovině roku 2007, se začala projevovat v České republice na začátku roku 2008, kdy produkt začal výrazně klesat. Rok 2009 byl z hlediska ekonomického růstu nejhorší od roku 1995. Vstup České republiky do tohoto období byl poznamenán předchozím vývojem ekonomiky, včetně celosvětového hospodářského útlumu a naplno se v jeho průběhu projevovaly známky hospodářského poklesu. Meziroční propad HDP ČR o 4,6 %, byl větší než v západoevropských státech i než v celkovém seskupení EU 27. Meziroční snížení objemu HDP se dosti různilo v časovém horizontu, největší pokles byl ve 2. čtvrtletí o 5,5 % a nejmenší ve 4. čtvrtletí o 3,6 %. Charakteristickým rysem makroekonomického vývoje v 1. pololetí 2010 bylo vystřídání hospodářského poklesu z předchozího roku k mírnému ekonomickému zotavení. Na zvýšení hrubého produktu se nejvíce podílel zpracovatelský průmysl, růst čistého vývozu a mírné zvýšení výdajů na konečnou spotřebu domácností.

V každém čtvrtletí roku 2011 česká ekonomika postupně zpomalovala, jak v meziročním, tak i mezikvartálním srovnání. Hlavní příčinou nepříznivého vývoje byly klesající výdaje na konečnou spotřebu domácností a vládního sektoru. Převážnou část roku

se snižovaly také investice a jediným růstovým impulsem se tak stal, v roce 2011, zahraniční obchod. Rok 2012 byl obdobím recese. Výkonnost ekonomiky se propadla o 1 %. O něco příznivější vývoj naznačoval mezičtvrtletní pohled, podle kterého se pokles od 2. čtvrtletí pomalu zmírňoval, až na 0,2 % ve 4. čtvrtletí. Pro rok 2012 platí, že délkou hospodářské recese překonala česká ekonomika i období nepříznivého vývoje během globální hospodářské krize v roce 2009, kdy opustila recesi již po třech čtvrtletích. Hlavní příčinou klesající ekonomické aktivity byla slábnoucí poptávka. Konečná spotřeba se meziročně snížila o 2,8 %. Zasloužily se o to především domácnosti, jejichž výdaje se snížily o 3,5 % a tendence jejich poklesu se v průběhu roku postupně prohlubovala. Na úroveň produktu nepříznivě působily vládní výdaje, které byly meziročně nižší o 1 %. Zahraniční obchod propad ekonomiky zmírňoval.

Vývoj hrubého domácího produktu v průběhu roku 2013 byl charakterizován značnou nevyrovnaností. Po propadu v 1. čtvrtletí následovalo ve 2. čtvrtletí oživení, díky kterému tak byla ukončena recese, trvající rok a půl. Ve 4. čtvrtletí roku byl zaznamenán meziroční růst o 1,2 %, který byl zejména ovlivněn značným nárůstem salda daní z produktů a dotací na produkty, a teprve až poté skutečným růstem výkonnosti ekonomiky. Důvodem pro nárůst salda bylo avizované navýšení spotřební daně z tabáku od počátku roku 2014. Obchodníci se tedy v posledním čtvrtletí roku 2013 tímto zbožím předzásobili a odvedli spotřební daň, což vedlo k významnému nárůstu vybraných daní (65).

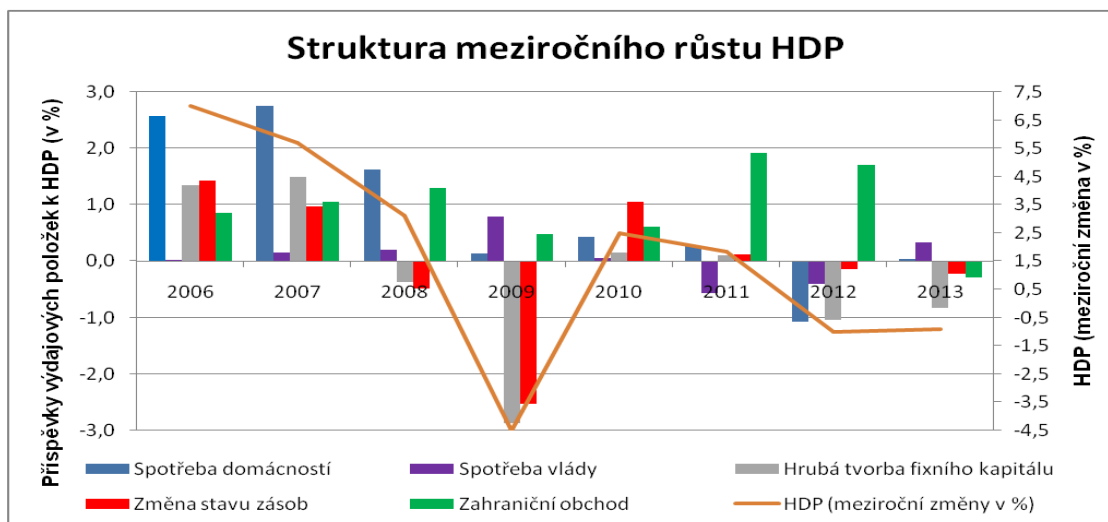
Tabulka č. 4: Vývoj HDP

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
HDP (v %)	7,0	5,7	3,1	-4,5	2,5	1,8	-1,0	-0,9
HDP (mld. Kč)	3352,6	3662,6	3848,4	3759,0	3790,9	3823,4	3845,9	3883,8

Zdroj: (68), vlastní zpracování

V tabulce číslo 4 je hrubý domácí produkt vyjádřen v běžných cenách a meziroční procentní změnou (68).

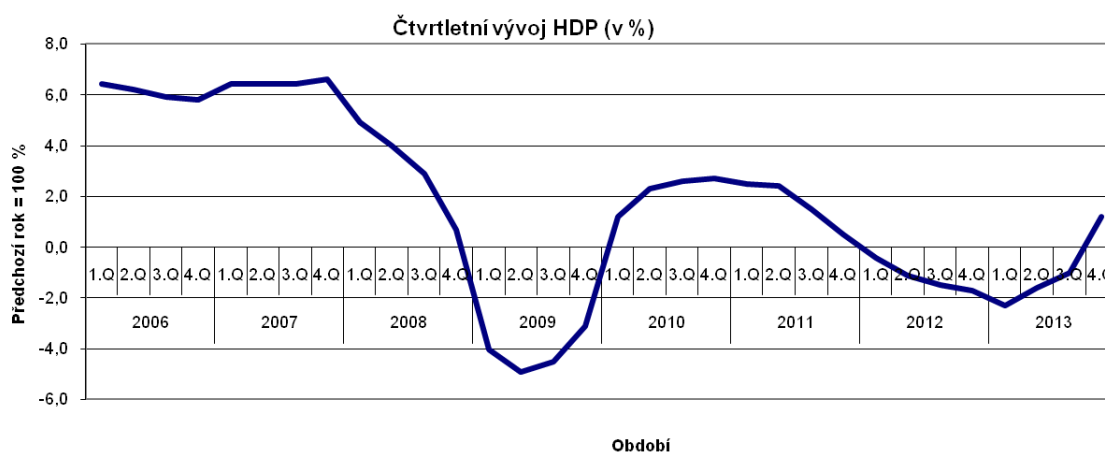
Graf č. 6: Struktura HDP

Zdroj: (61), vlastní zpracování

Graf číslo 6 znázorňuje vliv jednotlivých výdajových složek HDP na jeho meziročním růstu. Jedinou složkou, která se po celou sledovanou dobu podílela na růstu produktu, byl zahraniční obchod. V roce 2012 byl zahraniční obchod dokonce jedinou růstovou složkou HDP. V roce 2013 se k pozitivním složkám produktu, vedle obchodu, přidala ještě spotřeba vláda a v malém množství i spotřeba domácností. Příspěvky výdajových složek jsou znázorněny jako poměrový ukazatel k HDP. Na vedlejší svislé ose je produkt uveden v procentní meziroční změně.

Graf č. 7: Čtvrtletní vývoj HDP

Zdroj: (69), vlastní zpracování

Čtvrtletní vývoj HDP je uveden ve stálých cenách daného roku, ke stejnému období roku předcházejícího, očištěno o sezónnost a pracovní dny.

4.9.2 Inlace

V prostředí rychlého růstu domácí ekonomiky byl trend nízké inflace, dosažené v roce 2005, hned na začátku roku 2006 narušen výkyvem souvisejícím se zvýšením spotřebitelských cen na počátku roku. Průměrná meziroční míra inflace v roce 2007 dosáhla 2,8 %, což byla o 0,3 p. b. vyšší hodnota, než v roce 2006. Míra inflace měla od ledna 2007 mírně vzestupnou tendenci. Příčinou byl růst spotřebitelských cen a akcelerace cen pohonných hmot. Rok 2008 byl charakteristický silným inflačním růstem. Od ledna až do října meziroční tempo růstu spotřebitelských cen nekleslo pod hranici 6 %. Na tomto růstu se podílely zejména administrativní vlivy, tedy růst regulovaných cen (administrativně stanovené ceny nájemného, vody, elektřiny, zemního plynu, sociálních služeb a léků) a úpravy nepřímých daní (změny sazeb DPH, spotřebních daní a zavedení ekologických daní). Měnová politika se v roce 2009 pohybovala v obtížných podmínkách, které byly důsledkem přetrvávající světové finanční krize. V souvislosti s prudkým poklesem ekonomické aktivity klesala v průběhu roku rychle i inflace. Meziroční míra se ve 2. pololetí pohybovala pod spodní hranicí cíleného koridoru, tedy blízko nuly a dosáhla tak druhou nejnižší průměrnou roční hodnotu od roku 1989.

Rok 2010 patřil postupnému zotavování ekonomiky z důsledků krize. Inflace se v prvním čtvrtletí pohybovala mírně pod dolní hranicí cíleného záměru, ovšem od 2. poloviny roku se nacházela v blízkosti dvouprocentního cíle. Po zkušenostech z předešlých let se ukázalo cílování inflace jako jedna z kotev celého hospodářství. Stejně tak i existence samostatné české koruny byla v době krize výhodná. Její znehodnocení v prvních měsících roku 2009 ztlumilo nepříznivé dopady krize a česká měna tedy působila jako nárazník proti vnějším šokům a zmírňovala dopad na domácí ekonomiku. V roce 2011 se inflace pohybovala okolo dvouprocentního cíle.

V roce 2012 se inflace v důsledku lednového zvýšení snížené sazby DPH po většinu roku nacházela nad horní hranicí tolerančního pásma, v závěru roku se vrátila do tohoto pásma. Míra inflace za celý rok dosáhla 3,3 %. Kurz koruny byl relativně stabilní, navzdory pokračující dluhové krizi v eurozóně a utlumování domácí ekonomické aktivity. V roce 2012 došlo ve třech krocích ke snížení základní úrokové sazby

až k technicky nulové úrovni 0,05 %. Bankovní rada ČNB oznámila, že sazby budou drženy na této úrovni v delším horizontu, dokud nedojde k výraznému nárůstu inflačních tlaků. V případě potřeby dalšího uvolnění politiky zaznívaly první možnosti použití devizových intervencí (65).

Nejvýznamnějším opatřením se v roce 2013 staly devizové intervence zaměřené na oslabení kurzu koruny. Jelikož dvoutýdenní repo sazba byla snížena už v loňském roce na tzv. technickou nulu, tím byla vyčerpána možnost uvolňovat měnové podmínky základním nástrojem. Dalším použitým nástrojem pro uvolňování měnových podmínek byl kurz koruny. Cílem oslabení koruny bylo odvrácení rizika deflace, dosažení rychleji inflačního cíle, napomoci brzkému oživení ekonomiky a dřívější opuštění hladiny nulových úrokových sazeb. Na konci roku 2013 byla obava vzniku deflace natolik velká, že ČNB vstoupila na devizový trh a oslabilu korunu v rozsahu necelých 5 %, s tím, že bude intervenovat tak, aby udržovala kurz koruny vůči euro poblíž hladiny 27 korun za euro. Již po několika dnech bylo patrné, že kurz koruny byl opět výlučně určován nabídkou a poptávkou (58).

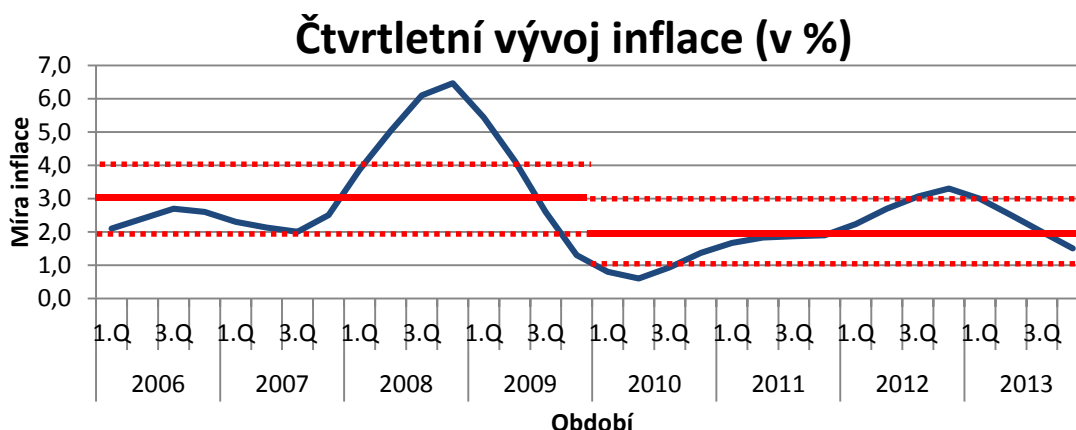
Tabulka č. 5: Průměrné roční míry inflace

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Inflace	2,5	2,8	6,3	1,0	1,5	1,9	3,3	1,4

Zdroj: (70), vlastní zpracování

Míra inflace je vyjádřena jako poměr indexu spotřebitelských cen na začátku a na konci období (70).

Graf č. 8: Čtvrtletní vývoj inflace

Zdroj: (70), vlastní zpracování

Graf číslo 8 postihuje čtvrtletní vývoj inflace, kde je míra inflace vyjádřena průměrným indexem spotřebitelských cen. Z grafu je patrné, že do konce roku 2007 se míra inflace držela v cíleném pásmu. Od 2. čtvrtletí 2008 až do začátku 3. čtvrtletí roku 2009 se inflace pohybovala mimo inflační cíl, který byl stanoven na 3 % s tolerančním pásmem ± 1 procentní bod na obě strany. Od roku 2010 platil nový inflační cíl ve výši 2 %. Od roku 2010 se míra inflace téměř vždy pohybovala v cíleném inflačním intervalu, výjimkou bylo 2. čtvrtletí roku 2010, kdy se dostala o 0,2 % pod spodní okraj tolerančního pásma a naopak ve 4. čtvrtletí roku 2012 přesáhla toleranční pásmo o 0,3 %.

4.9.3 Nezaměstnanost

V roce 2006 v souladu s růstem ekonomiky rostla zaměstnanost a klesala nezaměstnanost. Vývoj nezaměstnanosti byl ovlivněn sezónními faktory, kdy nejvyšší počet nezaměstnaných byl zaregistrován v lednu. Pokračující růst ekonomiky v roce 2007 znamenal pokles nezaměstnanosti. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání činil 392,8 tisíc osob, což bylo o 82,0 tisíc méně než v roce 2006. I v roce 2008 pokračoval trend z předchozích let. Obecná míra nezaměstnanosti dosáhla hodnoty 4,4 % a podíl nezaměstnaných osob klesl na hodnotu 4,1 % a obě míry se tak přiblížily k hodnotě z roku 1998. V roce 2009 došlo k poklesu výkonnosti české ekonomiky, což mělo negativní vliv na úroveň celkové zaměstnanosti. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání byl o 141,0 tisíc vyšší než v předchozím roce. V roce 2010 zaměstnanost stále klesala a to kvůli tomu, že trh práce reagoval na vývoj ekonomiky s určitým zpožděním.

V průběhu roku se meziroční pokles postupně zmírňoval a začalo se projevovat pozitivní ekonomické oživení především v průmyslu. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání byl 528,7 tisíc, což bylo o 63 tisíc více než v předešlém roce.

Rok 2011 se vyvíjel příznivěji než předchozí období. Docházelo k postupné stabilizaci situace na trhu práce a odeznívání dopadů finanční krize. Zjišťované ukazatele nezaměstnanosti dosáhly shodně hodnoty 6,7 %. Vývoj nezaměstnanosti v roce 2012 nebyl tak příznivý jako předešlý rok 2011, kdy v důsledku mírného oživení ekonomiky obecná míra nezaměstnanosti klesla. Obecná míra nezaměstnanosti činila v roce 2012 7,0 % a podíl nezaměstnaných osob 6,8 %. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání byl 504,4 tisíc, což představovalo o 3,4 tisíce nižší počet než v předchozím roce. Ukazatel počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo se snížil z průměrné hodnoty 13,9 v roce 2011 na 12,6. Trh práce byl v roce 2012 stále poznamenán slabým výkonem ekonomiky, zaměstnavatelé nevytvářeli dostatečný počet pracovních míst a na trhu práce proto převládala výrazná nabídka pracovní síly nad poptávkou.

Největší změnou v roce 2013 byla změna metodiky u registrované nezaměstnanosti a vytvoření nového ukazatele „Podíl nezaměstnaných osob“. Přešlo se na nový ukazatel registrované nezaměstnanosti v ČR s názvem Podíl nezaměstnaných osob. Rok 2013 je spojen s opětovným růstem nezaměstnanosti. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání byl o 60 tisíc vyšší než v předchozím roce. Ukazatel počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo se zvýšil z průměrné hodnoty 12,6 v roce 2012 na 14,5 (67).

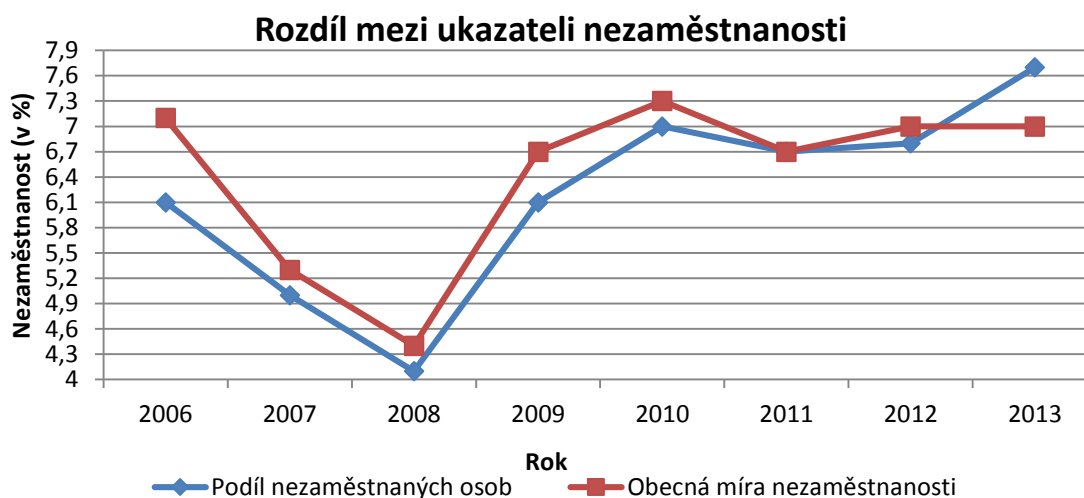
Tabulka č. 6: Porovnání dvou ukazatelů nezaměstnanosti v České republice

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Podíl nezaměstnaných osob	6,1	5	4,1	6,1	7	6,7	6,8	7,7
Obecná míra nezaměstnanosti	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0	7,0

Zdroj:(68,71), vlastní zpracování

Podíl nezaměstnaných osob vyjadřuje poměr počtu nezaměstnaných a obyvatel ve věku od 15 do 64 let. Obecná míra nezaměstnanosti představuje počet nezaměstnaných na celkové pracovní síle (63).

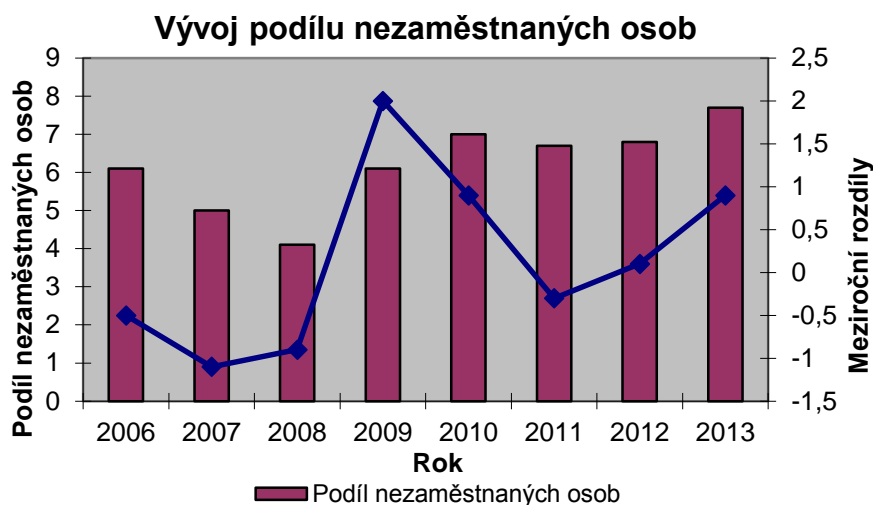
Graf č. 9: Porovnání ukazatelů nezaměstnanosti v České republice

Zdroj: (68, 71) vlastní zpracování

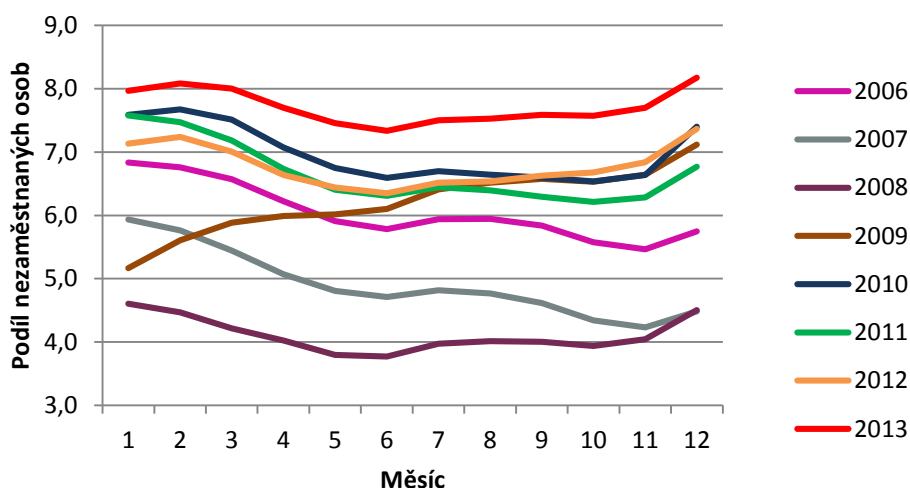
Výše uvedený graf znázorňuje rozdíly ve vývoji ukazatelů nezaměstnanosti v České republice. Hlavní rozdíl mezi oběma základními ukazateli spočívá ve způsobu zjišťování a v jeho metodice. Obecnou míru nezaměstnanosti stanovuje ČSÚ na základě speciálního šetření - Výběrové šetření pracovních sil. Je publikována za kraje a vyšší územní jednotky a slouží k mezinárodnímu srovnání. Podíl nezaměstnaných osob zveřejňuje MPSV na základě počtu uchazečů o zaměstnání registrovaných na pracovištích Úřadu práce ČR. Je publikovatelný až do úrovně obcí a slouží pouze pro vnitrostátní účely a k hodnocení politiky zaměstnanosti, která vyplývá z české legislativy (63). Z uvedeného srovnání je patrné, že se údaje o míře nezaměstnanosti Ministerstva práce a sociálních věcí a Výběrového šetření pracovních sil zřetelně liší. Nelze však jednoznačně odpovědět na otázku, která ze dvou prezentovaných měr nezaměstnanosti je lepší. Oba dva ukazatele nejsou v rozporu, ale doplňují se.

Graf č. 10: Vývoj podílu nezaměstnaných osob

Zdroj: (71), vlastní zpracování

Graf č. 11: Měsíční podíl nezaměstnaných osob

Zdroj: (71), vlastní zpracování

4.9.4 Platební bilance

Za účet s největší vypovídací schopností je považován běžný účet platební bilance. Ten je také nejsledovanějším účtem a bývá označován na nejdůležitější část platební bilance. Zároveň je v praxi brán jako velmi dobrý indikátor zdraví ekonomiky. Z tohoto pohledu je výsledek běžného účtu České republiky velmi pozitivní. Nejčastěji se sleduje ve vztahu k HDP dané země. Poměrový ukazatel běžného účtu a hrubého domácího

produktu se využívá k měření vnější rovnováhy a zároveň je jedním ze čtyř ukazatelů magického čtyřúhelníku pro určení makroekonomické rovnováhy země.

Běžný účet platební bilance skončil v roce 2006 deficitem 133 mld. Kč, což představovalo 4,2 % HDP. Meziročně se tak jednalo o zvýšení schodku o 56,7 mld. Kč. Na prohloubení působilo převážně zvýšení schodku u bilance výnosů, které v sobě paradoxně odráželo příznivý vývoj českého hospodářství. Finanční účet skončil v roce 2006 přebytkem ve výši 111,6 mld. Kč. Aktivní saldo se tak meziročně snížilo o 43,2 mld. Kč. Pokles byl především způsoben zmírněním čistého přílivu přímých investic. Nejvýznamnější částí se tak i nadále stal přebytek bilance přímých investic.

Vnější pozice české ekonomiky v roce 2007 posílila na druhý nejlepší výsledek za posledních sedm let. Vývoj platební bilance byl ovlivněn růstem obchodní bilance a přetrvávajícím vysokým přílivem čistých přímých investic. Běžný účet dosáhl schodku 89 mld. Kč, což představovalo 2,5 % HDP. Na tento vývoj měl rozhodující vliv ekonomický růst, v případě, že by ekonomika významně nerostla, zhoršil by se meziročně poměr schodku běžného účtu na HDP o 1,3 p. b. Finanční účet skončil přebytkem ve výši 104,5 mld. korun. Přes tvrdý dopad hospodářské krize na ekonomiku České republiky a pád do recese od druhé poloviny roku 2008 se vnější vztahy se zahraničím zlepšily. Běžný účet platební bilance vykazoval druhý nejlepší výsledek z poslední dekády. Deficit běžného účtu činil 37 mld. Kč a byl plně kryt přebytkem na finančním účtu. Vrcholící krize v západní Evropě i ve světě ovlivnila i chování přímých investorů a jejich majetkových účastí v ČR. V letech 2006 a 2007 stoupaly zisky ponechané k reinvesticím v domácí ekonomice, ovšem v roce 2008 došlo k opětovnému zvýšení odlivu peněz ve formě dividend do zahraničí. V krizových letech 2008 a 2009 došlo k vylepšení nerovnováhy výrazněji oproti letům konjunktury, kdy poměr deficitu a HDP činil 2,3 % a zároveň byl lepší než dlouhodobý průměr (2000 - 2009) s deficitem 3,6 % HDP v b. c. Finanční účet vykázal přebytek pod stomiliardovou hranicí, 95,1 mld. Kč, což bylo nejnižší kladné saldo během posledních deseti let. Hlavním důvodem bylo oslabení přímých investic, jejichž saldo bylo 26,4 mld. Kč (66).

Běžný účet platební bilance skončil v roce 2010 pasivem 139,2 mld. korun, což odpovídalo 3,8 % HDP. Na finančním účtu byl vykázán čistý příliv zahraničního kapitálu ve výši 182,1 mld. Kč. V rozhodující míře se na tom podílely nákupy dluhopisů zahraničními investory. Nejvýznamnější složkou byly portfoliové investice, které byly

částečně usměrňovány čistým odlivem ostatních investic. K meziročnímu růstu přebytku finančního účtu nejvýznamněji přispěl vývoj přímých investic, který dosáhl 97 mld. Kč. Pro vývoj platební bilance v roce 2011 byl charakteristický přetrvávající vysoký schodek bilance výnosů související především s hodnotou dividend z přímých investic vyplacených nerezidentům. Tento dopad byl z větší části kompenzován přebytkem výkonové bilance, zvláště pak rostoucím přebytkem obchodní bilance. Finanční účet byl nejvýrazněji ovlivněn čistým přílivem přímých investic v podobě reinvestovaného zisku. Portfoliové investice zaznamenaly nejvýznamnější změnu, když v porovnání s předchozím rokem skončily jen s mírným přebytkem. Saldo na finančním účtu platební bilance, jehož pozitivní výsledek většinou kompenzuje deficitní běžný účet, je v případě České republiky z dlouhodobého pohledu ovlivňován intenzitou přílivu zahraničních investic.

V roce 2012 skončil finanční účet platební bilance přebytkem 121,8 mld. Kč. Přispěl k němu hlavně příliv čistých přímých investic, kterých přišlo do ČR ze zahraničí za 207 mld. Kč, jednalo se tedy o třetí nejvyšší sumu od roku 2002. Z toho 57 % tvořily reinvestované zisky a 31 % investic připadalo na přímé vstupy do základního kapitálu firem. Běžný účet dosáhl schodku ve výši 74,9 mld. korun. Meziroční pokles schodku byl spojen s pozitivním vývojem obchodní bilance. V roce 2013 dosáhl běžný účet platební bilance schodku 56 mld. Kč a k poměru k HDP činil 1,4 %. Finanční účet zaznamenal vysoký přebytek 187,9 mld. Kč, související s čistým přílivem v rámci všech sledovaných dílčích bilancí. Nejvíce se na něm podílel čistý příliv portfoliových investic, zhruba z jedné poloviny (65).

Tabulka č. 7: Vývoj běžného a finančního účtu platební bilance

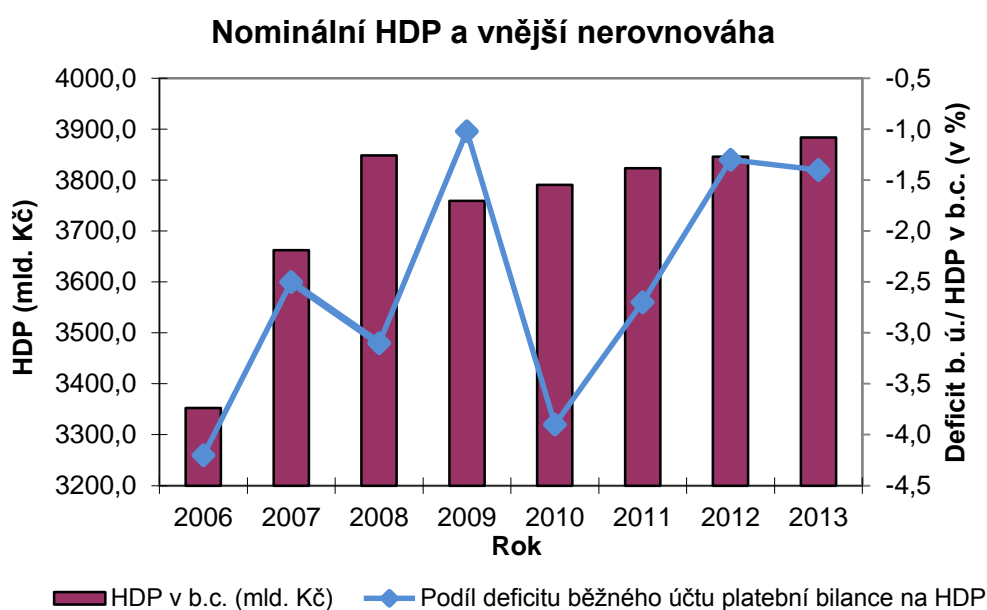
Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Běžný účet	-133,8	-89,0	-113,9	-37,0	-139,2	-109,1	-74,9	-56,4
Finanční účet	111,6	104,5	151,2	95,1	143,2	59,4	121,7	187,9
BÚ/HDP	-4,2	-2,5	-3,1	-1,0	-3,9	-2,7	-1,3	-1,4

Zdroj: (66), vlastní zpracování

Běžný i finanční účet je v tabulce 7 zachycen v mld. Kč. Pro výpočet podílu deficitu běžného účtu na HDP je hrubý domácí produkt brán v běžných cenách a je vyjádřen v mld. Kč. Poslední sledovaný rok, tedy rok 2013, patřil k pozitivním rokům

z hlediska dosaženého deficitu běžného účtu. Jde o druhý nejnižší schodek za poslední dekádu. Poměr k HDP byl 1,4 %, což vede k tomu, že zahraniční investoři v ČR mohou realizovat vysoké zisky a ještě je v čase navíc zvyšovat.

Graf č. 12: Vývoj nominálního HDP a podíl deficitu běžného účtu na HDP

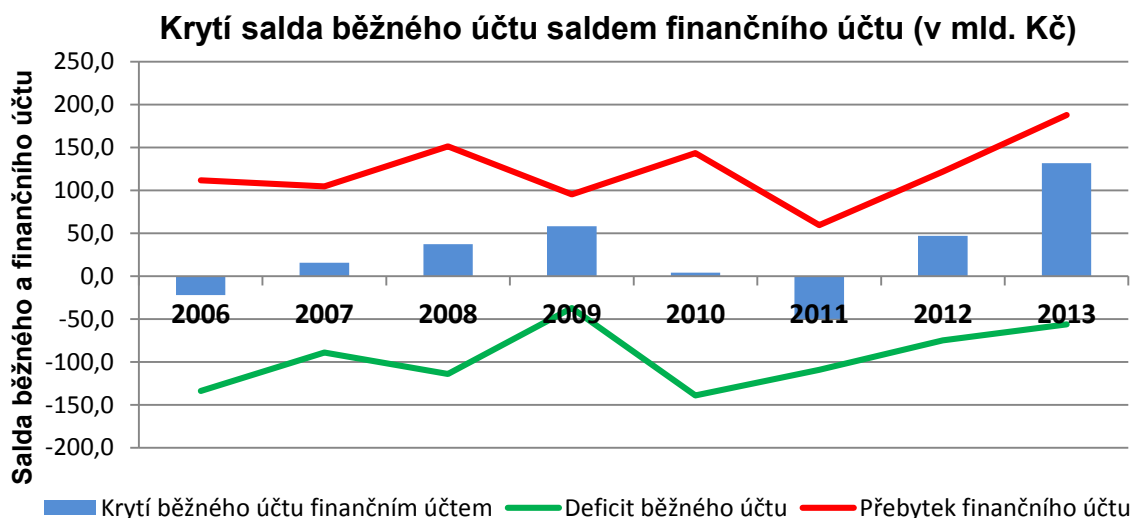

Zdroj: (68), vlastní zpracování

Graf číslo 12 znázorňuje podíl deficitu běžného účtu platební bilance na nominálním HDP. Podíl BÚ na HDP se po celou dobu nachází v záporných hodnotách, stejně tak jako samotný běžný účet, který také po sledovanou dobu vykazuje deficit. Únosná hranice deficitu běžného účtu je stanovena na hodnoty 3 - 6 % k HDP. I když je běžný účet neustále v deficitu nachází se v tolerovaném pásmu, ve většině případů i nad touto hranicí. Hrubý domácí produkt je uveden v běžných cenách.

Poměrový ukazatel salda běžného účtu platební bilance a nominálního HDP slouží k posouzení, zda se země vychyluje z vnější rovnováhy a v jakém rozsahu. Vnější rovnováha, resp. nerovnováha ekonomiky je dána vztahem mezi finančními toky směřujícími do země a ze země. Druhým nástrojem pro posouzení nerovnováhy je porovnání výsledků nejvýznamnějších složek platební bilance a jejich vzájemná schopnost kompenzace deficitů dosaženými přebytky, což znázorňuje graf číslo 13.

Graf č. 13: Kompenzace deficitu běžného účtu přebytkem finančního účtu

Zdroj: (68), vlastní zpracování

Z výše uvedeného grafu je patrné, že se běžný účet nachází permanentně v deficitu, zatímco bilance finančního účtu je kladná, tedy vykazuje přebytek, který po většinu sledovaného období stačí ke krytí deficitu běžného účtu. Výjimkou jsou roky 2006 a 2011, kdy samotný finanční účet nestačil v pokrytí deficitu běžného účtu.

Obchodní bilance

Zahraniční obchod zaznamenal v roce 2006 nejlepší výsledky za dobu existence samostatné České republiky. Vývoz i dovoz dosahoval v roce 2006 vysoké dynamiky i přes stále se zvyšující ceny ropy a plynu. Obchodní bilance skončila přebytkem podruhé od roku 1993. Vývoj zahraničního obchodu byl příznivě ovlivněn především růstem exportu silničních vozidel. Pozitivně působilo zrychlení ekonomického růstu ve světě a zejména ve státech EU. Růstová dynamika vývozu a dovozu byla zachována po celý rok 2007 a pokračovala i první polovinu roku 2008. Od října 2008 se naplno projevila nepříznivá ekonomická situace ve světě. Za 4. čtvrtletí se meziroční objem vývozu snížil o 13,7 % a dovozu o 9,0 %. Poklesl přebytek obchodní bilance z 87,9 mld. Kč na 67,2 mld. Kč. V roce 2009 dosáhl přebytek obchodní bilance rekordní hodnotu. Velkým přínosem bylo šrotovné v Německu a též působila pozitivně kladná směnná relace, která odrážela nižší míru růstu cen vývozu než poklesu cen dovozu. Růst produkce určené

na vývoz se v roce 2010 projevil přebytkem obchodní bilance ve výši 121 mld. Kč. Vývoz zboží poprvé v historii překonal hranici 2,5 bil. Kč a dovoz dosáhl 2,4 bil. Kč. Nejrychleji rostl vývoz do zemí Asie, Brazílie, Mexika či Jihoafrické republiky. Hlavní odběratelem zůstávají země EU, kam směřovalo téměř 84 % českého exportu. Na zdařilý rok 2010 navázal stejně úspěšný rok 2011. V roce 2012 dosáhl zahraniční obchod ČR, navzdory nelehké ekonomické situaci v eurozóně, velmi dobrých výsledků. Přebytek obchodní bilance dosáhl rekordní hodnoty 305,7 mld. Kč. Ačkoliv dynamika zahraničního obchodu se v průběhu roku snižovala a to vlivem snížené domácí poptávky a poptávky po subdodávkách v eurozóně, celkově export v meziročním srovnání posílil o 6,4 % a import o 2,4 %. Opět se tedy potvrdila silná závislost České republiky na státech Evropské unie. V roce 2013 dosáhla bilance zahraničního obchodu přebytku ve výši 351,2 mld. Kč. Za zlepšení výsledků zahraničního obchodu stojí oživení poptávky v eurozóně, především v Německu. Stejně jako v předchozích letech byl hlavním tahounem export strojů a dopravních prostředků (65).

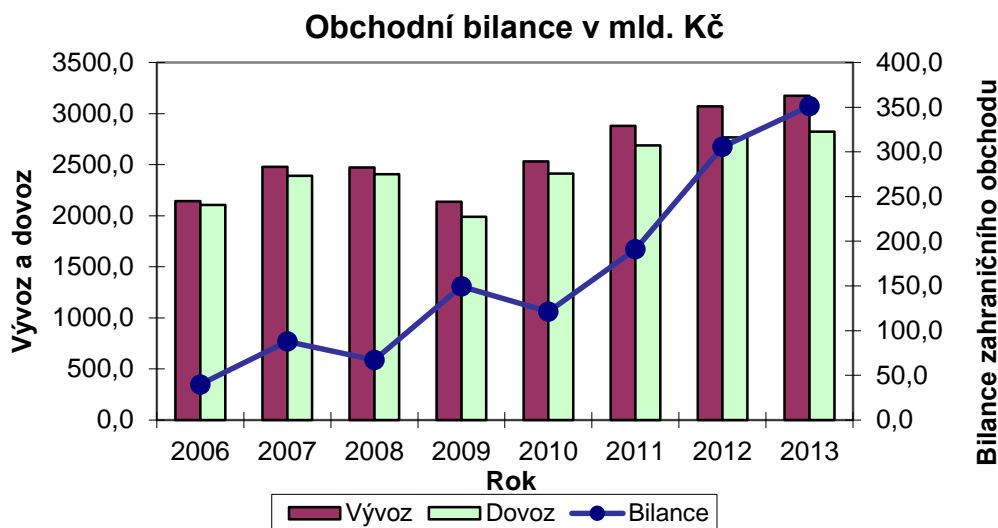
Tabulka č. 8: Obchodní bilance v letech 2006 - 2013 (v mld. Kč)

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vývoz	2144,6	2479,2	2473,7	2138,6	2532,8	2878,7	3072,6	3174,7
Dovoz	2104,8	2391,3	2406,5	1989,0	2411,6	2687,6	2766,9	2823,5
Bilance	39,8	87,9	67,2	149,6	121,2	191,1	305,7	351,2

Zdroj: (68), vlastní zpracování

Vývoz vyjadřuje hodnotu zboží exportovaného do zahraničí za účelem trvalého nebo dočasného ponechání v této zemi. Dovoz je vyjádřen hodnotou zboží přijatého ze zahraničí. Celkový dovoz se skládá z přijetí ze států EU a dovozu ze zemí mimo EU (68).

Graf č. 14: Obchodní bilance

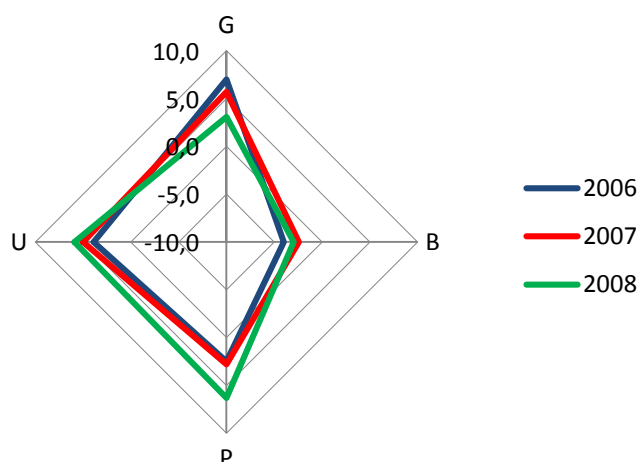

Zdroj: (68), vlastní zpracování

4.9.5 Zhodnocení cílů hospodářské politiky

Pro zhodnocení úspěšnosti hospodářské politiky a výkonnosti ekonomiky se používá magický čtyřúhelník. Hodnotí ekonomický růst, cenovou stabilitu, zaměstnanost a vnější ekonomickou rovnováhu. Cíle vlády jsou růst HDP, nízká nezaměstnanost, klesající inflace a vyrovnaná obchodní bilance. U magického čtyřúhelníku platí že, čím leží vrcholy čtyřúhelníků dále od průsečíku os, tím lépe splnila vláda vytyčený cíl, a čím je jeho plocha větší, tím je hospodářská politika účinnější. Není možné, aby všechny ukazatele byly současně pozitivní, protože některé jsou konfliktní. Například při zvyšujícím se ekonomickém růstu stoupá i míra inflace. Stát se tedy musí snažit, pomocí hospodářské politiky, o co nejlepší vývoj ukazatelů.

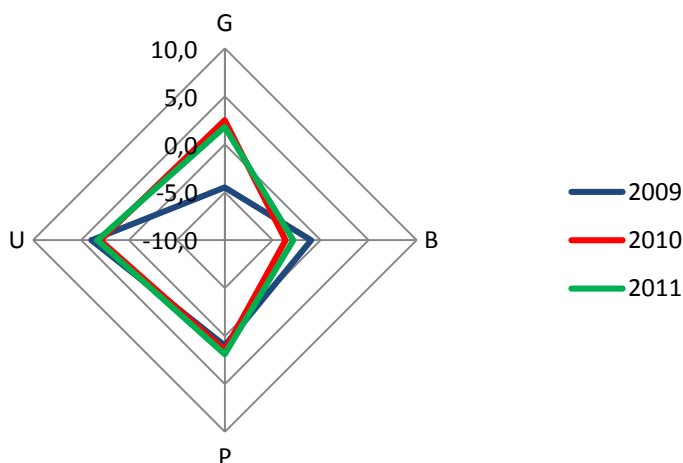
Graf č. 15: Magický čtyřúhelník 2006 – 2008

Zdroj: (68), vlastní zpracování

Na grafu č. 15 je vyobrazena úspěšnost cílů hospodářské politiky pro roky 2006 až 2008. Všechny tři roky se vyznačovaly trendem silné ekonomické aktivity. V roce 2008 se zprostředkovaně projevila krize i v České republice. Ekonomika byla po většinu roku v dobré kondici, i když dynamika růstu se postupně oslabovala. Negativně na růst působilo nižší tempo spotřeby domácností, růst cen surovin a rychlé posilování kurzu koruny. Došlo ke zvýšení inflace i míry nezaměstnanosti.

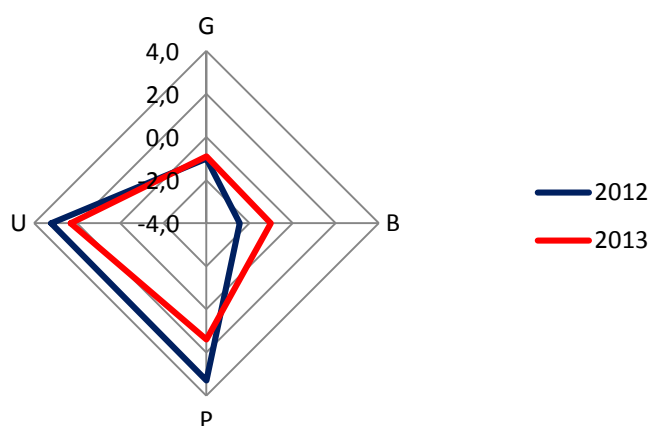
Graf č. 16: Magický čtyřúhelník 2009 - 2011

Zdroj: (68), vlastní zpracování

Graf č. 16 znázorňuje výkonnost české ekonomiky v letech 2009 až 2011. Rok 2009 je oproti dalším dvěma rokům výrazně slabší a to právě díky probíhající krizi. Rok 2010 a 2011 se nese ve znamení postupného oživování ekonomiky a ekonomického růstu. V tomto období nenastaly žádné významné události, které by ekonomickou situaci země zhoršovaly. Z téměř totožné plochy čtyřúhelníku vyplývá, že se oba roky vyvíjely velmi podobně. Jediný rozdíl je patrný u platební bilance v roce 2011. Tento rok se snížil podíl deficitu běžného účtu na HDP o více než 1 procentní bod na 2,7 %.

Graf č. 17: Magický čtyřúhelník 2012 - 2013

Zdroj: (68), vlastní zpracování

Graf č. 17 ukazuje výkonnost české ekonomiky v letech 2012 a 2013. V roce 2012 kondice české ekonomika ochabovala. Hrubý domácí produkt se meziročně snížil o 1,7 %. Míra inflace dosáhla nejvyšší hodnoty za poslední roky. Vývoj roku ukázal, že rok 2012 byl rokem recese. V roce 2013 pokračovala recese, ale vývoj ekonomiky byl o poznání lepší než v předchozím roce, a to především díky postupnému hospodářskému růstu v posledním čtvrtletí roku. Došlo k výraznému zlepšení vnější nerovnováhy, která je vyjádřena podílem deficitu běžného účtu na HDP. Významně se snížila inflace i nezaměstnanost. Z hlediska hospodářské politiky byl tedy rok 2013 o poznání lepší než předchozí rok.

Na grafech 15, 16 a 17 jsou na osách jednotlivé makroekonomické ukazatele. Ekonomický růst je vyjádřen ročním tempem růstu reálného HDP, inflace je měřena pomocí přírůstku indexu spotřebitelských cen, nezaměstnanost je vyjádřena podílem nezaměstnaných osob a bilance je zachycena saldem běžného účtu jako % z HDP.

5 Komparace vývoje EU a ČR

Evropská unie se od svého vzniku, v roce 1951, rozrostla již na 27 zemí. Nejvíce členských států přistoupilo v květnu 2004, mezi nimiž byla i Česká republika. Dalšími kandidátskými zeměmi jsou Albánie, Makedonie, Černá Hora, Island, Srbsko a Turecko.

5.1 Česká republika v Evropské unii

Česká republika oficiálně podala žádost o vstup od Evropské unie v lednu 1996. Po řadě přístupových jednání od roku 1998, se k 1. květnu 2004 Česká republika stává členem Evropské unie, spolu s dalšími devíti evropskými státy. Podpisem smlouvy o přistoupení, se tak završilo dlouhodobé utužování vztahů s Evropským společenstvím, které započalo již v roce 1978, kdy ještě Československá socialistická republika uzavřela s Evropským společenstvím uhlí a oceli ujednání pro obchod s hutními výrobky. Aktivnější spolupráce s EU začala až po vzniku samostatné České republiky, která si vstup do EU dala za jeden z hlavních zahraničněpolitických úkolů (72).

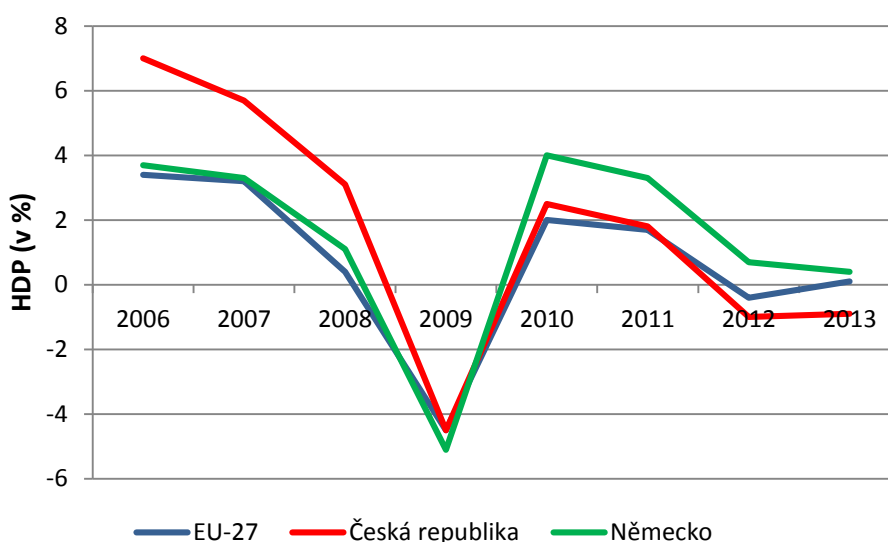
5.2 Hrubý domácí produkt

V roce 2006 zaznamenala česká ekonomika rekordní tempo růstu a patřila tak k nejrychleji rostoucím zemím v Evropě. V zemích eurozóny byl růst pomalejší než v České republice, ale i tak to znamenalo významné zrychlení oproti předchozímu roku, tedy zlepšení ekonomického výkonu ze 1,4 % na 3,4 %. V roce 2007 patřila Česká republika k nejrychleji rostoucím zemím v Evropě. Rychleji se vyvíjeli jen Slovensko, s růstem 10,4 % a pobaltské státy. Evropská unie si udržela ekonomický výkon kolem 3 %, což mělo pozitivní dopad na odbytové možnosti českého vývozu. Vyšší růst v ČR, oproti EU, znamenal posílení mezinárodní pozice, která je charakteristická objemem hrubého domácího produktu na obyvatele (PPS). Česká republika, tak v roce 2007, dosáhla 82 % úrovně průměru EU 27. Velký propad aktivity přichází v roce 2008, kdy vyspělé země čelí finanční nestabilitě. Evropská unie pocítila dopad krize v USA od začátku roku 2008, kdy docházelo ke zpomalování ekonomické aktivity. Již ve 2. čtvrtletí dosáhl růst HDP - 0,4 % a ve zbývajících dvou čtvrtletích nebyla situace příznivější. Ve 3. čtvrtletí dosáhl produkt - 0,8 % a v posledním kvartále roku - 1,8 %. Od 2. čtvrtletí se tedy Evropská unie nacházela v recesi. Útlum v Evropské unii měl negativní dopad

i na tuzemskou ekonomiku, která vzrostla o 3,1 %. Koncem roku se potýkali s poklesem ekonomické aktivity všechny státy EU. Negativní vývoj vyústil v Evropské unii počátkem roku 2009, kdy hrubý domácí produkt dosáhl - 2,6 %. Ve třetím čtvrtletí roku opět dochází k oživení hospodářství, ačkoli zatím na nízké úrovni. Pokles hospodářství za EU dosáhl hodnoty 4,5 %, což bylo snížení o 4,1 procentní body proti roku 2008. Vývoj české ekonomiky se od té v Evropě výrazně nelišil. Hrubý domácí produkt meziročně poklesl o 4,1 %. Stejně tak, jako v Evropě, tak i v České republice dochází ve 3. čtvrtletí roku ke stabilizaci vývoje. Pozitivní vliv na tuzemský vývoj mělo především zavedení šrotovného v Německu, díky kterému se výrazně zvýšila poptávka po dopravních prostředcích. Jedinou zemí, která nezaznamenala záporný vývoj ekonomiky, bylo Polsko. Díky její uzavřenosti ekonomiky a velkému domácímu trhu vzrostlo tempo růstu o 1,6 %. V roce 2010 pokračovalo zotavení hospodářství, které bylo nastartováno už od poloviny roku 2009. Výkonnost ekonomiky v Evropské unii dosáhla zvýšení o 2 %, z čehož těžilo i české hospodářství zvýšením HDP o 2,5 %. Ve většině zemí EU došlo k růstu ekonomiky, výjimku tvořilo Řecko, Irsko a Rumunsko, kde se ekonomická aktivita opět propadla. Nejvýznamnější oživení hospodářství zaznamenalo Švédsko, které dosáhlo meziročního růstu 5,5 %. Na tomto výsledku měl zásluhu především dobře fungující trh práce. Klíčové pro tuzemskou ekonomiku bylo, že Německo, jako hlavní obchodní partner ČR, dosahovalo 4% růstu, a to díky rostoucí poptávce a zahraničnímu obchodu. Rok 2011 je charakteristický zpomalováním tempa růstu u téměř všech států EU. Ke zpomalení došlo především vlivem snižující se spotřeby a poklesem exportu. V roce 2012 došlo k ukončení dvouletého oživování hospodářství v EU, když hrubý domácí produkt meziročně poklesl o 0,4 %. Byla to nízká poptávka a domácí spotřeba, která negativně působila na tento vývoj. K těmto faktorům se navíc přidala zhoršující se příjmová situace, napjatost na trhu práce a úsporná opatření vlád, která měla za cíl, ozdravit veřejné finance. Země, které nepřijaly euro za národní měnu, nevykazovaly takový propad ekonomiky, jako státy platící eurem. Česká ekonomika se propadla o 1 % a jediným pozitivním faktorem působícím na hospodářství, byl zahraniční obchod. V roce 2013 výkonnost Evropské unie vzrostla o 0,1 %. Nejvyšší dynamiku růstu mělo Lotyšsko, dále Rumunsko a Litva. O něco pomalejší nárůst ekonomiky, avšak výrazně vyšší než byl průměr EU, zaznamenalo spolu s Velkou Británií i Švédsko a Polsko. Růst Německa, o 0,4 %, byl tažen především domácí spotřebou, která se meziročně zvýšila o necelé 1 %. Domácí ekonomika poklesla o 0,9 %.

Na tomto výsledku se podepsala složitá situace v Evropě a nejistota z dalšího vývoje. Po mnoha obdobích, kdy zahraniční obchod působil velmi pozitivně na výsledek hospodářství, došlo k jeho výraznému zpomalení. V posledním kvartálu roku zrychlila česká ekonomika o 1,8 %. Tento optimistický výsledek byl ovlivněn změnou ve spotřební dani z tabákových výrobků, kdy se prodejci předzásobili a odvedli tak vyšší daně (65).

Graf č. 18: Reálný vývoj HDP v ČR, EU 27 a Německu

Zdroj: (73), vlastní zpracování

Státy Evropské unie, zvláště pak Německo, zůstávají již tradičně hlavními obchodními partnery České republiky. Jejich vzájemná provázanost a úzká hospodářská spolupráce má pro české firmy, v případě příznivého hospodářského vývoje, velký přínos. Z výše vyobrazeného grafu vyplývá, že vývoj německé ekonomiky a Evropské unie, jako celku, má vliv na českou ekonomiku a každoročně paralelně dochází k obdobnému vývoji. Za první tři roky vykazovala Česká republika vyšší růst HDP než EU a Německo. Od konce roku 2009 až do začátku roku 2010 kopíruje vývoj Evropské unie a Německa. V roce 2010 se na pomyslné první místo, v růstu HDP, dostává Německo. Česká ekonomika se zprvu vyvíjela příznivěji než evropský průměr, ovšem obrat přichází na přelomu roku 2011, kdy propad produktu je mnohem hlubší než u ostatních sledovaných států. Pro sledování vývoje hrubého produktu s vyloučením vlivu změn cen, se produkt vyjádřený v běžných cenách převede do průměrných cen předchozího roku, ze kterých se získají údaje ve stálých cenách roku 2005.

Tabulka č. 9: Hrubý domácí produkt ve vybraných státech v paritě kupní síly

Země	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU-27	100	100	100	100	100	100	100	100
Česká republika	80	83	81	82	81	81	81	82
Německo	115	115	116	115	120	123	123	124
Polsko	52	54	56	60	63	65	67	68
Rakousko	126	124	124	126	126	129	130	129
Slovenská republika	63	68	72	73	74	75	76	76

Zdroj: (74), vlastní zpracování

V tabulce číslo 9 je hrubý domácí produkt na obyvatele vyjádřen v paritě kupní síly k průměru EU 27, který je roven 100. Pokud je index vyšší než 100, znamená to, že HDP na obyvatele je vyšší, než průměr Evropské unie. PPS je uměle vytvořené měnová jednotka, která se používá při mezinárodním srovnání. PPS odstraňuje rozdíly v cenových hladinách mezi státy (74).

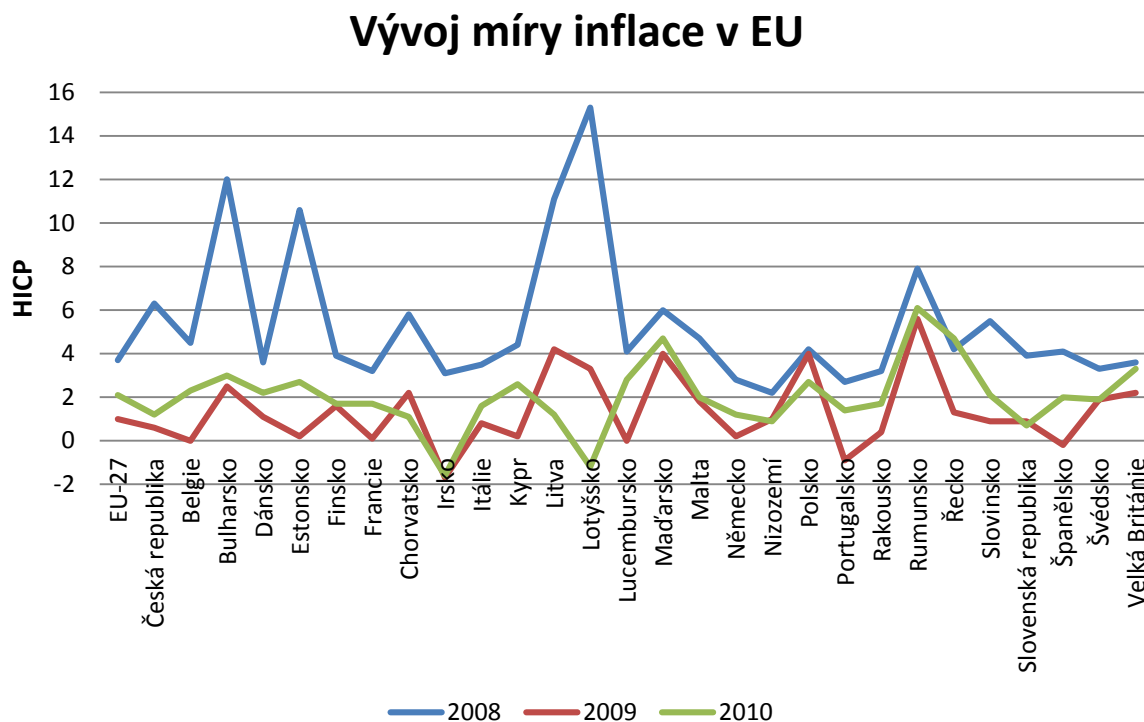
Z výše uvedené tabulky je patrné, že Německo spolu s Rakouskem patří do skupiny zemí s vysokým příjmem, protože jejich HDP na obyvatele v PPS je vyšší než 120. Česká republika spolu s Polskem a Slovenskem patří do skupiny s nižším středním příjmem, jejichž PPS se pohybuje v intervalu 50 - 99. S hodnotami produktu nad 80 % průměru EU 27 je na tom Česká republika lépe než zbývající sousední státy. Nejvyšší HDP na obyvatele z celé Evropské unie má Lucembursko a potvrzuje tak svoji pozici jednoho z nejbohatších států světa. Jeho HDP na obyvatele v PPS je více jak dvakrát vyšší než průměr EU. Naopak nejchudší státy EU Bulharsko a Rumunsko, dosahují zhruba polovinu evropského průměru.

5.3 Inflace

Do roku 2007 se míra inflace EU 27, vyjádřená pomocí harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) držela v cíleném 2% záměru Evropské centrální banky. Česká republika držela cenovou hladinu v blízkosti evropského průměru. Harmonizovaný index spotřebitelských cen dosáhl hodnoty 2,1 %, zatímco v EU 2,3 %. V důsledku rychlého růstu cen energií a potravin v eurozóně, znamenal konec roku 2007, zvýšení inflace

o 3,1 %. Rok 2008 je ve znamení prohlubující se finanční krize. Inflace se v březnu dále zvyšovala, opět v důsledku rychlého růstu cen energií a potravin, na 3,6 %. V červnu se zvýšila až na 4% hranici. Zlom přichází v posledním kvartále roku, kdy se meziroční inflace měřená HICP snížila až na hodnotu 1,6 %. Za tento vývoj mohl pokles cen komodit a tempo hospodářského růstu. Celkově se míra inflace v EU zvýšila na 3,7 %. I v České republice došlo k výraznému zvýšení. Inflace dosáhla 6,3 % a byla ovlivněna regulovanými cenami a změnami nepřímých daní. V roce 2009 naplno udeřila finanční krize. V důsledku snižující se ekonomické aktivity, klesala i inflace. V České republice se meziroční míra inflace pohybovala blízko nuly a v Evropské unii okolo 1 %. V ostatních evropských státech byl vývoj značně diferenciovaný. Španělsko, Portugalsko a Irsko vykázali negativní míru inflace. Naopak Polsko si drželo spotřebitelské ceny na 4 %. V roce 2010 došlo ke stabilizaci cenové hladiny na úroveň z dob před finanční krizí. Míra inflace v EU se pohybovala okolo 2 %. Česká republika vykázala, hodnotou 1,2 %, tedy spotřebitelskou inflaci nižší než byl průměr v EU 27. Z hlediska plnění inflačního cíle, nastaveného na úrovni 2 %, byl rok 2011 nejúspěšnější od začátku cílování inflace, kdy se inflace pohybovala v blízkosti inflačního cíle. Spotřebitelské ceny v eurozóně překračují hladinu cenové stability, která se dle ECB nachází těsně pod 2 %. Meziroční růst pro rok 2011 dosahuje hodnoty 3,2 %. Tento vývoj v sobě odráží, kromě vysokých cen komodit a energií, i ekonomický růst v eurozóně tažený vývozem. V roce 2012, i přes zhoršující se ekonomickou situaci EU, dochází u většiny států ke snížení inflace. Opakem je Česká republika, kde dochází ke zvýšení inflace na 3,3 %, což je nejvyšší hodnota za poslední čtyři roky. Na tento vývoj působil především růst cen potravin a nákladů na bydlení. V roce 2013 rostla inflace v ČR pomaleji než v EU. HICP za EU dosáhl hodnoty 1,5 % a v ČR 1,4 %. Řecko skončilo v deflaci. S nejvyšší inflací se potýkalo Estonsko a Rumunsko (65).

Graf č. 19: Vývoj míry inflace v EU v letech 2008 až 2010

Zdroj: (75), vlastní zpracování

Velké výkyvy jsou patrné především v roce 2008, kdy míra inflace Bulharska, Estonska, Litvy a Lotyšska výrazně vzrostla a to až na dvouciferné hodnoty. V roce 2009 a 2010 jsou zjevné velké rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. Irsko, Portugalsko a Lotyšsko se potýkají s deflací. Mezi země s nejmenšími výkyvy se řadí Velká Británie, jejíž míra inflace se pohybuje od 2,2 % do 3,6 %. Míra inflace je v grafu vyjádřena pomocí harmonizovaného indexu cen (HICP), který se používá pro mezinárodní srovnání. Harmonizované indexy jsou sledovány na základě harmonizovaných standardů závazných pro všechny členské státy EU (75).

5.4 Nezaměstnanost

Podle údajů Eurostatu byla v ČR míra nezaměstnanosti v roce 2006 7,1 %, což bylo pod průměrem států Evropské unie (8,2 %). Nejvyšší nezaměstnanost byla v Polsku a na Slovenku, kde míry dosahovaly dvojciferných hodnot, naopak nejnižší byla v Dánsku (3,9 %) a v Nizozemsku (4,4 %). Koncem roku bylo v EU 16,6 milionu nezaměstnaných. Z porovnání průměrných ročních mezd jednotlivých zemí EU, vyplývá velký odstup ČR

od EU 15, zároveň však obsazuje přední postavení ve skupině nově příchozích zemí. Průměrná roční mzda zaměstnanců v ČR, z hlediska standardu kupní síly, činila 49,8 % celkového průměru v EU. Lucembursko dosáhlo 132,9 % průměru a zařadilo se mezi země s nejvyšší průměrnou roční mzdou v EU. V roce 2007 poklesla míra nezaměstnanosti v zemích EU - 27 o 1 p. b. na 7,2 %. Nejvyšší míru nezaměstnanosti opět vykazovalo Slovensko (11,2 %) a nejnižší Dánsko a Nizozemsko. Česká republika na tom byla o poznání lépe než EU. Míra nezaměstnanosti klesla o téměř 2 p. b. na 5,3 %. Počet nezaměstnaných osob nepatrně klesl na 16,2 milionů. V rámci EU má trh práce v ČR nejvyšší podíl zaměstnanosti v průmyslu a stavebnictví, a to 41 % z celkové zaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti v ČR je o více než třetinu nižší než je průměr EU, i přes to že tuzemsko má odlišné odvětvové struktury a nižší pružnost trhu práce. Tento trend platí i pro rok 2008, kdy průměr EU činil 7 % a ČR 4,4 %. Český trh práce vyniká velmi nízkým podílem žen zaměstnaných na částečný úvazek (7,6 %), kdežto průměr EU dosahuje 30,1 %, dokonce v Nizozemsku dosahuje téměř 75 %. Zaměstnání na zkrácený úvazek má jednu nespornou výhodu a to, že zvyšuje flexibilitu trhu práce.

V roce 2008 bylo v ČR zaměstnáno 284 551 občanů s cizí státní příslušností, z toho 141 101 občanů z členských států EU, nejvíce ze Slovenska, Polska a Bulharska. Cizinců z EU, kteří byli registrovaní jako uchazeči o zaměstnání, bylo celkem 3828, nejvíce opět ze Slovenska, Polska a Bulharska. Naopak o zaměstnání v cizině se ucházelo 41 občanů ČR, nejvíce jich odešlo hledat práci do Spojeného království. Rok 2009 byl ve znamení poklesu výkonnosti světové ekonomiky, což mělo negativní vliv na úroveň celkové zaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti v EU 27 vzrostla v průměru na 9 %. V ČR došlo k výraznému zvýšení mezi 3. a 4. čtvrtletím roku, kdy se míra zvýšila o jeden celý p. b. až na 8 % v posledním kvartále. Za celý rok 2009 byla nezaměstnanost ČR, s mírou 6,4 %, výrazně pod průměrem EU. Pozitivní pro tuzemskou ekonomiku i pro trh práce, byl fakt, že v Německu, které je naším největším obchodním partnerem, došlo k meziročnímu zvýšení míry nezaměstnanosti o 0,3 p. b. na 7,8 %. V roce 2010 bylo v celé EU 27 přes 23 milionů nezaměstnaných, z toho necelých 16 milionů v eurozóně. Míra nezaměstnanosti činila 9,6 %. Nejnižší nezaměstnanost v EU hlásí Rakousko (4,4 %), Nizozemsko (4,5 %) a Lucembursko (4,6 %). Naopak s nejvyšší nezaměstnaností se potýká Španělsko (19,9 %), dále Lotyšsko (19,5) a Litva (17,8). Česká republika s dosaženými 7,3 % zůstává pod průměrem EU. V roce 2011 byl vývoj v jednotlivých státech značně diferenciován.

Zatímco průměrná míra v EU stagnovala na 9,6 %, u Lotyšska, Estonska a Litvy došlo k meziročnímu poklesu o více než 2 %. Naopak u Řecka a Španělska došlo k rapidnímu nárůstu, tak už vysoké, míry nezaměstnanosti.

Míra nezaměstnanosti v roce 2012 dosáhla v ČR 7 %, zatímco v Evropské unii činila 10,4 %. Nižší míra nezaměstnanosti než v ČR byla v Rakousku (4,3 %), Německu, Lucembursku a v pobaltských státech. Naopak vyšší míra než v EU byla zaznamenána ve Francii (9,8 %), Itálii, Bulharsku a na Slovensku. Úplně nejhorší situace byla ovšem v Řecku a ve Španělsku. Oba jmenované státy se potýkaly s nezaměstnaností okolo 25 %. Zvýšil se i počet nezaměstnaných v EU o 1,8 milionu na téměř 26 milionu lidí. Přetrvávajícím problémem v mnoha zemích je nezaměstnanost mladých lidí, která činila v průměru 23,7 %. Výjimku tvořila čtveřice států - Německo, Rakousko, Nizozemí a Dánsko, jinak ve všech ostatních státech byla vyšší než 15 %. Česká republika se nachází pod průměrem EU s 21,5 %, ovšem počet lidí mladších 25 let, kteří nemají práci, neustále přibývá. Tuto situaci začala řešit Evropská komise, která navrhla jednotlivým členským státům podpůrná opatření, umožňující integraci mladých na trhu práce. Konkrétně se jedná o zavedení záruk, které by měly zajistit, aby mladí lidé dostali kvalitní nabídku zaměstnání, či možnost dalšího vzdělávání, učňovské přípravy nebo stáže do čtyř měsíců, co opustili vzdělávací systém, nebo se stali nezaměstnanými. Nezaměstnanost byla v roce 2013 pro Českou republiku 7 %, což představovalo pátou nejnižší nezaměstnanost v rámci EU. Lepší situace na trhu práce než v ČR byla v Rakousku (5 %), Německu a v Lucembursku. Průměr za Evropskou unii činil 10,8 %. Stejná míra, nebo vyšší než průměr, byla zaznamenána ve Francii (10,8 %), Litvě, Lotyšsku, Irsku, Itálii a na Slovensku. Od poloviny roku přestává nezaměstnanost růst a v posledních 6 měsících roku je poměrně stabilní. I přes očekávaný, mírný vzestup ekonomiky v roce 2014 nelze na trhu práce očekávat brzké zlepšení, neboť zaměstnanost má za ekonomickým cyklem zpoždění (67).

Tabulka č. 10: Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2006 - 2013

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU-27	8,2	7,2	7	9	9,6	9,6	10,4	10,8
Česká republika	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7	7
Belgie	8,3	7,5	7	7,9	8,3	7,2	7,6	8,4
Bulharsko	9	6,9	5,6	6,8	10,3	11,3	12,3	13
Dánsko	3,9	3,8	3,4	6	7,5	7,6	7,5	7
Estonsko	5,9	4,6	5,5	13,5	16,7	12,3	10	8,6
Finsko	7,7	6,9	6,4	8,2	8,4	7,8	7,7	8,2
Francie	8,8	8	7,4	9,1	9,3	9,2	9,8	10,3
Chorvatsko	11,6	10	8,9	9,6	12,3	13,9	16,1	17,3
Irsko	4,5	4,7	6,4	12	13,9	14,7	14,7	13,1
Itálie	6,8	6,1	6,7	7,8	8,4	8,4	10,7	12,2
Kypr	4,6	3,9	3,7	5,4	6,3	7,9	11,9	15,9
Litva	5,8	4,3	5,8	13,8	17,8	15,4	13,4	11,8
Lotyšsko	7	6,1	7,7	17,5	19,5	16,2	15	11,9
Lucembursko	4,6	4,2	4,9	5,1	4,6	4,8	5,1	5,9
Maďarsko	7,5	7,4	7,8	10	11,2	10,9	10,9	10,2
Malta	6,9	6,5	6	6,9	6,9	6,4	6,3	6,4
Německo	10,3	8,7	7,5	7,8	7,1	5,9	5,5	5,3
Nizozemí	4,4	3,6	3,1	3,7	4,5	4,4	5,3	6,7
Polsko	13,9	9,6	7,1	8,1	9,7	9,7	10,1	10,3
Portugalsko	8,6	8,9	8,5	10,6	12	12,9	15,8	16,4
Rakousko	4,8	4,4	3,8	4,8	4,4	4,2	4,3	4,9
Rumunsko	7,3	6,4	5,8	6,9	7,3	7,4	7	7,3
Řecko	9	8,4	7,8	9,6	12,7	17,9	24,5	27,5
Slovinsko	6	4,9	4,4	5,9	7,3	8,2	8,9	10,1
Slovenská republika	13,5	11,2	9,6	12,1	14,5	13,7	14	14,2
Španělsko	8,5	8,2	11,3	17,9	19,9	21,4	24,8	26,1
Švédsko	7,1	6,1	6,2	8,3	8,6	7,8	8	8
Velká Británie	5,4	5,3	5,6	7,6	7,8	8	7,9	7,5

Zdroj: (76), vlastní zpracování

V tabulce číslo 10 je míra nezaměstnanosti vyjádřena jako počet nezaměstnaných z celkové pracovní síly na základě Mezinárodní organizace práce (ILO). Pracovní síla představuje celkový počet zaměstnaných a nezaměstnaných. Za nezaměstnané jsou považovány osoby ve věku 15-74, které v referenčním období neměly zaměstnání, mohou začít pracovat během příštích dvou týdnů a aktivně hledaly práci v uplynulých čtyřech týdnech. Tato metodika je jednotná pro všechny členské země (76).

5.5 Obchodní bilance

V roce 2006 pokračovala úspěšná obchodní výměna se zeměmi EU, se kterými se uskutečnilo 77 % celkového obratu. Kladné saldo obchodní bilance se zeměmi EU, které neustále roste, se přiblížilo k 328 mld. Kč a meziročně se zvýšilo o 55,9 mld. Kč. V roce 2007, díky dlouhodobému růstu ekonomiky a pokračující konkurenceschopnosti produkce, vykázala ČR jeden z nejlepších výsledků zahraničně obchodní výměny. Díky tomu se ČR, jako jediné z nových členských zemí, podařilo více zboží vyvézt než dovézt. Pokračoval i trend růstu otevřenosti ekonomiky, který dosáhl 68,3 %, což bylo o téměř 7 procentního bodu více než v roce 2004. To dokládá příznivý dopad vstupu do EU i samotný význam zahraničního obchodu pro vývoj ekonomiky. V roce 2007 se dále rozvíjel obchod s Evropskou unií. V pozici největšího obchodního partnera zůstalo nadále Německo, kam směřovalo kolem 31 % tuzemského vývozu. Dalším významným partnerem bylo Slovensko s podílem 8,8 % na vývozu. S Německem došlo ke zvýšení přebytku obchodní bilance o 5,6 mld. Kč na 91,2 mld. korun. Zvýšení kladného salda ovlivnil růst aktiva některých strojírenských položek, jako například elektrických zařízení a spotřebičů či kancelářských strojů.

Začátek roku 2008 navázal na předešlý úspěšný rok. Zlom přišel v závěru roku. Došlo k výraznému oslabení zahraničního obchodu, vlivem světové finanční a hospodářské krize. Pokles ekonomické aktivity, který nastal v západní Evropě, se negativně promítnul i do tuzemského hospodářství. Výsledek zahraničního obchodu byl ovlivněn poklesem poptávky, a tím i zakázek, pro průmysl o 8,4 %. Nejvýraznější propad nastal v prosinci, kdy poptávka klesla o 29,2 % a v samotném automobilovém průmyslu dokonce o 50 %. Pokračující útlum zahraničního obchodu byl patrný i na začátku roku 2009. Obrat nastává ve 2. čtvrtletí, kdy saldo obchodní bilance vykázalo meziroční růst o 15,3 mld. Kč, a to především díky zavedení šrotovací prémie v okolních zemích. Ještě v lednu, export automobilů do Německa, meziročně zaostával o 32,8 %, po únorovém zavedení šrotovného se zvýšil oproti stejnému období 2008 o 33,7 % a v březnu o 124,5 %. Postupné zlepšování situace globálního hospodářství se v roce 2010 projevilo zvýšením míry otevřenosti české ekonomiky o 10 p. b. V důsledku oživení světové a evropské ekonomiky došlo k zlepšení zahraniční poptávky. Pro ČR bylo velmi důležité oživení ekonomiky EU, kam směřuje 83,8 % celkového vývozu, především pak Německa, jako nejdůležitějšího trhu pro české firmy. V roce 2011 pokračovalo posilování zahraničního obchodu. Od druhé poloviny roku

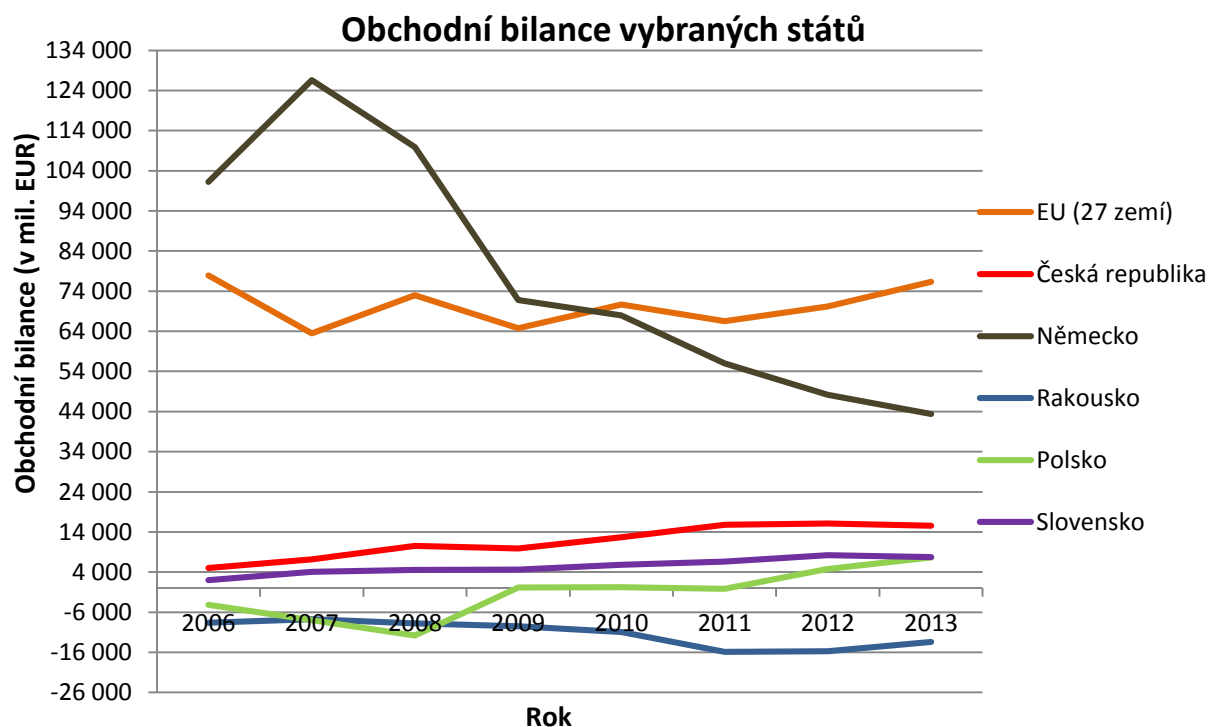
dochází k výraznému zpomalování dynamiky růstu, za kterým stojí přetrvávající problémy eurozóny. Z teritoriálního hlediska nedošlo k žádné změně. Do EU mířilo 82,5 % českého exportu, importováno bylo 63,9 % zboží. Vývoz do států EU 27 vzrostl o 8,8 % na 573 mld. Kč a dovoz posílil o 7,6 % na 421,2 mld. Kč. Hlavními obchodními partnery zůstává Německo, Slovensko, Velká Británie, Francie a Rakousko.

V roce 2012 majoritní část českého exportu a importu byla uskutečněna v rámci Evropské unie. Do zemí evropské sedmadvacítky mířilo celkem 80,8 % českého vývozu a podíl těchto států na dovozu činil 64,1 %. Obchodní bilance se státy EU skončila aktivem 710 mld. Kč. Zahraniční obchod v roce 2013 vykazoval dobré výsledky, ovšem dynamika růstu se výrazně snížila. Ke zlepšení došlo ve 3. a 4. čtvrtletí oživením zahraniční poptávky v eurozóně, zejména v Německu. Opět se tedy potvrdila silná závislost ČR na státech Evropské unie. Největšího obratu bylo dosaženo s vyspělými tržními ekonomikami (81 %). Stejně jako v předchozích letech byly hlavním tahounem exportu stroje a dopravní prostředky, jejichž podíl na celkovém exportu činil 53,8 % a samotná silniční vozidla tvořila podíl 17,7 %. Za celý rok 2014 se očekávají dobré výsledky a to díky pokračujícímu oživení v eurozóně i mimo ni (65, 66).

Z níže uvedeného grafu je patrné, že do roku 2010 vynikalo Německo vysokým přebytkem obchodní bilance než ostatní státy. V roce 2008 dochází ke strmému propadu a to v důsledku postupující finanční krize. V roce 2010 se zahraniční obchod Německa dostal pod úroveň Evropské unie a tento stav setrval až do konce sledovaného období. Česká republika si, oproti zbývajícím sousedním státům, vedla velmi dobře. Krize zasáhla českou ekonomiku na přelomu roku 2008, kdy došlo k poklesu přebytku obchodní bilance, ovšem od druhé poloviny roku 2009, zahraniční obchod opět rostl a to díky různým protikrizovým balíčkům v sousedních státech. Od té doby dochází k postupnému navyšování přebytku obchodní bilance. Polsko je spíše uzavřenou ekonomikou, proto jeho obchodní bilance vykazuje záporné saldo. Podíl vývozu na vytvořeném hrubém domácím produktu činí přibližně 30 % a je méně než poloviční ve srovnání s Českou republikou (cca 75 %). Je to dáno jednak velikostí ekonomiky Polska a také geografickou polohou. V letech 2009 a 2010 dosáhla obchodní bilance kladného salda a to díky tomu, že i přes krizové období v zemi roste HDP a vnitřní poptávka, která vyvolává potřebu vyšší kooperace se zahraničím. Z pohledu výsledku zahraničního obchodu je na tom,

ze sledovaných států, nejhůře Rakousko, které dlouhodobě vykazuje deficit obchodní bilance.

Graf č. 20: Obchodní bilance vybraných států

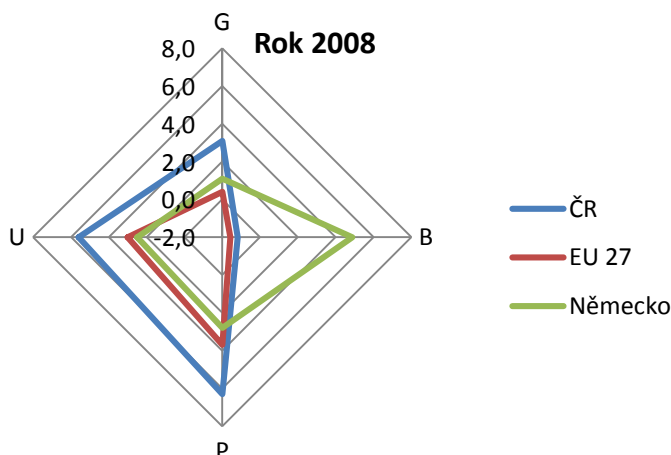
Zdroj: (77), vlastní zpracování

V grafu číslo 20 je výsledek obchodní bilance vyjádřen v milionech eur.

5.6 Zhodnocení výsledků

V této kapitole je provedena komparace České republiky, s jeho nejvýznamnějším obchodním partnerem, Německem a s Evropskou unií, jako celkem. Pro zhodnocení vývoje jsou vybrány tři roky, počínaje rokem 2008, kdy se v Evropě projevila finanční krize, která započala v září 2007 v USA.

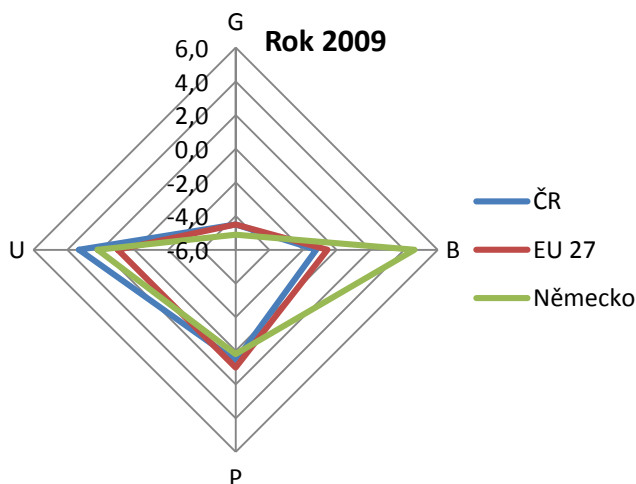
Graf č. 21: Magický čtyřúhelník pro rok 2008

Zdroj: (75, 76, 78, 79), vlastní zpracování

Z grafu číslo 21 je patrné, že nejlépe si za rok 2008 vedlo Německo, které ve všech ukazatelích skončilo nad průměrem EU 27. Tvar výsledného čtyřúhelníku napoví, že hospodářská politika země splnila vytyčené cíle, kterými byly: růst hrubého domácího produktu – rozvoj výroby, podnikání a spotřeby, nízká nezaměstnanost, stabilní cenová hladina – snaha o co nejnižší inflaci a vyrovnaná platební bilance zahraničního obchodu. Česká republika vykazovala v roce 2008 nadprůměrnou míru inflace a také dosáhla vysoké míry nezaměstnanosti, oproti průměru EU. Na druhou stranu bylo tempo růstu HDP o poznání vyšší než v EU, dokonce i v Německu, a to hlavně díky tomu, že krize v tomto roce zasáhla ČR pouze zprostředkovaně prostřednictvím zahraničního obchodu.

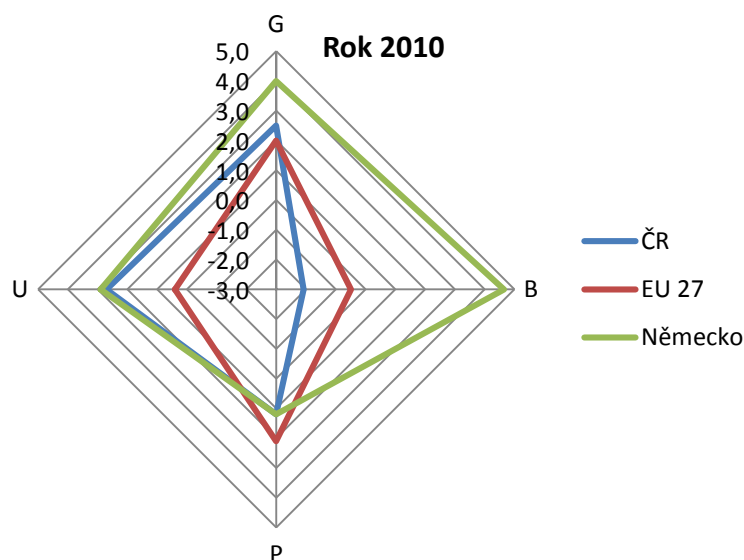
Graf č. 22: Magický čtyřúhelník pro rok 2009

Zdroj: (75, 76, 78, 79), vlastní zpracování

Rok 2009 se vyznačoval prudkým poklesem hospodářského růstu a celkovým oslabením ekonomiky vinou finanční krize. Z pohledu plnění cílů hospodářské politiky se v tomto roce nejlépe dařilo Německu. To vykazovalo silnou platební jistotu, markantně vyšší než byl průměr EU. Zásahu na tom měl přebytek obchodní bilance. I když v tomto roce došlo k rekordnímu poklesu, jak na straně exportu, tak na straně importu, tak právě větší propad na straně dovozů, měl příznivý vliv na tuto bilanci. V jediném ukazateli zaostával jak za EU, tak i za ČR a to bylo v meziročním růstu HDP. Česká republika se vyvíjela téměř stejně jako Evropská unie, výrazně vyšší, než průměr EU, byla nezaměstnanost.

Graf č. 23: Magický čtyřúhelník pro rok 2010

Zdroj: (75, 76, 78, 79), vlastní zpracování

Nejlepšího výsledku v roce 2010 již tradičně dosáhlo Německo, které se vyznačovalo platební jistotou, stabilní cenovou hladinou a vysokou mírou růstu domácího produktu. Německé hospodářství se zotavilo po krizových letech velmi rychle. Tomuto faktu napomohla stabilizace a opětovné oživení výroby, exportu i domácí spotřeby. Opětovná konjunktura nedokázala svým růstem nahradit pokles v roce 2009, když HDP poklesl o 5,1 % a v roce 2010 opět vzrostl o 4,2 %. Česká republika se, oproti evropskému průměru vyznačovala vysokou mírou nezaměstnanosti a nízkou platební jistotou.

Osy magického čtyřúhelníku představují jednotlivé makroekonomické ukazatele. Ekonomický růst je vyjádřen ročním tempem růstu reálného HDP (G), inflace je měřena pomocí harmonizovaného indexu cen (P), nezaměstnanost je vyjádřena obecnou mírou nezaměstnanosti stanovenou podle metodiky ILO (U) a bilance je zachycena saldem běžného účtu jako % z HDP.

6 Predikce budoucího vývoje

V této části práce je uvedena predikce budoucího vývoje hrubého domácího produktu, míry inflace a míry nezaměstnanosti. Hrubý domácí produkt je predikován na základě ekonometrického modelu, míra inflace a nezaměstnanost jsou odhadnuty pomocí trendové funkce. Trendové funkce kopírují vývoj předchozích let, který byl značně kolísavý, proto je na konci této kapitoly pro přesnější odhad ještě zmíněna predikce podle České národní banky.

6.1 Jednorovnicový ekonometrický model

Jednorovnicový ekonometrický model se zaměřuje na zkoumání vývoje tempa růstu hrubého domácího produktu České republiky. Pro ekonometrický model je zvolena časová řada od roku 2003 do roku 2013. Endogenní proměnou v modelu je tempo růstu HDP a exogenními proměnnými jsou: kurz CZ/EUR, HDP Německa, výdaje na konečnou spotřebu a peněžní zásoba M2.

Teoretická východiska:

- Růst hrubého domácího produktu Německa zvýší HDP ČR
- Růst kursu CZ/EUR způsobí zvýšení HDP České republiky
- S růstem výdajů na konečnou spotřebu se zvýší hrubý domácí produkt ČR.
- Růst meziročního koeficientu peněžní zásoby M2 způsobí zvýšení HDP ČR.

Zápis ekonometrického modelu:

$$y_{1t} = \gamma_1 \cdot x_{1t} + \gamma_2 \cdot x_{2t} + \gamma_3 \cdot x_{3t} + \gamma_4 \cdot x_{4t} + \gamma_5 \cdot x_{5t} + u_{it}$$

Deklarace proměnných:

y_{1t}	Růst HDP (% , meziroční změna)
x_{1t}	Jednotkový vektor
x_{2t}	Průměrný kurs CZ/EUR
x_{3t}	HDP Německa (% , meziroční změna)
x_{4t}	Výdaje na konečnou spotřebu (% , meziroční změna)
x_{5t}	Peněžní zásoba M2 (% , meziroční změna)

Podkladová data

Tabulka č. 11: Podkladová data

Rok	HDP ČR	JV	CZ/EUR	HDP Německa	Výdaje na konečnou spotřebu	Peněžní agregát M2
	(%)		(Kč)	(%)	(%)	(%)
	y _{1t}	X _{1t}	X _{2t}	X _{3t}	X _{4t}	X _{5t}
2003	3,6	1	31,8	-0,4	5,1	8,4
2004	4,9	1	31,9	1,2	2,0	6,2
2005	6,4	1	29,8	0,7	2,5	10,7
2006	6,9	1	28,3	3,7	2,8	14,6
2007	5,5	1	27,8	3,3	3,0	17,0
2008	2,7	1	24,9	1,1	2,4	14,0
2009	-4,8	1	26,4	-5,1	0,4	0,8
2010	2,3	1	25,3	4,0	0,8	0,3
2011	2,0	1	24,6	3,3	-0,7	3,7
2012	-0,8	1	25,1	0,7	-1,5	4,9
2013	-0,7	1	26,0	0,4	0,9	4,6

Zdroj: (68), vlastní zpracování

Korelační matice

Korelační matice poskytuje informace o multikolinearitě mezi zahrnutými proměnnými. Korelační koeficient nabývá hodnot v absolutní hodnotě mezi 0 a 1. Čím více se hodnota blíží k 1, tím vyšší existuje závislost mezi proměnnými.

Obrázek č. 6: Výsledky korelační matice v SW Gretl

Korelační koeficienty, za použití pozorování 2003 - 2013
5% kritická hodnota (oboustranná) = 0,6021 pro n = 11

HDP_CR	CZ_EU	HDP_DE	Spot	M2	
1,0000	0,5299	0,6805	0,6095	0,7048	HDP_CR
	1,0000	-0,1214	0,7181	0,2744	CZ_EU
		1,0000	0,0508	0,3547	HDP_DE
			1,0000	0,6123	Spot
				1,0000	M2

Zdroj: vlastní zpracování v SW Gretl

Prvky na diagonále korelační matice tvoří jedničky a mimo hlavní diagonálu se jedná o párové korelační koeficienty, které podávají informaci o výskytu závislosti (multikolinearity) mezi jednotlivými dvojicemi vysvětlujících proměnných zahrnutých v modelu. Multikolinearita se v modelu vyskytuje tehdy, když hodnota párového koeficientu překročí v absolutní hodnotě 0,8 (max. 0,9). Výše uvedená korelační matice nevykazuje žádnou negativní multikolinearitu.

6.1.1 Odhad modelu BMNČ

Odhad parametrů γ vychází ze vzorce: $\gamma = (\mathbf{X}^T \mathbf{X})^{-1} \mathbf{X}^T \mathbf{y}$ (21, s. 28)

Obrázek č. 7: Odhad modelu BMNČ v SW Gretl

Model 1: OLS, za použití pozorování 2003-2013 (T = 11)
Závisle proměnná: HDP_CR

	<i>Koeficient</i>	<i>Směr. chyba</i>	<i>t-podíl</i>	<i>p-hodnota</i>	
const	-18,5525	5,48949	-3,3796	0,01486	**
CZ_EU	0,670834	0,20671	3,2453	0,01757	**
HDP_DE	0,856868	0,158221	5,4156	0,00164	***
Spot	0,00163435	0,361929	0,0045	0,99654	
M2	0,216048	0,0926985	2,3307	0,05859	*
Střední hodnota závisle proměnné	2,546849	Sm. odchylka závisle proměnné		3,557017	
Součet čtverců reziduí	8,146551	Sm. chyba regrese		1,165229	
Koeficient determinace	0,935612	Adjustovaný koeficient determinace		0,892687	
F(4, 6)	21,79643	P-hodnota(F)		0,001016	
Logaritmus věrohodnosti	-13,95667	Akaikovo kritérium		37,91334	
Schwarzovo kritérium	39,90282	Hannan-Quinnovo kritérium		36,65925	
rho (koeficient autokorelace)	-0,023026	Durbin-Watsonova statistika		1,881254	

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledné parametry:

$$\gamma_1 = -18,5525$$

$$\gamma_2 = 0,670834$$

$$\gamma_3 = 0,856868$$

$$\gamma_4 = 0,00163435$$

$$\gamma_5 = 0,216048$$

Rovnice ekonometrického modelu:

$$y_{it} = -18,5525 * x_{1t} + 0,670834 * x_{2t} + 0,856868 * x_{3t} + 0,00163435 * x_{4t} + 0,216048 * x_{5t} + u_{it}$$

Ekonomická verifikace modelu

Ekonomickou verifikací se rozumí ověření směru a intenzity působení exogenních proměnných na proměnnou endogenní. Provádí se zejména kontrola znamének a jsou ověřovány číselné hodnoty odhadnutých parametrů.

Pokud budou všechny ostatní proměnné rovny nule, potom se tempo růstu HDP meziročně sníží o 18,5525 %.

Pokud dojde k devalvaci měny o jednu jednotku, tak se meziroční míra hrubého domácího produktu zvýší o 0,670834 %. Devalvací se zlevňuje vývoz a naopak se zdražuje dovoz. Cílem devalvace je posílení podpory exportu. České výrobky a služby jsou v zahraničí nabízeny levněji a mají přilákat větší přítok peněz do tuzemské ekonomiky. Devalvace má tedy vliv na čistý export, a tudíž i na HDP.

Pokud dojde k meziročnímu růstu HDP v Německu o 1 %, potom se český hrubý domácí produkt zvýší o 0,856868 %

Když dojde k meziročnímu růstu výdajů na konečnou spotřebu o 1 %, potom se HDP zvýší o 0,00163435 %.

Pokud peněžní agregát M2 vzroste o 1 %, vzroste HDP v ČR o 0,216048 %.

Ekonomická verifikace je shodná s předpoklady modelu. Odhadnuté parametry odpovídají původním předpokladům a nedochází zde k žádnému rozporu s ekonomickou teorií.

Statistická verifikace modelu

Při testování významnosti parametrů se využívá t-test. Kritériem významnosti je pak podmínka: vypočtená t-hodnota > t-tabulková.

Tabulka č. 12: Statistická verifikace modelu

	x ₁	x ₂	x ₃	x ₄	x ₅
t-hodnota	3,38	3,245	5,516	0,0045	2,331
t-tabulková α=0,05	1,943	1,943	1,943	1,943	1,943
významný/nevýznamný	V	V	V	N	V
t-tabulková α=0,01	3,143	3,143	3,143	3,143	3,143
významný/nevýznamný	V	V	V	N	N

Zdroj: vlastní zpracování

Statisticky významnými parametry na hladině významnosti $\alpha=0,05$ jsou jednotkový vektor, kurs CZ/EUR, HDP Německa a peněžní zásoba M2. Statisticky nevýznamným parametrem jsou výdaje na konečnou spotřebu, a tudíž platí pouze pro tento výběrový soubor.

Na hladině významnosti $\alpha=0,01$, vycházejí jako statisticky významné parametry jednotkový vektor, kurs CZ/EUR a HDP Německa. Nevýznamnými parametry jsou výdaje na konečnou spotřebu a peněžní agregát M2, které na této hladině významnosti, platí pouze pro daný výběrový soubor.

Těsnost závislosti

Pro určení těsnosti závislosti je použit koeficient vícenásobné determinace, který vyjadřuje, z kolika % jsou změny závisle proměnné vysvětleny změnami nezávisle proměnných. Koeficient vícenásobné determinace je počítán podle následujícího vzorce:

$$R^2 = 1 - \frac{S_u^2}{S_y^2} \quad (21, \text{s. } 200)$$

Koeficient vícenásobné determinace (R^2) dosáhl hodnoty 0,935612. To znamená, že změny závisle proměnné, tempo růstu HDP v České republice, je z 93,56 % vysvětleno změnami nezávisle proměnných v modelu.

Durbin-Watsonův test

Durbin-Watsonův test se používá pro zjištění výskytu autokorelace reziduí v modelu. Autokorelace neboli vzájemná závislost náhodných složek je v modelu nežádoucí. Hodnotu D-W testu se vypočítá jako:

$$DW = \frac{\sum_{t=1}^n (u_t - u_{(t-1)})^2}{\sum_{t=1}^n u_t^2} \quad (21, \text{ s. } 203)$$

Kritické hodnoty D-W testu pro $n = 11$, $k = 4$

dL	0,59477
dU	1,92802
4-dU	2,07198
4-dL	3,40523

Pro D-W test platí:

d	<	dL	Pozitivní autokorelace
dL < d	<	dU	Nejisté
dU < d	<	4 - dU	Nepřítomnost autokorelace
4 - dU	<	d < 4 - dL	Nejisté
d	>	4 - dL	Negativní autokorelace

D-W test: $d = 1,881254$

Pro tento model platí vztah: $dL < d < dU$, tedy $0,59477 < 1,881254 < 1,92802$

Autokorelace v modelu je nejistá.

6.2 Prognóza budoucího vývoje HDP

Prognóza budoucího vývoje hrubého domácího produktu je provedena na základě sestaveného jednorovnicového ekonometrického modelu.

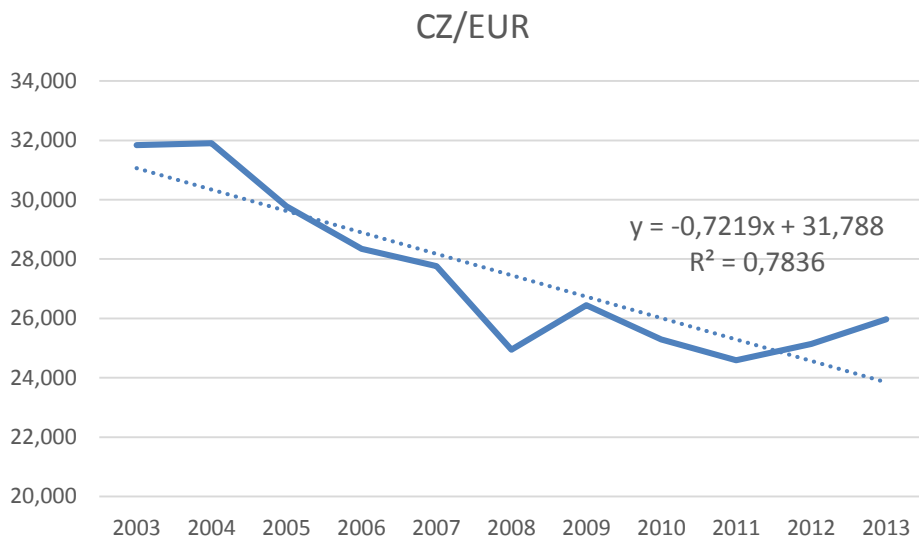
Prognóza meziroční změny hrubého domácího produktu.

Odhad veličin pro budoucí období je proveden pomocí ex-ante prognózy. Ex-ante prognóza má 2 kroky. Prvním krokem je prognóza exogenních proměnných a druhým pak endogenní proměnných.

Prognóza exogenních proměnných

Prognóza exogenních proměnných je založena na odhadu, který je proveden pomocí trendové funkce.

Graf č. 24: Trendová funkce pro exogenní proměnou CZ/EUR

Zdroj: (68), vlastní zpracování

Graf zobrazuje vývoj kurzu CZ/EUR. Graf vývoje je proložen spojnicí trendu, která byla vytvořena v programu Microsoft Excel. Funkce lineárního trendu je doplněna i o rovnici na jejímž základě je proveden odhad kurzu na další období. Dále je zde uveden koeficient determinace R^2 , který vyjadřuje těsnost závislosti. Hodnota 0,7836 prozrazuje, že bylo dosaženo 78% úspěšnosti vysvětlení vývoje kurzu.

Prognóza endogenní proměnné

Odhad endogenní proměnné je vypočítán dosazením hodnot ostatních veličin do odhadnutého modelu, který je uveden v kapitole 6.1.1.

Tabulka č. 13: Prognóza do roku 2016

Rok	HDP ČR	JV	CZ/EUR	HDP Německa	Výdaje na konečnou spotřebu	Peněžní zásoba M2
	(%)		(Kč)	(%)	(%)	(%)
	y1t	X1t	X2t	X3t	X4t	X5t
2003	3,6	1	31,8	-0,4	5,1	8,4
2004	4,9	1	31,9	1,2	2,0	6,2
2005	6,4	1	29,8	0,7	2,5	10,7
2006	6,9	1	28,3	3,7	2,8	14,6
2007	5,5	1	27,8	3,3	3,0	17,0
2008	2,7	1	24,9	1,1	2,4	14,0
2009	-4,8	1	26,4	-5,1	0,4	0,8
2010	2,3	1	25,3	4,0	0,8	0,3
2011	2,0	1	24,6	3,3	-0,7	3,7
2012	-0,8	1	25,1	0,7	-1,5	4,9
2013	-0,7	1	26,0	0,4	0,9	4,6
2014	-1,3	1	23,1	1,3	-1,2	2,8
2015	-2,0	1	22,4	1,3	-1,6	2,0
2016	-2,6	1	21,7	1,3	-2,1	1,2

Zdroj: vlastní zpracování, vlastní výpočty

Výše uvedená tabulka dokládá predikci pro jednotlivé proměnné obsažené v modelu. Predikce byla vytvořena na tři roky dopředu, tedy do roku 2016. Pro predikci meziročního růstu hrubého domácího produktu České republiky bylo nejdříve potřeba dopočítat odhad vysvětlujících proměnných v modelu. Průměrný kurz CZ/EUR pro rok 2014 vyšel 23,1 Kč/1 EUR, pro rok 2015 22,4 Kč a pro rok 2016 21,7 Kč. Podle výsledků, které jsou dostupné pro rok 2014, je predikce budoucího vývoje kurzu CZ/EUR nepřesná. Důvodem je, že na konci roku 2013 ČNB uměle oslabila českou korunu. Od té doby se drží kurz koruny vůči euru kolem 27 Kč/1 EUR. Meziroční růst HDP Německa byl pro predikované období vypočítán shodně na 1,3 %. Výdaje na konečnou spotřebu vykazují meziroční pokles. V roce 2014 je pokles o 1,2 %, v roce 2015 o 1,6 % a v posledním

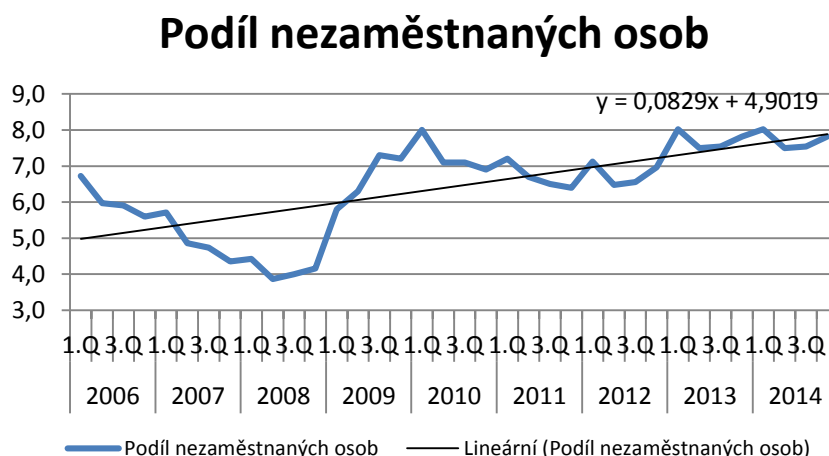
predikovaném roce 2,1 %. Meziroční koeficient růstu peněžní zásoby M2 vykazuje růst, v roce 2014 o 2,8 %, v roce 2015 o 2,0 % a v roce 2016 o 1,2 %.

Díky takto odhadnutým proměnným, mohl být predikován vývoj hrubého domácího produktu České republiky. V roce 2014 poklesne výkonnost ekonomiky o 1,3 %, v roce 2015 o 2 % a v roce 2016 o 2,6 %.

6.3 Prognóza podílu nezaměstnaných osob

Čtvrtletní predikce vývoje podílu nezaměstnaných osob pro rok 2015 vznikla na základě vytvořené lineární trendové funkce.

Graf č. 25: Podíl nezaměstnaných osob a jeho lineární trend

Zdroj: (68), vlastní zpracování

Tabulka č. 14: Prognóza nezaměstnanosti na rok 2015

Ukazatel	2015			
	1. Q	2. Q	3. Q	4. Q
Podíl nezaměstnaných osob	8,0	8,1	8,1	8,2

Zdroj: vlastní výpočet

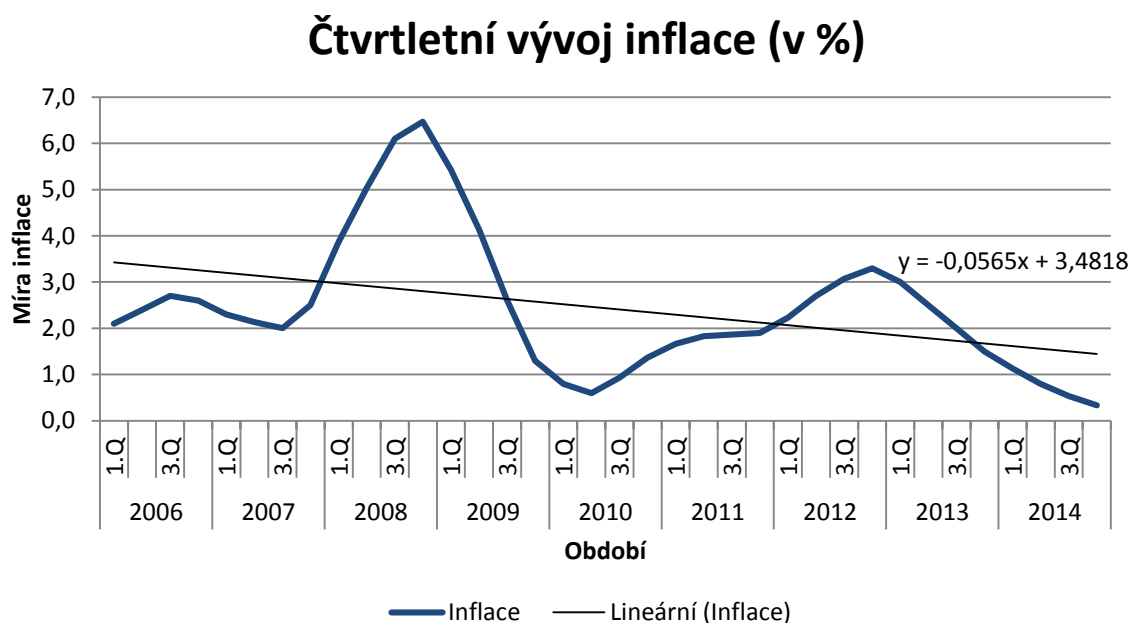
Na základě rovnice lineární funkce vznikla čtvrtletní predikce vývoje podílu nezaměstnaných osob pro rok 2015. Pokud by trend vývoje nezaměstnanosti kopíroval vývoj od roku 2006 do roku 2014, dosáhla by její výše za rok 2015 8,1 %. Oproti roku

2014 by došlo ke zvýšení o 0,3 p. b. V 1. čtvrtletí roku 2015 by dosáhla míra nezaměstnanosti 8 %, následující dvě čtvrtletí by došlo ke zvýšení o 0,1 p. b. na 8,1 % a v závěru roku by došlo opět ke zvýšení, až na 8,2 %.

6.4 Prognóza inflace

Čtvrtletní predikce vývoje míry inflace pro rok 2015 vznikla na základě vytvořené lineární trendové funkce.

Graf č. 26: Míra inflace a její lineární trend

Zdroj: (68), vlastní zpracování

Tabulka č. 15: Prognóza míry inflace na rok 2015

Ukazatel	2015			
	1. Q	2. Q	3. Q	4. Q
Míra inflace	1,4	1,3	1,3	1,2

Zdroj: vlastní výpočet

Predikce na rok 2015 je založena na rovnici lineární trendové funkce, na jejímž základě vznikla čtvrtletní predikce vývoje míry inflace. Pokud by trend vývoje míry inflace kopíroval vývoj od roku 2006 do roku 2014, dosáhla by její výše za rok 2015 meziročního

růstu 1,3 %. Oproti roku 2014 by došlo ke zvýšení o 0,6 p. b. V 1. čtvrtletí roku 2015 by dosáhla míra inflace 1,4 %, následující dvě čtvrtletí by došlo ke snížení o 0,1 p. b. na 1,3 % a v závěru roku by došlo k opětovnému snížení, až na 1,2 %.

6.5 Predikce dle ČNB

Za rok 2014 vzrostl hrubý domácí produkt o 2,5 %. Zásahu na tomto výsledku měla zvyšující se zahraniční poptávka, dále uvolnění domácích měnových podmínek prostřednictvím oslabeného kurzu koruny a nízká úroková míra. V roce 2015 se zvýší HDP o taktéž 2,5 %. Nejvíce bude ekonomika podpořena zahraniční poptávkou, ale i růstem domácí poptávky. Právě domácí poptávka bude těžit z dodatečných důchodů, které plynou z radikálně nižších cen ropy. V roce 2016 by měl růst HDP mírně zrychlit, až na 2,8 %, a to díky zrychlení dynamiky zahraniční poptávky.

Průměrná roční míra inflace za rok 2014 dosáhla hodnoty 0,4 % a držela se tak pod dolní hranici tolerančního pásma cíle ČNB. Tato hodnota byla druhá nejnižší v historii samostatné ČR. Na velmi nízkou inflaci působila změna nepřímých daní a regulované ceny, konkrétně zlevnění elektřiny. Jediným významným proinflačním faktorem byla oslabená koruna. V roce 2015 bude inflace v důsledku odeznění výrazného poklesu regulovaných cen a protiinflačního působení domácí ekonomiky zrychlovat, až se na počátku roku 2016 dostane lehce nad 2% cíl ČNB. Na růst cenové hladiny bude působit zvýšení spotřební daně z cigaret, naopak na její pokles zavedení druhé snížené sazby DPH ve výši 10 % na léky, knihy, dětskou výživu a vybrané potraviny či zrušení všech poplatků u lékaře.

Růst ekonomické aktivity ovlivní situaci i na trhu práce. V roce 2014 dosáhla obecná míra nezaměstnanosti hodnoty 6,3 %. Celková zaměstnanost se bude v příštích dvou letech zvyšovat a nezaměstnanost klesne. Míra nezaměstnanosti dle MPSV by se měla v roce 2015 pohybovat kolem 8 % a v dalším roce by mělo dojít ke snížení pod 8 % (80).

7 Závěr

Mezi hlavní makroekonomické ukazatele, které jsou v České republice sledovány, patří hrubý domácí produkt, míra inflace, míra nezaměstnanosti a platební bilance.

Během sledovaného období prošla česká ekonomika všemi fázemi hospodářského cyklu. Před vypuknutím finanční krize byla dynamika tuzemské ekonomiky v nejlepší kondici. V tomto období dosáhla ekonomika fáze expanze a vrcholu. Výkonnost ekonomiky rostla mnohem rychleji, než činil průměr EU, k čemuž bezpochyby dopomohl vstup ČR do EU. Přelom roku 2007 je ve znamení další fáze hospodářského cyklu, kterou byla recese. Ve 2. čtvrtletí roku 2009 se dostává ekonomika na samé dno hospodářského cyklu a hned od třetího kvartálu začíná opětovná expanze růstu. Celý cyklus se za sledované období objevuje ještě jednou a to v letech 2010 až 2013.

Vývoj české ekonomiky za sledované období lze rozdělit do tří částí. První etapou je samotný rok 2006, který patří mezi příznivé roky pro vývoj české ekonomiky. Tempo růstu hrubého domácího produktu se meziročně rekordně zvýšilo o 6,1 %. Nově se hlavním tahounem růstu stala domácí spotřeba a nahradila tak zahraniční obchod. Česká republika se tak stala jednou z nejrychleji rostoucích zemí v Evropě spolu s Lotyšskem, Litvou a Slovenskem. Míru inflace se podařilo udržet na nízké a stabilní úrovni v dolní polovině inflačního pásma. Nezaměstnanost klesala a byla nižší než průměr EU, který se pohyboval okolo 7,5 %. Nejvyšší nezaměstnanost byla zaznamenána v Polsku a na Slovensku, kde míry dosahovaly dvouciferných hodnot (13 %), naopak nejnižší byla v Dánsku (3,9 %). V roce 2006 byla oslabena vnější pozice české ekonomiky. Obchodní bilance skončila historicky již podruhé od roku 1993 v kladných hodnotách.

Další fáze vývoje byla ovlivněna nastupující světovou krizí. Z hlediska české ekonomiky lze rok 2007 považovat ještě za úspěšný, a to jak z hlediska tempa růstu, tak i z hlediska klesající nezaměstnanosti, stabilní cenové hladiny a zvyšujícího se HDP. Z globálního pohledu je rok 2008 charakteristický prudkým poklesem světové ekonomiky s následným zpomalením mezinárodního obchodu. Po zářijovém pádu jedné z nejvýznamnějších bankovních skupin se hypoteční krize přeměnila na krizi finančních trhů a reálné ekonomiky. Negativní dopady se v různých zemích lišily především svou intenzitou, ale ve všech státech docházelo k oslabení hospodářského růstu, ke zvýšení míry inflace a k poklesu nezaměstnanosti. Krize se nejvíce projevila ve vyspělých zemích, zejména dopadla na exportně orientované ekonomiky. Navzdory světové situaci se česká

ekonomika nacházela po většinu roku v dobré kondici, i když dynamika růstu postupně oslabovala. Pokles ekonomické aktivity v západní Evropě a fakt, že se EU nacházela od 2. čtvrtletí roku v recesi, se nemohl nepromítnout do domácí ekonomiky, která je charakteristická vysokou otevřeností, zpracovatelskou orientací a s největším podílem průmyslu na HDP ze všech států EU. V tomto roce zasáhla krize domácí ekonomiku pouze zprostředkovaně a to sníženou zahraniční poptávkou, která měla za následek zpomalení hospodářského růstu. Zatímco tempo růstu HDP klesalo, nezaměstnanost se v tomto roce ještě snižovala, až na nejnižší úroveň za sledované období. Míra inflace výrazně narostla oproti předchozímu roku. Na tento vývoj působilo zvýšení cen potravin a energií, zvýšení spotřební daně u tabákových výrobků a v neposlední řadě zvýšení sazby DPH z 5 % na 9 %. V roce 2009 nebyla krize ušetřena ani česká ekonomika. Hrubý domácí produkt klesl o 4,1 %, což byl největší meziroční propad v historii ČR. Na pokles negativně působila oslabená zahraniční poptávka, zvýšená nezaměstnanost a snižující se konečná spotřeba domácností. Téměř všechny státy EU vykazovaly záporný růst HDP, výjimku tvořilo Polsko, které dosáhlo meziroční růst 1,6 %. Česká republika, jako mála otevřená ekonomika, je závislá na hospodářském vývoji v zahraničí. Nejvýznamnějším obchodním partnerem je Evropská unie, která má na českém vývozu podíl přesahující 86 %. A právě v roce 2009 zaznamenala obchodní bilance nejvyšší přebytek od roku 2005. K tomuto výsledku dopomohly různé zahraniční krizové balíčky a také fakt, že konec roku byl opět ve znamení ožívování hospodářství.

Další fáze byla charakteristická mírným oživením hospodářství a opětovného zpomalení růstu, které přešlo znovu do recese. V roce 2010 pokračovalo zotavení ekonomiky. Výkonnost v EU se zvýšila o 2 %, z čehož těžila i tuzemská ekonomika zvýšením HDP o 2,5 %. Ve většině zemí EU došlo k růstu ekonomiky, výjimku tvořilo Řecko, Irsko a Rumunsko, kde se aktivita opět propadla. Míra inflace se držela v průměru na 2 %. V deflaci se ocitlo nově Lotyšsko. V tomto roce se naplno projevila krize na trhu práce, když došlo ke zvýšení průměrné míry nezaměstnanosti na 9,6 %. Rok 2011, především pak jeho druhá polovina, byl opět ve znamení poklesu hospodářského růstu. Za tímto zpomalením stála opět dluhová krize, která přinesla nutnost omezit výdaje a vytvářet úspory. Česká ekonomika, i díky rozsáhlým fiskálním a hospodářským reformám v zájmu dodržení maastrichtských kritérií, byla zasažena relativně méně, než země EU 15. V tomto roce už byly ve velkých problémech některé státy EU. Jako první se ve dluhové spirále

ocitlo Řecko, následovalo Irsko, Portugalsko a i Španělsko. Tyto státy se dostaly do recese jak vinou hospodářské krize, tak zároveň i svojí politikou či způsobem fungování bankovního systému. Na nepříznivý vývoj české ekonomiky působila vnější poptávka jen dílčím způsobem. Hlavní příčina spočívala ve vnitřním prostředí, neboť sedm desetin českého HDP je tvořeno výdaji na konečnou spotřebu domácností a vládního sektoru, které se v každém čtvrtletí snižovaly. Roky 2012 a 2013 byly taktéž ve znamení pokračujícího ochabování kondice ekonomiky. Zásahu na tom měla snižující se zahraniční a domácí poptávka.

V roce 2012 došlo k ukončení dvouletého oživování hospodářství v EU, když HDP meziročně poklesl o 0,4 %. Země, které nepřijaly euro za národní měnu, nevykazovaly takový propad ekonomiky, jako státy platící eurem. I přes zhoršující se ekonomickou situaci EU, dochází u většiny států ke snížení míry inflace. V ČR dochází ke zvýšení inflace na 3,3 %, což je nejvyšší hodnota za poslední čtyři roky. Na tento vývoj se podepsal růst cen potravin a zvýšení nákladů na bydlení. Zvyšovala se i míra nezaměstnanosti až na 10,4 %. Nejlepší situace na trhu práce byla v Rakousku, Německu a Lucembursku, naopak nejvyšší nezaměstnanost byla na Slovensku, v Itálii, Španělsku a Řecku. V roce 2013 vzrostla výkonnost EU o 0,1 %. Nejvyšší dynamiku růstu mělo Lotyšsko, Rumunsko a Litva. Inflace v ČR rostla pomaleji než v EU. HICP za EU dosáhl hodnoty 1,5 % a v ČR 1,4 %. Řecko se ocitlo opět v deflaci. Nezaměstnanost se meziročně opět zvýšila až na 10,8 %. V posledních dvou letech sledovaného období byla tuzemská ekonomika charakteristická meziročním poklesem hrubého domácího produktu okolo 1 %. Klesala míra nezaměstnanosti a míra inflace, vlivem zvyšujících se cen potravin a nákladů na bydlení, rostla. Zatímco v roce 2012 působil zahraniční obchod pozitivně na vývoj tuzemské ekonomiky, v roce 2013 tomu bylo přesně naopak a pozitivní složkou, bránící hlubšímu poklesu HDP, byly výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí. Závěr roku 2013 vyústil v obnovu hospodářského růstu o 1,2 %.

Česká republika vyšla z krize relativně dobře. Jelikož se jednalo o krizi importovanou, vyvolanou prudkým poklesem zahraniční poptávky, tak českou republiku zasáhla až ekonomická krize a ne globální finanční krize. ČR nebyla krizí zasažena přímo a to hlavně díky zdravému bankovnímu systému, který byl vysoce kapitalizovaný a ziskový a hospodářské krizi se tak ubránil. Dalšími pozitivními faktory byly rozsáhlé fiskální a hospodářské reformy prováděné v zájmu dodržení maastrichtských kritérií. Do

recese se domácí ekonomika dostala dvakrát a to hlavně díky tomu, že ČR je exportně orientovaná země a hlavním obchodním partnerem je Evropská unie, kterou krize výrazně postihla, což pro tuzemské výrobce znamenalo prudký pokles poptávky. Poprvé, za sledované období, se krize dostala do České republiky v roce 2009, což bylo asi s ročním zpožděním než v okolních vyspělých zemích a trvala zhruba rok. Podruhé se ČR ocitla v recesi v druhé polovině roku 2011 a to hlavně vlivem působení dluhové krize v eurozóně.

České republice se dařilo plnit cíle hospodářské politiky mnohem lépe než EU. Po většinu sledovaného období vykazovala vyšší míru růstu HDP, výjimku tvořily roky 2012 a 2013, kdy se meziroční růst produktu propadl o téměř 1 %. Za tímto propadem stála snižující se spotřeba domácností, která byla vyvolaná potřebou šetřit, ať už z obavy o budoucí vývoj či ze ztráty zaměstnání. Míra inflace se pohybovala okolo průměru EU a trh práce zaznamenal mnohem lepší výsledky než EU. Na faktu, že ČR vykazuje lepší výsledky než, jaké jsou uváděny za EU, má vliv především vývoj v sousedním Německu, na kterém je tuzemská ekonomika velmi závislá. Německo se vyznačuje silnou, stabilní ekonomikou, z které těží právě ČR.

Následující dva roky budou ve znamení růstu hospodářství. HDP by měl dosáhnout 2,5 % zvýšení. Míra inflace se měla pohybovat v blízkosti 2% cíle ČNB. Růst ekonomické aktivity ovlivní i situaci na trhu práce, kde by mělo dojít ke zvyšování míry zaměstnanosti a k poklesu nezaměstnanosti. Obecná míra nezaměstnanosti by se měla pohybovat kolem 3 %. Vzhledem k tomu, že je Česká republika velmi ovlivněna děním v eurozóně i mimo ni, tak se budoucí vývoj odvíjí v závislosti na výkonnosti ostatních ekonomik.

8 Seznam použitých zdrojů

1. BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-7380-245-5.
2. DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-075-1.
3. FUCHS, Kamil; TULEJA, Pavel. *Makroekonomie*. 1. vydání. Banská Bystrica: Universita Mateja Bela, Fakulta financí, 2003. ISBN 80-8055-845-0.
4. HELÍSEK, Mojmír. *Makroekonomie základní kurs*. 2. přepracované vydání. Slaný: Melandrium, 2002. ISBN 80-86175-25-1.
5. HELÍSEK, Mojmír. *Měnová krize (empirie a teorie)*. 1. vydání. Praha: Professional Publishing, 2004. ISBN 80-86419-82-7.
6. HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-006-5.
7. JUREČKA, Václav a kolektiv. *Makroekonomie*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3258-9.
8. KLÍMA, Jan. *Makroekonomie*. 1. vydání. Praha: Alfa Publishing, 2006. ISBN 80-86575-29-2.
9. KOHOUT, Pavel. *Finance po krizi Evropa na cestě do neznáma*. 3. rozšířené vydání. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4019-5.
10. KONEČNÝ, Bronislav; SOJKA, Milan. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 3. vydání. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-85983-78-8.
11. MAKIN, Tony. *Global finance and the macroeconomy*. 1st ed. Houndmills: Macmillan Press Ltd., 2000. ISBN 0-333-73698-2.
12. MANKIW, Gregory N. *Zásady ekonomie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-891-1.
13. PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie základní kurz*. 1. vydání. Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-52-2.
14. REVENDA, Zbyněk. *Peníze a zlato*. 1. vydání. Praha: Management Press, 2010. ISBN 978-80-7261-214-7.
15. ROMER, David. *Advanced macroeconomics*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill/Irwin, 2006. ISBN 978-0-07-351137-5.

16. SAMUELSON, Paul A. *Ekonomie*. 1. vydání. Praha: NS Svoboda, 2007.
ISBN 978-80-205-0590-3.
17. SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. 1. vydání. Praha: Profess Consulting, 2006.
ISBN 80-7259-050-2.
18. SEXTON, Robert L. *The Exploration of Macroeconomics*. 5th ed. Florence (KY).
Cengage Learning South-Western, 2011. ISBN 978-0-538-75197-1.
19. SOUKUP, Jindřich a kolektiv. *Makroekonomie- Moderní přístup*. 1. vydání. Praha:
Management Press, 2007. ISBN 978-80-7261-174-4.
20. TOMŠÍK, Vladimír. *Ekonomie a zdravý rozum*. 1. vydání. Praha: Fragment, 2011.
ISBN 978-80-253-1393-0.
21. TVRDOŇ, Jiří. *Ekonometrie*. 5. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita
v Praze, 2013. ISBN 978-80-213-0819-0.
22. ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky 1989 – 2004*. 2. vydání.
Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-922-X.
23. VAŠÍČKOVÁ, Anna. *Analýzy vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO
v roce 2006* [online]. c2005, [cit. 2015-1-15]. <URL [http://www.mpo.cz/
dokument19321.html](http://www.mpo.cz/dokument19321.html)>
24. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výroční zprávy České národní banky – Výroční
zpráva 2006* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-1-15]. <URL [http://www.cnb.cz/
miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/
download/vyrocní_zpráva_2006.pdf](http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zpráva_2006.pdf)>
25. DUŠÁNKOVÁ, Olga a kolektiv. *Statistická ročenka trhu práce v České republice
2006* [online]. c2015, [cit. 2015-1-15]. <URL [http://www.mpsv.cz/files/
clanky/12865/rocenka_2006.pdf](http://www.mpsv.cz/files/clanky/12865/rocenka_2006.pdf)>
26. DUBSKÁ, Drahomíra; KAMENICKÝ, Jiří. *Vývoj české ekonomiky v roce 2006*
[online]. c2013, [cit. 2015-1-15]. <URL [http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/
publ/1109-06-v_roce_2006](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/publ/1109-06-v_roce_2006)>
27. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Zpráva o inflaci 2006* [online]. c2003-2015,
[cit. 2015-1-15]. <URL [http://www.cnb.cz/
miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/
menova_politika/zpravy_o_inflaci/2006/2006_duben/download/zoi_04_2006.pdf](http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2006/2006_duben/download/zoi_04_2006.pdf)>

28. MPO - Odbor ekonomických analýz. *Analýzy vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO v roce 2007* [online]. c2005, [cit. 2015-1-15]. <URL <http://www.mpo.cz/dokument35578.html> >
29. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výroční zprávy České národní banky – Výroční zpráva 2007* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-1-15]. <URL http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2007.pdf>
30. DUŠÁNKOVÁ, Olga a kolektiv. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2007* [online]. c2015, [cit. 2015-1-15]. <URL http://www.mpsv.cz/files/clanky/12866/rocenka_2007.pdf >
31. DUBSKÁ, Drahomíra; KAMENICKÝ, Jiří. *Vývoj české ekonomiky v roce 2007* [online]. c2013, [cit. 2015-1-15]. <URL http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/publ/1109-07-v_roce_2007>
32. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Zpráva o inflaci 2007* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-1-15]. <URL http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2007/index.html>
33. MPO - Odbor ekonomických analýz. *Analýzy vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO v roce 2008* [online]. c2005, [cit. 2015-1-20]. <URL <http://www.mpo.cz/dokument47753.html>>
34. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výroční zprávy České národní banky – Výroční zpráva 2008* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-1-15]. <URL http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2008.pdf>
35. DUŠÁNKOVÁ, Olga a kolektiv. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2008* [online]. c2015, [cit. 2015-1-20]. <URL http://www.mpsv.cz/files/clanky/12867/rocenka_2008.pdf>
36. DUBSKÁ, Drahomíra; KAMENICKÝ, Jiří. *Vývoj české ekonomiky v roce 2008* [online]. c2013, [cit. 2015-1-20]. <URL http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/publ/1109-08-v_roce_2008>
37. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Zpráva o inflaci 2008* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-1-20]. <URL http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/index.html>

38. MPO - Odbor ekonomických analýz. *Analýzy vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO v roce 2009* [online]. c2005, [cit. 2015-1-20]. <URL <http://www.mpo.cz/dokument66054.html>>
39. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výroční zprávy České národní banky – Výroční zpráva 2009* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-1-22]. <URL http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2009.pdf>
40. DUŠÁNKOVÁ, Olga a kolektiv. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2009* [online]. c2015, [cit. 2015-1-22]. <URL http://www.mpsv.cz/files/clanky/12868/rocenka_2009.pdf>
41. DUBSKÁ, Drahomíra; KAMENICKÝ, Jiří. *Vývoj české ekonomiky v roce 2009* [online]. c2013, [cit. 2015-1-22]. <URL http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/publ/1109-09-za_1__az_4__ctvrtleti_2009>
42. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Zpráva o inflaci 2009* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-1-22]. <URL http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2009/index.html>
43. MPO - Odbor ekonomických analýz. *Analýzy vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO v roce 2010* [online]. c2005, [cit. 2015-1-30]. <URL <http://www.mpo.cz/dokument76395.html>>
44. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výroční zprávy České národní banky – Výroční zpráva 2010* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-1-30]. <URL http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2010.pdf>
45. DUŠÁNKOVÁ, Olga a kolektiv. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2010* [online]. c2015, [cit. 2015-1-30]. <URL http://www.mpsv.cz/files/clanky/12869/rocenka_2010.pdf>
46. DUBSKÁ, Drahomíra; KAMENICKÝ, Jiří. *Vývoj české ekonomiky v roce 2010* [online]. c2013, [cit. 2015-1-30]. <URL http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/publ/1109-10-4__ctvrtleti_2010>
47. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Zpráva o inflaci 2010* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-1-30]. <URL http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2010/index.html>

48. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výroční zprávy České národní banky – Výroční zpráva 2011* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-2-2]. <URLhttp://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zpráva_2011.pdf>
49. DUŠÁNKOVÁ, Olga a kolektiv. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2011* [online]. c2015, [cit. 2015-2-2]. <URL http://www.mpsv.cz/files/clanky/12870/rocenka_2011_2.pdf>
50. DUBSKÁ, Drahomíra; KAMENICKÝ, Jiří. *Vývoj české ekonomiky v roce 2011* [online]. c2013, [cit. 2015-2-2]. <URLhttp://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/1109-11-q4_2011>
51. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Zpráva o inflaci 2011* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-2-2]. <URLhttp://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2011/index.html>
52. MPO - Odbor ekonomických analýz. *Analýzy vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO v roce 2012* [online]. c2005, [cit. 2015-2-5]. <URL <http://www.mpo.cz/dokument141978.html>>
53. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výroční zprávy České národní banky – Výroční zpráva 2012* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-2-5]. <URLhttp://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zpráva_2012.pdf>
54. DUŠÁNKOVÁ, Olga a kolektiv. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2012* [online]. c2015, [cit. 2015-2-5]. <URL http://www.mpsv.cz/files/clanky/15517/05_Statisticka_rocenka_MPSV.pdf>
55. DUBSKÁ, Drahomíra; KAMENICKÝ, Jiří. *Vývoj české ekonomiky v roce 2012* [online]. c2013, [cit. 2015-2-5]. <URL http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/publ/1109-12-q4_2012>
56. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Zpráva o inflaci 2012* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-2-5]. <URLhttp://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2012/index.html>
57. MPO - Odbor ekonomických analýz. *Analýzy vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO v roce 2013* [online]. c2005, [cit. 2015-2-10]. <URL <http://www.mpo.cz/dokument149564.html>>

58. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výroční zprávy České národní banky – Výroční zpráva 2013* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-2-10]. <URL http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zpráva_2013.pdf>
59. DUŠÁNKOVÁ, Olga a kolektiv. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013* [online]. c2015, [cit. 2015-2-10]. <URL http://www.mpsv.cz/files/clanky/17702/rocenka_2013_v2.pdf>
60. DUBSKÁ, Drahomíra; KAMENICKÝ, Jiří. *Vývoj české ekonomiky v roce 2013* [online]. c2013, [cit. 2015-2-10]. <URL http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/publ/1109-13-q4_2013>
61. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Zpráva o inflaci 2013* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-2-10]. <URL http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2013/index.html>
62. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Změna metodiky ukazatele registrované nezaměstnanosti* [online]. c2015, [cit. 2015-2-20]. <URL http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena_metodiky>
63. HOLÝ, Dalibor; PLÍVOVÁ, Viktorie. *Změna výpočtu ukazatele registrované nezaměstnanosti* [online]. c2013, [cit. 2015-2-22]. <URL http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/zmena_vypoctu_ukazatele_registrovane_nezamestnanosti20121107>
64. ČNB - ODBOR VNĚJŠÍCH EKONOMICKÝCH VZTAHŮ. *Globální ekonomický výhled - prosinec 2014* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-2-23]. <URL http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/gev/gev_2014/gev_2014_12.pdf>
65. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Analýzy vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO* [online]. c2005, [cit. 2015-3-19]. <URL <http://www.mpo.cz/cz/ministr-a-ministerstvo/analyticke-materialy/#category236>>
66. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Zprávy o vývoji platební bilance* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-3-19]. <URL http://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/zpravy_vyvoj_pb/index.html>
67. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistické ročenky trhu práce v České republice* [online]. c2015, [cit. 2015-3-19]. <URL <http://www.mpsv.cz/cs/12864>>

68. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Průřezové statistiky - Makroekonomické údaje* [online]. c2012, [cit. 2015-2-23]. <URL <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky>>
69. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Čtvrtletní národní účty, Tvorba a užití HDP* [online]. c2012, [cit. 2015-2-23]. <URL <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/kalendar/aktual-hdp>>
70. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Inflace - druhy, definice, tabulky* [online]. c2012, [cit. 2015-2-23]. <URL http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace>
71. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Podíl nezaměstnaných osob od roku 2005* [online]. c2015, [cit. 2015-2-23]. <URL http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady>
72. EVROPSKÁ KOMISE. *Česká republika v EU* [online]. c2015, [cit. 2015-3-19]. <URL http://ec.europa.eu/ceskarepublika/cr_eu/index_cs.htm>
73. EUROSTAT. *Real GDP growth rate* [online]. c2015, [cit. 2015-3-19]. <URL <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00115&plugin=1>>
74. EUROSTAT. *GDP per capita in PPS* [online]. c2015, [cit. 2015-3-19]. <URL <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00114&plugin=1>>
75. EUROSTAT. *HICP – inflation rate* [online]. c2015, [cit. 2015-3-19]. <URL <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00118&plugin=1>>
76. EUROSTAT. *Unemployment rate - annual data* [online]. c2015, [cit. 2015-3-19]. <URL <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tipsun20&plugin=1>>
77. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD - DATABÁZE EUROSTATU. *Zahraniční obchod podle země obchodní, celkem* [online]. c2015, [cit. 2015-3-21]. <URL <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tet00039>>
78. OECD. *Domestic product* [online]. c2015, [cit. 2015-3-21]. <URL <http://data.oecd.org/gdp/gross-domestic-product-gdp.htm#indicator-chart>>

79. EUROPEAN COMMISSION - EUROSTAT. *Current account balance with the rest of the world, 2001 - 2011* [online]. c2015, [cit. 2015-3-21]. <URL [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Current_account_balance_with_the_rest_of_the_world,_2001-2011_\(1\)_\(EUR_1_000_million\).png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Current_account_balance_with_the_rest_of_the_world,_2001-2011_(1)_(EUR_1_000_million).png)>
80. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Zprávy o inflaci* [online]. c2003-2015, [cit. 2015-3-26]. <URL http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2014/2014_IV/download/zoi_IV_2014.pdf>

9 Seznam grafů, obrázků a tabulek

Graf č. 1: Agregátní poptávka.....	16
Graf č. 2: Agregátní nabídka.....	17
Graf č. 3: Makroekonomická rovnováha	17
Graf č. 4: Magický čtyřúhelník - znázornění cílů hospodářské politiky	18
Graf č. 5: Průběh hospodářského cyklu v čase	25
Graf č. 6: Struktura HDP	50
Graf č. 7: Čtvrtletní vývoj HDP	50
Graf č. 8: Čtvrtletní vývoj inflace	53
Graf č. 9: Porovnání ukazatelů nezaměstnanosti v České republice	55
Graf č. 10: Vývoj podílu nezaměstnaných osob	56
Graf č. 11: Měsíční podíl nezaměstnaných osob	56
Graf č. 12: Vývoj nominálního HDP a podíl deficitu běžného účtu na HDP.....	59
Graf č. 13: Kompenzace deficitu běžného účtu přebytkem finančního účtu.....	60
Graf č. 14: Obchodní bilance	62
Graf č. 15: Magický čtyřúhelník 2006 – 2008.....	63
Graf č. 16: Magický čtyřúhelník 2009 - 2011	63
Graf č. 17: Magický čtyřúhelník 2012 - 2013	64
Graf č. 18: Reálný vývoj HDP v ČR, EU 27 a Německu.....	67
Graf č. 19: Vývoj míry inflace v EU v letech 2008 až 2010	70
Graf č. 20: Obchodní bilance vybraných států	76
Graf č. 21: Magický čtyřúhelník pro rok 2008	77
Graf č. 22: Magický čtyřúhelník pro rok 2009	77
Graf č. 23: Magický čtyřúhelník pro rok 2010	78
Graf č. 24: Trendová funkce pro exogenní proměnou CZ/EUR.....	86
Graf č. 25: Podíl nezaměstnaných osob a jeho lineární trend.....	88
Graf č. 26: Míra inflace a její lineární trend	89

Obrázek č. 1: Nástroje a cíle monetární politiky	19
Obrázek č. 2: Nástroje a cíle fiskální politiky	20
Obrázek č. 3: Makroekonomický koloběh.....	21
Obrázek č. 4: Struktura obyvatelstva.....	28
Obrázek č. 5: Původní míra registrované nezaměstnanosti ve srovnání s novým ukazatelem – podílem nezaměstnaných osob	29
Obrázek č. 6: Výsledky korelační matice v SW Gretl.....	81
Obrázek č. 7: Odhad modelu BMNČ v SW Gretl	82
Tabulka č. 1: Rozdíly v metodice zjišťování míry nezaměstnanosti mezi MPSV a ČSÚ... 31	31
Tabulka č. 2: Horizontální struktura platební bilance.....	35
Tabulka č. 3: Vertikální struktura platební bilance.....	36
Tabulka č. 4: Vývoj HDP	49
Tabulka č. 5: Průměrné roční míry inflace	52
Tabulka č. 6: Porovnání dvou ukazatelů nezaměstnanosti v České republice.....	54
Tabulka č. 7: Vývoj běžného a finančního účtu platební bilance.....	58
Tabulka č. 8: Obchodní bilance v letech 2006 - 2013 (v mld. Kč).....	61
Tabulka č. 9: Hrubý domácí produkt ve vybraných státech v paritě kupní síly	68
Tabulka č. 10: Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2006 - 2013.....	73
Tabulka č. 11: Podkladová data.....	81
Tabulka č. 12: Statistická verifikace modelu.....	84
Tabulka č. 13: Prognóza do roku 2016.....	87
Tabulka č. 14: Prognóza nezaměstnanosti na rok 2015.....	88
Tabulka č. 15: Prognóza míry inflace na rok 2015.....	89